

ОБЩИНСКА ПРОГРАМА

ЗА

ОПАЗВАНЕ И ВЪЗТАНОВЯВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

ЗА ПЕРИОДА 2012 – 2014 г.

ВЪЗЛОЖИТЕЛ:
ОБЩИНА ШУМЕН

УТВЪРЖДАВАМ:

КРАСИМИР КОСТОВ
КМЕТ НА ОБЩИНА ШУМЕН

ISO 9001:2008 ISO 14001:2004 OHSAS 18001:2002 ISO 27001:2005

**ОБЩИНСКА ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ И
ВЪЗТАНОВЯВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА
ОБЩИНА ШУМЕН
ЗА ПЕРИОДА НА ДЕЙСТВИЕ
2012 – 2014 година**

РЕШЕНИЕ НА ОБЩИНСКИЯ СЪВЕТ №...../.....

ОТ ПРОТОКОЛ №...../.....

октомври 2011 г

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е

- I. Въведение.**
- II. Нормативна база.**
 - 1. Международно законодателство.**
 - 2. Национално законодателство.**
- III. Анализ на социално-икономическото развитие на Община Шумен.**
 - 1. Оценка и анализ на природния потенциал.**
 - 1.1. Географско разположение.**
 - 1.2. Климатични условия.**
 - 1.3. Почви. Характеристика. Особенности. Разпространение.**
 - 1.4. Растителност и стопанска дейност.**
 - 2. Населени места и население.**
 - 3. Икономическо развитие.**
 - 4. Селско стопанство.**
 - 5. Горско стопанство.**
 - 6. Подземни и природни богатства**
 - 7. Демографско развитие и човешки ресурси.**
 - 7.1. Анализ на демографското развитие на община Шумен.**
 - 7.2. Оценка на демографската ситуация.**
 - 7.3. Икономическа активност.**
 - 7.4. Заетост и безработица.**
 - 8. Образование, професионална квалификация, обучение.**
 - 8.1. Образование.**
 - 8.2. Култура.**
 - 8.3. Туризм**
 - 9. Спорт.**
 - 10. Здравеопазване.**
 - 11. Инфраструктура.**
 - 11.1.Транспорт и пътища.**
 - 12.Водоснабдяване и канализация.**
 - 12.1. Водоснабдяване.**
 - 12.2. Канализация.**
 - 13. Електроснабдяване.**
 - 14. Газоснабдяване.**
 - 15.Топлоснабдяване**
 - 16.Телекомуникации и съобщения.**
- IV. Анализ на компонентите на околната среда.**
 - 1. Въздух.**
 - 2. Води.**
 - 2.1.Предприятия основни замърсители на водите.**
 - 3. Шум.**

4. Почви.

V. Отпадъци.

- 1. Битови отпадъци.**
- 2. Събиране и извозване на генерираните отпадъци.**
- 3. Разделно събиране на битовите отпадъци.**
- 4. Използвани технологии за обезвреждане.**
- 5. Съществуващи проблеми.**
- 6. Тенденции.**
- 7. Строителни отпадъци.**
- 8. Производствени и опасни отпадъци.**
- 9. Опосни и други специфични отпадъци от бита**

VI. Почви и нарушени терени.

- 1. Замърсени и нарушени терени**
- 2. Свлачища, пропадания и заблатявания**
- 3. Изводи.**

VII. Защитени територии, видове растения и биоразнообразие

- 1. Гори**
- 2. Растително разнообразие, консервационно значими видове растения и стообитания.**
- 3. Животински свят.**

VIII. SWOT Анализ.

- 1. Силни страни на община Шумен.**
- 2. Слаби страни на общината.**

IX. Визия на община Шумен.

X. Стратегически цели.

- 1. Генерална стратегическа цел**
- 2. Специфични стратегически цели**

XI. Възможности на община Шумен.

XII. Заплахи за околната среда на територията на община Шумен.

I. ВЪВЕДЕНИЕ.

Общините имат правомощия, задължения и отговорности по прилагане на законодателството по опазване на околната среда.

Излезлите през последните няколко години нови нормативни документи, базирани на рамковите изисквания на Европейския съюз по опазване на околната среда, са предпоставка за актуализиране на програмите по околна среда.

В съответствие с новите законови норми, настоящата Програма за опазване и възстановяване на околната среда на територията на Община Шумен е с период на действие **2012 - 2014 година**.

При актуализиране на Програмата за опазване на околната среда са използвани предоставени материали от РИОСВ – Шумен, Басейнова дирекция за черноморския район – Варна, РИОКОЗ – Шумен, „В и К” ООД и др.

Програмата е изготвена в съответствие с Указанията на Министерството на околната среда и водите относно структура и съдържание на общинските програми за опазване на околната среда, на основание изискванията на чл. 79, ал. 1 от Закона за опазване на околната среда (ЗООС).

ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА:

При разработването на настоящата програма е отразен обхвата, залегнал в европейската практика, действащата нормативна уредба, съобразена с месните условия и състоянието на околната среда на територията на общината.

Програмата цели:

- Да идентифицира и анализира проблемите в областта на околната среда на територията на общината;
- Да установи причините и да предложи решения и действия за тяхното преодоляване;
- Да използва природните дадености на територията на общината за развитие на икономически потенциал;
- Да обедини усилията на общинските органи, държавните институции, населението, НПО и предприятията на територията на общината за решаване на проблемите;
- Да се предвидят основните мерки, чрез които общината следва да изпълни задълженията си и реализира правомощията си, делегирани ѝ от нормативните актове в областта на околната среда.

Програмата е динамичен и отворен документ. Тя ще бъде периодично допълвана съобразно настъпилите промени в приоритетите на общината, в националното законодателство и други фактори със стратегическо и местно значение.

- Да аргументира проектите на общината, които тя ще предложи за финансиране.
- Да използва оптимално ограничените финансови и човешки ресурси, като ги съсредоточи за решаване на най-приоритетните проблеми.

II. НОРМАТИВНА БАЗА

1. МЕЖДУНАРОДНО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО

Директива 2004/35/ЕО от 21 април 2004 г. относно екологичната отговорност по отношение на предотвратяването и отстраняването на екологични щети.

Директива 85/337/ЕЕС относно оценката на въздействието върху околната среда, изменена с Директива 97/11/ЕС, изменена и допълнена с Директива 2003/35/ЕС относно участието на обществеността при изготвянето на някои планове и програми, касаещи околната среда 31985L0337 31997L0011 32003L0035.

Директива 90/313/ЕЕС относно достъпа до информация за състоянието на околната среда, отменена с Директива 2003/4/ЕС относно достъпа на обществеността до информация 31990L0313 32003L0004.

Директива 2001/42/ЕС за оценка на въздействието на някои планове и програми върху околната среда 32001L0042.

Рамкова Директива 96/62/ЕС за управление и оценка на качеството на атмосферния въздух и Решение 97/101/ЕС относно взаимния обмен на информация за качеството на атмосферния въздух 31996L0062.

Директива 1999/30/ЕС относно норми за съдържание на серен диоксид, азотни оксиди, фини прахови частици и олово в атмосферния въздух (първа дъщерна) 31999L0030.

Директива 2000/69/ЕС относно норми на допустими емисии на бензин и въглеродни оксиди в атмосферния въздух 32000L0069.

Директива 2002/3/ЕС относно озона в атмосферния въздух 32002R0003.

Директива 2004/107/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 15 Декември 2004 година относно съдържанието на арсен, кадмий, никел и полициклични ароматни въглеводороди в атмосферния въздух.

Директива 2001/80/ЕС относно ограничаване на емисиите от определени замърсители, изпускани в атмосферния въздух от големите горивни инсталации.

Директива 94/63/ЕС за ограничаване на емисиите от ЛОС при съхранение и превоз на бензини между терминали и бензиностанции 31994L0063.

Директиви 98/70/ЕС , изменена и допълнена с Директива 2003/17/ЕС относно нормите за съдържание на вредни вещества в бензините, газьола за промишлени и комунални цели и дизеловото гориво 31998L007032003L0017.

Директиви 99/32/ЕС относно намаляване съдържанието на сяра в определени течни горива 31999L0032.

Директива 2005/33/ЕС, изменяща Директива 99/32/ЕС.

Директива 99/13/ЕС за ограничаване на емисиите от ЛОС при определени промишлени дейности 31999L0013.

Директива 2004/42/ЕО от 21 април 2004 година относно намаляването на емисиите от летливи органични съединения, които се дължат на използването на органични разтворители в някои лакове и бои и в продукти за преобоядисване на превозните средства и за изменение на Директива 1999/13/ЕО.

Директива 97/68/ЕС относно мерките за ограничаване на замърсяването на атмосферния въздух с газо- и прахообразни замърсители от двигатели, инсталирани в извънпътни машини.

Рамкова Директива 2000/60/ЕС за водите 32000L0060.

Директива 2006/7/ЕС относно управление на качеството на водите за къпане, отменяща Директива 76/160/ЕЕС 32006L0007.

Директива 76/160/ЕЕС относно качеството на водите за къпане: 31976L0160.

Директива 98/83/ЕС относно качеството на водите, предназначени за консумация от човека 31998L0083.

Директива 75/440/ЕЕС относно изискванията за качеството на повърхностните води, предназначени за питейно битови водоснабдяване, изменена от Директиви 79/869/ЕЕС и 91/692/ЕЕС:31975L0440 31979L0869 31991L0692.

Директива 91/271/ЕЕС относно пречиствателните станции за отпадъчни води от населени места, изменена с Директива 98/15/ЕЕС:31991L0271 31998L0015.

Директива 91/676/ЕЕС относно защита на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници 31991L0676.

Директива 80/68/ЕЕС за защита на подземните води от замърсяване с опасни вещества, изменена от Директива 91/692/ЕЕС:31980L0068 и 31991L0692 и Директива 2006/118/ЕО за опазване на подземните води от замърсяване и влошаване на състоянието им 32006L0118 BG.

Директива 2006/11/ЕС за замърсяването на водите с опасни вещества и 7 дъщерни директиви, отменяща Директива 76/464/ЕЕС 32006L0011.

Директива 76/464/ЕЕС за замърсяването на водите с опасни вещества и 7 дъщерни към нея, всички изменени от Директива 91/692/ЕЕС 31976L0464 31991L0692.

Директива 92/43/ЕЕС относно съхранението на природните местообитания и на дивата флора и фауна 31992L0043.

Директива 79/409 за съхранението на дивите птици 31979L0409

Директива 1999/22/ЕС относно отглеждането на диви животни в зоологическите градини 31999L0022.

Конвенция за опазване на дивата европейска флора и фауна и природните местообитания (Бернска), ратифицирана на 25.01.1991 г., в сила за Р България от 01.05.1991 г., обн. ДВ, бр. 23/1995 г.

Конвенция за биологичното разнообразие е ратифицирана на 29.02.1996 г., в сила за РБългария от 16.07.1996, обн. ДВ, бр.19/1999 г.

Конвенция по влажните зони с международно значение, по-специално като местообитания за водолюбивы птици (Рамсарска), ратифицирана, в сила за РБългария от 24.01.1976 г., обн. ДВ, бр. 56/10.07.1992 г.

Конвенция по международната търговия със застрашени видове от дивата фауна и флора (Вашигтонска, СИТЕS), ратифицирана през 1990 г., в сила за Р България от 16.04.1991 г., обн. ДВ, бр. 6/1992 г.

Конвенция за защита на световното културно и природно наследство, ратифицирана и влязла в сила за България през 1976 г.

Конвенция за защита на мигриращите видове (Бонска), ратифицирана със закон - ДВ, бр. 69/1999 г., обн. в ДВ, бр. 16/2000 г., в сила от 01.11.1999 г.

Директива 96/82/ЕЕС относно контрола на големите аварии с опасни химикали 31996L0082.

Директива 2003/105/ЕС на Европейския Парламент и на Съвета от 16 декември 2003 изменяща Директива на Съвета 96/82/ЕС за контрол на големите аварии с опасни вещества 32003L0105.

Рамкова Директива 2000/14/ЕС относно шумовите емисии на съоръжения, предназначени за употреба извън сградите 32000L0014.

Директива 2002/49/ЕС за оценка и управление на шума в околната среда 32002L0049.

2. НАЦИОНАЛНО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО

Закон за опазване на околната среда (обн. ДВ, бр.91/25.09.2002 г., посл. изм., бр. 42 от 03.06.2011 г.).

Наредба за условията и реда за издаване на комплексни разрешителни (Загл. изм. - ДВ, бр.105/29.12.2005г., попр., бр.4/13.01.2006г.).

Наредба за условията и реда за извършване на оценка на въздействието върху околната среда (Загл. изм. - ДВ, бр. 3 от 2006 г.).

Наредба за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми (Загл. изм. - ДВ, бр. 3 от 2006 г.).

Закон за защита от вредното въздействие на химичните вещества и препарати (обн. ДВ, бр.10/04.02.2000 г., посл.изм. бр.34/25.4.2006г., в сила от 1.10.2006г.).

Закон за водите (обн., ДВ, бр.67/27.07.1999 г, изм. и доп., бр. 65 от 11.08.2006 г., в сила от 11.08.2006 г.).

Наредба № 1 от 10.10.2007 г. за проучване, ползване и опазване на подземните води (обн.ДВ, бр.87 от 30.10.2007 г.).

Наредба № 2 от 16.10.2000 г. за опазване на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници (обн. ДВ, бр.87/2000 г.).

Наредба № 3 от 16.10.2000 г. за условията и реда за проучване, проектиране, утвърждаване и експлоатация на санитарно-охранителните зони около водоизточниците и съоръженията за питейно-битово водоснабдяване и около водоизточниците на минерални води, използвани за лечебни, профилактични, питейни и хигиенни нужди (обн. ДВ, бр.88/2000 г.).

Наредба № 6 от 9.11.2000 г. за емисионни норми за допустимото съдържание на вредни и опасни вещества в отпадъчните води, зауствани във водни обекти (обн. ДВ, бр.97/2000 г.).

Наредба № 7 от 14.11.2000 г. за условията и реда за заустване на производствени отпадъчни води в канализационните системи на населените места (обн. ДВ, бр.98/2000 г.).

Наредба № 9 от 16.03.2001 г. за качеството на водата, предназначена за питейно-битови цели (обн. ДВ, бр.30/2001 г.).

Наредба № 10 от 3.07.2001 г. за издаване на разрешителни за заустване на отпадъчни води във водни обекти и определяне на индивидуалните емисионни ограничения на точкови източници на замърсяване (обн. ДВ, бр.66/2001 г.).

Наредба № 11 от 25.02.2002 г. за качеството на водите за къпане (обн. ДВ, бр.25/2002 г.).

Наредба № 12 от 18.06.2002 г. за качествените изисквания към повърхностни води, предназначени за питейно-битово водоснабдяване (обн. ДВ, бр.63/2002 г.).

Закон за чистотата на атмосферния въздух (обн., ДВ, бр. 45 от 28.05.1996 г., посл. изм., бр. 102 от 19.12.2006 г.).

Наредба № 1 от 27.06.2005 г. за норми за допустими емисии на вредни вещества (замърсители), изпускани в атмосферата от обекти и дейности с неподвижни източници на емисии (Издадена от министъра на околната среда и водите, министъра на икономиката, министъра на здравеопазването и министъра на регионалното развитие и благоустройството, обн., ДВ, бр. 64 от 5.08.2005 г., в сила от 6.08.2006 г.).

Наредба № 1 от 16.01.2004 г. за норми за бензен и въглероден оксид в атмосферния въздух (обн. ДВ, бр. 14 от 20.02.2004 г., в сила от 1.01.2004 г.).

Наредба № 1 от 13.02.1998 г. за условията и реда за утвърждаване на временни норми за емисии на вредни вещества, изпускани в атмосферния въздух от неподвижни действащи обекти (обн., ДВ, бр. 51 от 6.05.1998 г.).

Наредба № 2 от 19.02.1998 г. за норми за допустими емисии (концентрации в отпадъчни газове) на вредни вещества, изпускани в атмосферния въздух от неподвижни източници (обн., ДВ, бр. 51 от 6.05.1998 г., посл. изм., бр. 64 от 5.08.2005 г., в сила от 6.08.2006 г.).

Наредба № 4 от 5.07.2004 г. за норми за озон и алармени прагове за нивата на озон в атмосферния въздух (обн., ДВ, бр. 64 от 23.07.2004 г., в сила от 1.01.2005 г.).

Наредба № 5 от 15.04.2003 г. за предотвратяване и намаляване на замърсяването на околната среда с азбест (обн., ДВ, бр. 39 от 25.04.2003г.).

Наредба № 6 от 26.03.1999 г. за реда и начина за измерване на емисиите на вредни вещества, изпускани в атмосферния въздух от обекти с неподвижни източници (обн., ДВ, бр. 31 от 6.04.1999 г., посл. изм., бр. 93 от 21.10.2003г.).

Наредба № 7 от 21.10.2003 г. за норми за допустими емисии на летливи органични съединения, изпускани в атмосферния въздух в резултат на употребата на разтворители в определени инсталации (обн., ДВ, бр. 96 от 31.10.2003 г., в сила от 1.01.2004 г., изм., бр. 20 от 6 Март 2007 г.).

Наредба № 7 от 3.05.1999 г. за оценка и управление качеството на атмосферния въздух (обн. ДВ, бр. 45 от 14.05.1999 г., в сила от 1.01.2000 г.).

Наредба № 8 от 3.05.1999 г. за норми за озон в атмосферния въздух (обн., ДВ, бр. 46 от 18.05.1999 г., отм., бр. 64 от 23.07.2004 г., в сила от 1.01.2005 г.; според § 6, т. 1 ПЗР на Наредба № 4 от 5 юли 2004 г. за норми за озон и алармени прагове за нивата на озон в атмосферния въздух, (обн., ДВ, бр. 64 от 2004 г.) чл. 3, 5 и 8 се отменят от 1.01.2010г.).

Наредба № 9 от 3.05.1999 г. за норми за серен диоксид, азотен диоксид, фини прахови частици и олово в атмосферния въздух (обн., ДВ, бр. 46 от 18.05.1999 г., в сила от 1.01.2000 г., изм. и доп., бр. 86 от 28.10.2005 г., в сила от 1.01.2006 г.).

Наредба № 10 от 6.10.2003 г. за норми за допустими емисии (концентрации в отпадъчни газове) на серен диоксид, азотни оксиди и общ прах, изпускани в атмосферния въздух от големи горивни инсталации (обн., ДВ, бр. 93 от 21.10.2003 г.).

Наредба № 11 от 14 Май 2007 г. за норми за арсен, кадмий, никел и полициклични ароматни въглеводороди в атмосферния въздух (обн., ДВ., бр. 42 от 29 Май 2007 г.).

Наредба № 14 от 23.09.1997 г. за норми за пределно допустимите концентрации на вредни вещества в атмосферния въздух на населените места (обн., ДВ, бр. 88 от 3.10.1997 г., посл. изм., бр. 14 от 20.02.2004 г., в сила от 1.01.2004 г.).

Наредба № 16 от 12.08.1999 г. за ограничаване емисиите на летливи органични съединения при съхранение, товарене или разтоварване и превоз на бензини (обн., ДВ, бр. 75 от 24.08.1999г., в сила от 25.05.2000г.).

Наредба за осъществяване на контрол и управление на веществата, които нарушават озоновия слой (Приложение № 6 към чл. 8 на ПМС № 254 от 30.12.1999 г., обн., ДВ, бр. 3 от 11.01.2000 г., в сила от 1.01.2000 г., посл. изм., бр. 15 от 16 Февруари 2007 г.).

Наредба за изискванията за качеството на течните горива, условията, реда и начина за техния контрол (приета с ПМС № 156 от 15.07.2003 г., обн., ДВ, бр. 66 от 25.07.2003 г., в сила от 1.10.2003 г., посл. изм., бр. 76 от 21 Септември 2007 г.).

Наредба за ограничаване емисиите на летливи органични съединения при употребата на органични разтворители в определени бои, лакове и авторепаратурни продукти (обн., ДВ., бр. 20 от 6 Март 2007 г.).

Наредба за реда и начина за издаване и преразглеждане на разрешителни за емисии на парникови газове и осъществяване на мониторинг от операторите на инсталации, участващи в схемата за търговия с квоти за емисии на парникови газове.

Закон за подземните богатства (Обн. ДВ, бр.23/12.03.1999г.посл. изм. ДВ бр. 19 от 08.03.2011 г.).

Наредба за геолого-техническата документация на проучвателните и миннодобивните обекти (Обн. ДВ, бр.108/10.12.1999 г.).

Наредба за принципите и методиката за определяне на концесионното възнаграждение за добив на подземни богатства по реда на Закона за подземните богатства (Обн. ДВ, бр.59 от 29.06.1999г.).

Закон за биологичното разнообразие (обн. ДВ, бр. 77/ 09.08.2002 г., изм. и доп., бр. 88 от 4.11.2005 г.).

Закон за лечебните растения (обн. ДВ, бр. 29/ 07.04.2000 г.).

• Наредба № 4 от 8.07.2003 г. за условията и реда за издаване на разрешителни за въвеждане на неместни или повторно въвеждане на местни животински и растителни видове в природата;

• Наредба № 5 от 1.08.2003 г. за условията и реда за разработване на планове за действие за растителни и животински видове;

• Наредба № 1 от 9.05.2006 г. за условията и реда за лицензиране на зоологическите градини, издадена от министъра на околната среда и водите (обн., ДВ, бр. 43 от 26.05.2006 г.);

• Наредба № 6 от 23.10.2003 г. за минималните изисквания и условия за отглеждане на животни в зоологически градини, издадена от министъра на околната среда и водите (обн., ДВ, бр. 105 от 2.12.2003 г., изм. и доп., бр. 43 от 26.05.2006 г.);

• Наредба № 2 от 20.01.2004 г. за правилата и изискванията за събиране на билки и генетичен материал от лечебни растения, издадена от министъра на околната среда и водите (обн., ДВ, бр. 14 от 20.02.2004 г.);

• Наредба № 5 от 19.07.2004 г. за изискванията, на които трябва да отговарят билкозагответелните пунктове и складове за билки, издадена от министъра на здравеопазването и министъра на околната среда и водите (обн., ДВ, бр. 85 от 28.09.2004 г.).

Закон за защитените територии (обн. ДВ, бр.133/11.11.1998 г.).

Наредба за разработване на планове за управление на защитени територии (приета с ПМС №7/ 08.02.2000 г., обн. ДВ, бр.13/15.02.2000год.).

Закон за защита от шума в околната среда (обн. ДВ, бр.74/13.09.2005 г., в сила от 01.01.2006 г., изм., бр. 30 от 11.04.2006 г., в сила от 12.07.2006 г.).

Наредба № 2 от 5.04.2006 г. за дейността на националната система за мониторинг на шума в околната среда и за изискванията за провеждане на собствен мониторинг и предоставяне на информация от промишлените източници на шум в околната среда, издадена от министъра на здравеопазването и министъра на околната среда и водите, обн., ДВ, бр. 37 от 5.05.2006 г., в сила от 1.02.2006 г.

Наредба № 6 от 26.06.2006 г. за показателите за шум в околната среда, отчитащи степента на дискомфорт през различните части на денонощието, граничните стойности на показателите за шум в околната среда, методите за оценка на стойностите на показателите за шум и на вредните ефекти от шума върху здравето на населението, издадена от министъра на здравеопазването и министъра на околната среда и водите, обн., ДВ, бр. 58 от 18.07.2006

III. АНАЛИЗ НА СОЦИАЛНО – ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ШУМЕН.

1. ОЦЕНКА И АНАЛИЗ НА ПРИРОДНИЯ ПОТЕНЦИАЛ

1.1. ГЕОГРАФСКО РАЗПОЛОЖЕНИЕ И ИСТОРИЧЕСКО НАСЛЕДСТВО

Община Шумен е разположена в централната част на Североизточна България, върху площ от 630 кв.км./ средната българска община е с територия 436 кв.м/, което представлява 0.61 % от територията на страната. На един жител на Община Шумен се пада 5.81 дка територия, при средно за страната 13 дка / жител, което показва под средната обезпеченост с територия.

Общински център е град Шумен с население 94 035 души . В границите на общината са включени 26 съставни селища: Белокопитово, Благово, В.Друмев, Велино, Ветрище, Вехтово, Градище, Дибич, Друмево, Ивански, Илия Блъсково, Кладенец, Коньовец, Костена река, Лозево, Мадара, Мараш, Новосел, Овчарово, Панайот Волон, Радко Димитриево, Салманово, Средня, Струйно, Царев брод, Черенча.

Общата площ на град Шумен е 17 700 дка, от които жилищната зона заема 11 140 дка, а зоната за селищно стопанство 6 560 дка.

Общата площ на 26 -те села от общината е 18 327 дка.

На изток Община Шумен граничи с община Провадия, на запад - с община Търговище, а на север - с община Хитрино и Каспичан и на юг - с община В. Преслав и Смядово.

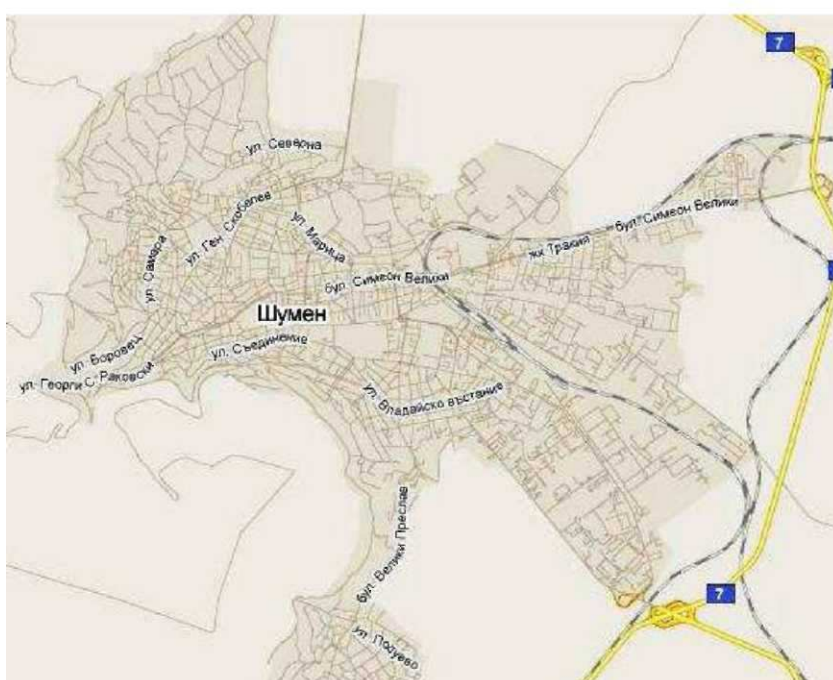
Равнинният характер на релефа е предпоставка за интензивно земеделие, изграждане на качествена комуникационна мрежа и другите инженерно-технически съоръжения за населените места в Общината и особено за гр. Шумен.

В орографско отношение заемащата територия се характеризира с голямо разнообразие - в северната част се спускат най-южните части на Лудогорското плато и Самуиловските височини, които постепенно преминават в Шуменското плато. Средната надморска височина на Шуменското плато е 400 м , като най-високата му точка е Търнов дял с кота 502 м. Източната част от територията на общината е заета от Провадийското плато.

Между двете плата се намира Шуменското поле, широко отворено на североизток и юг. Посредством долината на р. Провадийска то се свързва с Девненската низина, а посредством р.Голяма Камчия с Камчийската долина и респ.Черно море.

Фиг. 4.2.

Фиг. 4.3.

По отношение на релефа в разглеждана територия се очертават два района:

- платовиден, който обхваща източната и западна част
- равнинен, който обхваща централната част.

Първите данни за човешка дейност в региона на Шумен са от ранножелязната епоха - XII в. пр. Хр. От този период датира първото укрепление. То се състои от дебели 2 метра стени, изградени от необработени ломени камъни.

Името на Шумен като Симеонис (Шимеомис) се споменава за пръв път през XII в. През 1153г. арабският пътешественик Идриси описва града като стар и прочут при полите на върховете, в добре напоявана и прекрасно обработвана покрайнина, със значителна търговия. Проф.Томашек от своя страна смята, че Симеонис е видоизмененото арабско име на цар Симеон. През XIVв. дубровнишките търговци, за които селището се е явявало точно на пътя от Дубровник през София и Търново за Балчик и Силистра, изговаряли името му Шумна или Шуман. Бехайм, който описва походите на Владислав III Варненчик през 1444 г., нарича крепостта Шемла. Иречек и Иширков обясняват етимологията на Шумен от шума, зашумен, тъй като градът се намирал в гориста и зашумена местност.

След като римляните завземат тези територии, те построяват военен кастил на мястото на руините на тракийското укрепление. Старобългарското укрепление на това място датира от 7-10 век. През вековете, около мястото, където днес се намира съвременният град са били строени предпазни стени и кули. Така старобългарското укрепление се превръща в добре защитен феодален град с вътрешен и външен укрепителен пояс с 28 кули, 3 порти, църкви и работилници.

Градът пада под османска власт след продължителна обсада. След Освобождението първоначално градът запада поради загубата на пазари за занаятите, но после постепенно се съвзема.

През епохата на Възраждането Шумен се превръща в един от най-активните занаятчийски и търговски центрове. В града се развива изключителен културен живот. Именно Шумен е градът с много първи за страната случили се културни инициативи. На 11 май 1813 г. в града се е състояло първото в България честване на Светите братя Кирил и Методий. През 1828 г. е основано първото килийно училище за девойки, През 1846 г. са основани първите училищни самодейни колективи, а през 1856 г. - първото Девическо класно училище. Първото взаимно училище в кв. Дивдядово е от 1846 година. През 1851г. Михаил Шафран създава първия български оркестър от 11 българчета.

Тук са творили бележитите възрожденски дейци: Добри Войников, Васил Друмев, Сава Доброплодни, Панайот Волов, Нанчо Попович, Илия Р. Блъсков и други. За основател на българската драма и театър и за пръв български драматург се смята Добри Войников. През 1871 г. той поставя началото на българската комедия с "Криворазбраната цивилизация". През 1856 г. се открива читалище „Добри Войников” в Шумен. На 15 август 1856 г. в читалището е изнесено първото в България театрално представление - побългарената от Сава Доброплодни комедия "Михал Мишкоед".

Първата оригинална българска повест е „Нещастната фамилия“ на Васил Друмев написана през 1861г. В историята на българската литература Васил Друмев оставя името си и като драматург. „Иванку, убиецът на Асеня I“ е първото българско значително оригинално драматично произведение.

В Шумен е организирана една от първите археологически сбирки в България през 1857, с което се слага началото на музейното дело в града.

Тук е роден апостолът на Априлското въстание – Панайот Волов.

Композиторът Панчо Владигеров прекарва голяма част от живота си в гр. Шумен.

1.2. КЛИМАТИЧНИ УСЛОВИЯ

Територията на община Шумен се включва в рамките на Дунавската равнина и се характеризира с хълмист и еднообразен релеф. На юг от Самуиловските височини, между долното течение на р. Врана, Шуменското поле и горното течение на р. Мадарска, е разположено Шуменското плато с най-висока точка 502 м. Южно от Каспичанското поле, между долината на р. Мадарска и р. Камчия, е разположено Мадарското поле. Шуменското поле се включва в Шуменския карстов район. В него са проучени над 60 пещери.

Климатът на общината се отличава с ясно изразен умерено-континентален характер. Основните фактори, обуславящи този тип климат са разположението на общината в югоизточната част на Дунавската равнина и възможността за безпрепятствено нахлуване на северозападни, северни и североизточни въздушни маси. Средната продължителност на слънчевото греене е 2204 часа годишно и е по-голяма от тази за страната, благодарение на по-малката средна облачност. Температурният режим на общината е типичен за умерено-континенталния тип климат – с горещо лято и студена зима. Средномесечната температура на най-студения месец (януари) е $-1,1^{\circ}\text{C}$. Средномесечната температура на най-топлия месец (юли) е $+22^{\circ}\text{C}$, като по този начин се оформя значителна годишна температурна амплитуда от $23-24^{\circ}$. Средногодишната температура е $16,9^{\circ}\text{C}$.

Средногодишното количество на валежите е 606 мм (за България 650 мм). Разпределението по месеци и сезони съответства на типичния за континенталния климат режим с максимум през късна пролет и ранно лято и минимум през късно лято и есен. Характерни за общината са градушките през топлото полугодие, както и интензивните извалявания. Преобладаващите ветрове са североизточните, западните и северозападните. Това води до снегонавявания, които понякога предизвикват блокиране на транспортните връзки.

Територията на Община Шумен се характеризира с типичен умерено континентален климат. Тъй като се намира в източния климатичен район на Дунавската равнина, климатичната характеристика се влияе от множество фактори: температура на въздуха, относителна влажност, скорост и роза на ветровете, валежи, слънчева радиация и др.

Формира се под влияние на въздушни маси на умерените ширини, нахлуващи основно от северозапад и запад и по-рядко откъм север и

североизток. И континентални въздушни маси на умерените ширини, които нахлуват предимно откъм североизток и по-рядко откъм северозапад.

През зимата се наблюдават нахлувания и на арктични въздушни маси, което

усилва континенталността на климата.

Влиянието на тропични въздушни маси е слабо изразено.

Преминаването на циклонални въздушни маси е свързано с рязка промяна в стойностите на атмосферното налягане.

По-долу е направен преглед на метеорологичните характеристики на района, в който е разположена общината.

1) Ветрови процеси

Режимът на вятъра над територията се определя от редица фактори, основните от които са атмосферната циркулация, формите на релефа, характера на постилащата повърхност. Релефните дадености, отдалечеността от естествени планински възвишения са предпоставка за ветровите процеси.

Районът се характеризира като ветровит.

Основният въздушен пренос е от преобладаващите западни ветрове с годишна честота на проявление на 18.6 %.

Втори по значителност са северните ветрове-около 15.7%. Най-слабо проявление имат северозападните ветровете 13.8 %.

За гр. Шумен променливостта на средната месечна скорост на вятъра има добре изразен годишен ход с максимум през зимните и минимум през летните месеци.

Преобладаващи месеци с ветрове са май и септември. От това следва, че най-високи концентрации на замърсителите в атмосферния въздух над населените места се очакват на подветрената страна през пролетта и есента.

Характерът на разсейването и преноса на замърсители съществено се влияе от скоростта на вятъра, като най - неблагоприятни са ветровете със скорост 0 до 1.0 м/с. За района на община Шумен са характерни средни месечни скорости над 1.9 м/с .

Характерните особености в месечно разпределение на скоростта и посоката на вятъра, както и случаите на “тихо” време в Шумен са дадени на **Таблицы 1 и 2.**

Таблица 1: Честотата на вятъра по посоки и тихото време по месеци

Посока	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Год.
N	18,7	16,9	16,6	12,8	13,8	14,7	16,6	12,7	16,8	15,3	15,3	18,7	15,7
NE	10,3	11,5	12,9	11,1	11,1	9,9	10,3	12,1	13,3	15,3	12,9	10,4	11,8
E	0,0	6,4	9,7	10,0	9,6	9,2	8,1	11,0	9,8	8,6	8,5	5,9	8,6
SE	7,7	8,5	12,3	17,5	18,0	15,1	12,2	14,7	13,0	10,0	12,7	8,8	12,5
S	8,7	9,0	8,9	12,9	13,0	12,0	9,4	9,9	11,8	11,2	12,8	9,5	10,8

SW	7.9	8.4	7.5	8.0	7.7	9.4	9.0	7.3	8.0	9.8	7.7	8.4	8.3
W	23.5	23.8	18.7	15.8	14.8	18.8	19.7	18.8	14.3	16.7	16.9	21.3	18.6
NW	17.3	15.6	13.4	11.7	11.9	10.7	14.8	13.5	13.1	13.2	13.4	17.0	13.8
Тихо	274	25.5	24.7	29.1	29.0	32.8	32.5	34.0	36.2	37.6	30.5	32.8	31.0

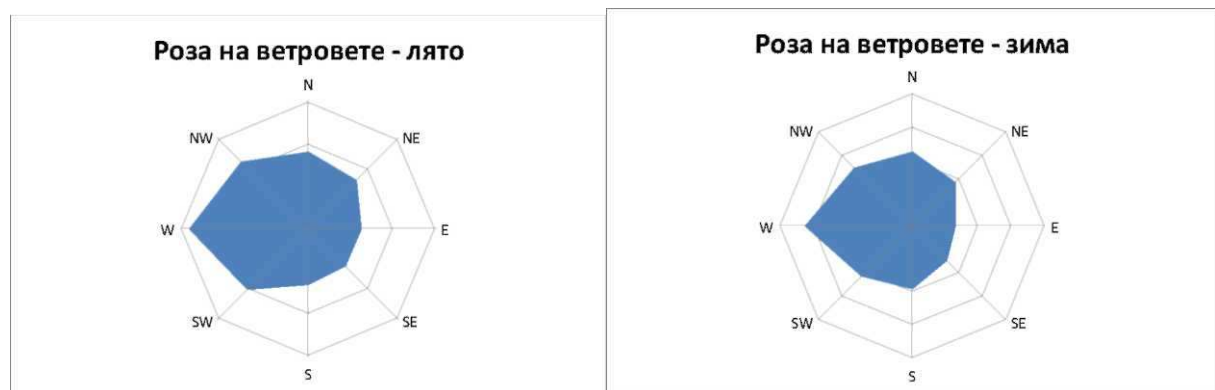
Таблица 2: Средната скорост на вятъра /m/s/ по месеци и посоки

Пос.	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Год.
N	4.5	4.6	4.9	4.2	4.0	3.9	3.6	3.4	3.9	3.8	4.3	4.4	4.1
NE	3.7	3.8	4.4	3.7	3.5	3.3	3.2	3.1	3.2	3.3	3.4	3.5	3.5
E	2.5	3.0	3.4	3.3	3.4	2.6	2.4	2.6	2.6	2.9	3.1	2.4	2.8
SE	2.6	3.2	3.4	3.5	3.7	2.6	2.4	2.5	2.6	3.0	3.0	2.9	3.0
S	3.2	4.1	3.8	3.7	3.1	2.5	2.7	2.6	2.5	3.2	3.2	4.0	3.2
SW	4.1	4.7	4.7	4.4	4.0	3.8	3.9	4.2	3.5	4.0	4.1	4.0	4.1
W	6.3	7.4	6.4	6.2	5.6	5.6	5.9	5.4	5.4	5.3	6.0	5.7	5.9
NW	4.7	5.9	4.9	4.9	4.3	5.0	4.4	4.2	4.7	4.2	4.6	4.2	4.7

Таблица 3: Данните за Розата на ветровете са:

Посока	N	NE	E	SE	S	SW	W	NW
Скорост [м/с]	4.125	3.5	2.85	2.95	3.21	4.12	5.93	4.41
Честота [%]	15.7	11.8	8.6	12.5	10.8	18.3	18.6	13.8

Розата на ветровете за района в графичен вид

През зимата с най-голяма повтораемост са западните и северозападни ветрове - 13.8-18.6%. Скоростите на вятъра не са големи. В 12.5 % от общия брой наблюдения скоростта не надвишава 5 m/s. Вятър със скорост 5.0 -7.4 m/s се наблюдава най-вече при западните и северозападни ветрове по време на студени нахлувания, които благоприятстват бързото разсейване на замърсители от ниски източници.

Най-неблагоприятни скорости на вятъра до 1.0 m/s определят т. нар. тихо време, което за района има проявление в 31.0 % в годината.

През студеният период на годината дните на тихо време надхвърлят 40.0%. Това дава основание за извода, че през 1/3 от дните в годината -122 дни ветровете не благоприятстват разсейването на замърсителите.

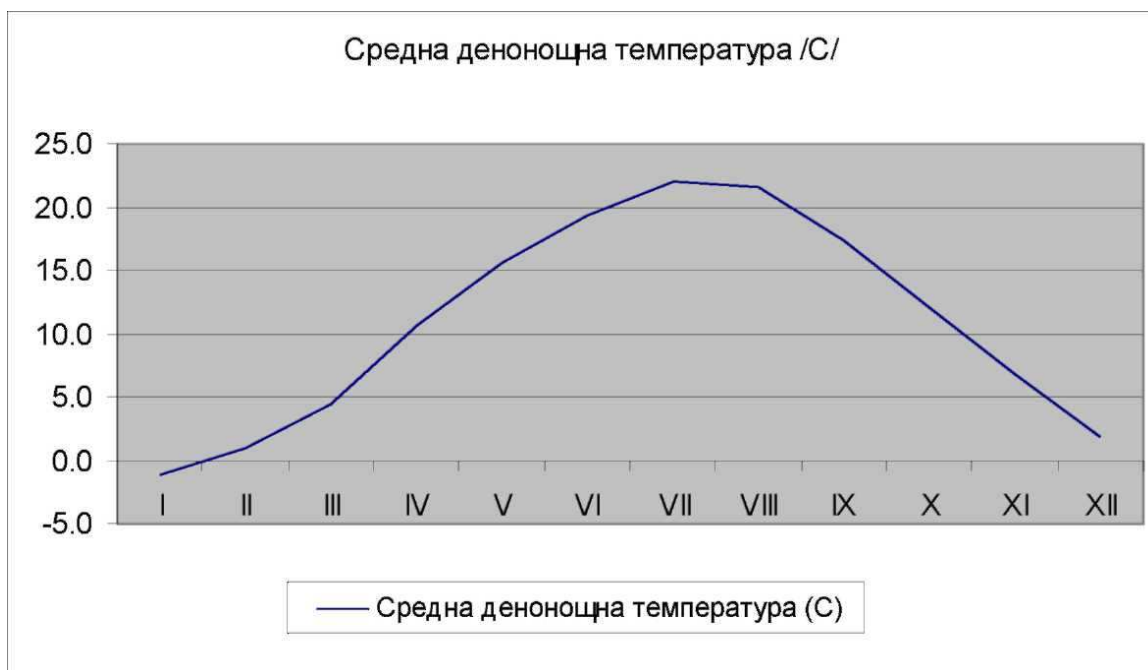
Именно през есенно-зимния сезон са замерени най-високи концентрации на фин прах и сероводород в атмосферния въздух на гр. Шумен.

2) Атмосферно налягане

Най-стабилно атмосферното налягане е през летните месеци и при антициклонално състояние на времето. При преминаване на циклони (най-често през пролетния и зимния сезони) се наблюдават резки промени в стойностите на барометричното налягане.

Средногодишните стойности на атмосферното налягане за Шумен е 986,9 хектопаскала (hPa). Най-високите средно месечни стойности са през ноември и октомври, а най-ниските през февруари и юли.

През летните месеци атмосферното налягане е най-стабилно по отношение на месечните стойности.

Денонощният ход показва по-големи амплитуди през летните месеци, отколкото през зимните

3) Температура на въздуха.

Средногодишната стойност на температурата на въздуха за Шумен е 11°C . Годишният ѝ ход по месеци е представен в **таблица 4**.

Таблица 4 : Средна месечна температура на въздуха

Месечни параметри	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
$t^{\circ}\text{C}$	-1.1	1.0	4.4	10.7	15.6	19.4	22.0	21.6	17.4	12.0	6.8	1.8
$\text{max. } t^{\circ}\text{C}$	2.7	5.7	10.3	17.4	22.4	26.4	28.9	29.0	25.0	18.6	11.6	5.6
$\text{min. } t^{\circ}\text{C}$	-4.8	-2.8	0.0	5.0	9.8	13.4	15.4	15.0	11.4	6.9	3.2	-1.7

През **зимният сезон** средната температура на най-студения месец в годината е януари с изчислена температура $t/ -17^{\circ}\text{C}$.

- Средната месечна максимална температура за януари е положителна -1.1°C ;
- Маскиналната през същия месец достига $2,7^{\circ}\text{C}$;
- Минималната средногодишна температура през януари е $-4,8^{\circ}\text{C}$;

През **пролетта** температурите са:

- Средната месечна (за април) $10,7^{\circ}\text{C}$;

- Абсолютната максимална за април 17,4 °С;
- Абсолютната минимална за април 5,0 °С.

През м.май под влияние на морски въздушни маси температурата на въздуха е около 15°С.

Летните температури за най-топлия месец юли са следните:

- средна месечна 22,0°С;
- средна месечна максимална 28,9°С;
- средна месечна минимална 15,4°С;

Юлската температура в целия район е между 21 и 22°С. Големите летни горещини се проявяват сравнително най-слабо в североизточната част, където те рядко надхвърлят 32-33°С, а най-силно във вътрешността на района, където са от порядъка на 35-36°С

Есента е най-благоприятен сезон в термично отношение.

- средната месечна температура през октомври е 12,0°С;
- средната максимална 18,6°С;
- средна месечна минимална 6,9°С

Средно-годишната температура за Община Шумен е 11°С. Най- студен месец в годината е януари с изчислителна температура - 17°С, а най -топъл м. юли с абсолютен максимум + 39°С.

Средногодишната максимална температура на въздуха е 16.9°С, а минималната 5.9°С, което разкрива умерено континенталната специфика на района.

4) Валежи

Годишната сума на валежите за град Шумен е 598 мм, като се разпределя по сезони:

- Зима - 134 мм; Пролет -154 мм; Лято - 180 и Есен - 129 мм.

За останалата част от общината между 552 и 580 mm.

В целия район най-интензивни валежи падат през м. май и м. юни , а най-малко - през есента - м. септември. Понякога валежите са поройни, което спомага за засилване на ерозията върху наклонените терени.

Годишната сума на валежите е по-ниска от средната за страната.

Дните със снежна покривка са 92, като задържането ѝ започва от началото на м. декември и продължава до средата на м. март.

Средната дата на образуване на първата снежна покривка е 15 декември, а средната дата на стопяване на последната снежна покривка е 4 март. Средната продължителност на снежната покривка е 79 дни. Средната ѝ дебелина е 6 cm, а максималната - 45 cm.

Макар и рядко през периода април-октомври падат интензивни поройни дъждове. Опасността от тях е както в голямото количество валеж за кратко време, така и в силния вятър и градушки, които често ги съпътстват. Броят на гръмотевичните дни достига до 29 годишно.

ст. Шумен												
Атмосферни валежи /мм/												
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Год.
39.0	38.0	36.0	53.0	65.0	78.0	57.0	45.0	32.0	44.0	53.0	57.0	598.0

Зима	Пролет	Лято	Есен
134	154	180	129

Разпределението на валежите потвърждава принадлежността на разглежданата територия към умерено континенталния климат - връх на валежната вълна през май и юни и вторичен минимум през зимата. Но главният минимум - през септември - очевидно е предизвикан от медитеранското климатично влияние. Ако съпоставим валежите от студеното полугодие с тези от топлото полугодие, достигаме до съотношение 0,8:1. Това означава неравномерно разпределение във времето е неблагоприятно обстоятелство за самоочистването на атмосферата.

Таблица 5.

Една обособена категория дъждове, характерни с изключителен интензитет, са т.нар. поройни, проливни дъждове (с долна граница 0,18 мм/мин или над 30 л/сек/ха). Те зависят от влагозапасите на въздушната маса, от нейната вертикална неустойчивост и от степента на прегрятоост на почвата. От значение са и физико-географските характеристики на даден локалитет.

Таблица 6.

Максимален интензитет на дъждовете с различно времетраене по месеци (л/сек/ха)							
<i>мин.</i>	<i>IV</i>	<i>V</i>	<i>VI</i>	<i>VII</i>	<i>VIII</i>	<i>IX</i>	<i>X</i>
5	200	333	350	253	433	243	290
10	165	217	283	240	313	183	212
15	151	180	233	206	242	157	154
20	142	162	196	168	198	124	132
25	133	147	170	143	169	85	110
30	125	138	157	123	143	73	104
40	112	124	136	93	108	65	81
50	101	114	122	77	87	60	60
60	93	105	114	67	70	53	50
60	69	87	93	47	49	36	-

Най -обемните извалявания, с продължителност между 25 и 60 минути са през юли, когато преминават фронтове с по-големи влагозапаси, а през август изваляванията са по-краткотрайни (между 5 и 20 минути) и са продукт предимно на вътрешномасови процеси, при изключителна неустойчивост на атмосферата. Този тип процеси способстват за изнасянето на аерозолите от ниските към по-високите нива във въздушния басейн, т.е. благоприятстват самоочистването му.

При отрицателни температури на въздуха и на повърхността на земята, валежите са от сняг и се формира снежна покривка. Това се осъществява през втората десетдневка на декември, а през втората десетдневка на март тя приключва съществуването си. Максималната дебелина на снега е между 60-145 см, а средната е между 15 и 20.

5) Мъгли

Относителната влажност на въздуха е в граници от 64 % през м. август до 84 % през м. декември.

Характерни за района са температурните инверсии, свързани с особеностите на стратификацията на долния слой на тропосферата. Те се наблюдават най- често през зимния сезон, като се характеризират като приземни и краткотрайни. Обикновено мощността на инверсионния слой се движи от 50 до 100 м.

При антициклонално затишие в приземния слой се образуват мъгли. Най-голям е броят на дните с мъгла през студения полугодие - 19.6 %, а най-малък през топлото полугодие - 3 дни.

При наличие на инверсия в съчетание с мъгли, съдържанието на замърсителите в атмосферния въздух е 20 до 30 % по-високо, отколкото само при наличие на мъгли. Като се има предвид, че през зимата са регистрирани най-голям брой инверсии и дни с мъгли, може да се твърди, че това е периода с най-неблагоприятни условия за разсейване

Слънчевата и космическа радиация са един от факторите, оказващи влияние на екологичното и санитарно хигиенното състояние на селищата. Интензивността на сумарната радиация върху хоризонтална площ е най-голяма през м.юли през първата половина на деня. По сумарна годишна радиация гр.Шумен попада в зона "В".

Годишната продължителност на слънчевото греене е 2021 часа при сумарна слънчева радиация 3100 MJ/ м², което не стимулира вторични химични процеси.

Мъглата е състояние на въздуха в приземния слой, при което хоризонталната видимост е по-малка от 1 km. В Шумен мъглите се образуват предимно през студения част на годината. Максимумът им е през януари и декември и съвпада с максимума на относителната влажност. Броят на дните с мъгла варира от 24 до 143 през цялата година.

Продължителността на мъглата е друга основна характеристика.

Най-често са мъглите с продължителност до 3 часа и от 3 до 6 часа. Наблюдават се и мъгли с продължителност няколко денонощия. Те затормозяват транспорта, трудовата дейност в много отрасли и водят до повишаване концентрациите на много от замърсителите на приземния въздух.

Облачността е важен климатичен елемент. Обвързана е с атмосферната циркулация и преди всичко с различните атмосферни фронтове. За станция Шумен многогодишните наблюдения показват следната картина /таблица 7/.

Таблица 7

ст. Шумен												
Средномесечна и годишна обща облачност /в балове/												
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Год.
6.8	6.7	6.5	5.9	5.5	4.5	3.6	3.1	3.6	4.9	6.7	6.7	5.4

Общата облачност постига максимума си през зимните месеци, значителна е през пролетта, а през лятото и първия есенен месец достига минимални стойности. Категорията ниска облачност обхваща всички облачни формирования в етаж до 2 000 м /таблица 8/.

Таблица 8

ст. Шумен													
Средномесечна и годишна ниска облачност по срокове (в балове) на атмосферата (тип инверсионна облачност)													
час	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Год.
7	6.0	5.8	5.4	4.0	3.1	2.8	1.9	1.8	2.5	3.8	5.4	6.0	4.0
14	5.1	5.2	5.2	4.8	4.7	4.6	4.4	3.5	3.6	3.6	4.7	5.0	4.5
21	5.1	4.9	4.5	3.3	3.1	2.6	2.1	1.6	1.9	3.0	4.5	5.0	3.5

Режимът на ясните и мрачните дни е сезонно обусловен. Преобладават мрачните дни - с 31 броя, в рамките на годината /таблица 9/.

Таблица 9

ст. Шумен													
Месечен и годишен брой на ясните дни													
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Год.	
2.9	2.6	3.4	4.2	3.5	5.1	9.1	11.4	10.8	7.2	3.2	3.3	6.7	
ст. Шумен													
Месечен и годишен брой на мрачните дни													
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Год.	
13.9	11.9	11.6	8.7	6.4	4.0	2.0	1.7	3.0	7.3	13.4	14.1	98.0	

Мъглите са атрибут на студената част от годината - за разглеждания регион те са около 26 дни. Установено е, че повишеното количество на аерозоли в атмосферата повишава дните с мъгла (естествено, при оптимални условия за кондензация на атмосферната влага). Съществен елемент на местния климат са атмосферните валежи. Тяхното количествено разпределение е дадено в **таблица 10**.

Таблица 10:

ст. Шумен													
Брой на дни с мъгла													
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Год.	
4.0	2.3	2.0	1.4	1.2	1.0	0.5	0.7	0.9	2.7	3.8	4.8	25.4	

б) Влажност на въздуха

Средната относителна влажност на въздуха е 78%. През зимния период влажността достига 85-86 %, а през лятото спада до 68-69 %.

Въздухът в гр. Шумен е относително най-сух през м. юли и м. август. Това е благодарение на влиянието на Черно море. За сравнение данните за станция “Плевен” за тези месеци са съответно 60% и 62%.

Данните за средно месечните и годишна относителна влажност в проценти са представени в **таблица 11**.

Таблица 11: Средно месечните и годишна относителна влажност в проценти

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Год.
Влажност [%]	82	80	74	69	71	70	65	64	68	75	82	84

Минимумът се измества през пролетните месеци – април и март. Относителната влажност в съчетание с температурата и вятъра оказват влияние върху поведението на аерозолните частици т.е. върху степента на замърсеност на атмосферния въздух в града, особено през зимния период.

7) Слънчева радиация и слънчево греене

Слънчевата радиация е основен климатообразуващ фактор и главен източник на топлинна енергия.

Замърсяването на атмосферата в града се отразява върху загубите от биологично активната част на слънчевата радиация. Газовете от двигателите с вътрешно горене и от промишлените и битови обекти интензивно поглъщат ултравиолетовата радиация. От друга страна токсичността на тези газове под действието на същата радиация нараства десетки пъти.

Сумарната радиация нараства с височината на слънцето и в часовете около обяд достига максималните си стойности.

От значение за прихода и разхода на слънчевата радиация е и прозрачността на атмосферата, която в града понякога значително варира.

Продължителността на слънчевото греене има сериозно отношение към компонентите на околната среда. Броят на часовете слънчево греене зависи от дължината на деня, респективно от географската ширина на мястото, облачността и закритостта на хоризонта.

Слънчевата и космическа радиация са един от факторите, оказващи влияние на екологичното и санитарно хигиенното състояние на селищата. Интензивността на сумарната радиация върху хоризонтална площ е най-голяма през м.юли през първата половина на деня. По сумарна годишна радиация гр.Шумен попада в зона "B".

Годишната продължителност на слънчевото греене е 2021 часа при сумарна слънчева радиация 3100 MJ/ м², което не стимулира вторични химични процеси.

За сравнение станция “Сандански” е с 46 дни годишно без слънчево греене, а станция “Лом” -106 дни годишно.

Конкретни данни за слънчевата радиация за ст. Шумен липсват, поради което са използвани репрезентативни данни за други райони на страната.

Сумарната радиация нараства с височината на слънцето и в часовете около обяд достига максималните си стойности.

Познаването на светлинния режим в града е тясно свързано с хигиената на труда, експлоатацията на различни технически съоръжения и др.

1.3 Почви. ХАРАКТЕРИСТИКА. ОСОБЕНОСТИ. РАЗПРОСТРАНЕНИЕ.

Основните почвени видове, срещащи се на територията на Община Шумен са карбонатните и типичните черноземи. Те заемат значителни площи в северната и централната част на общината – в землищата на гр. Шумен и селата Царев брод, Мътница, Мадара, Дибич и др.

Формирани са върху льосовидни изветрителни продукти. Характеризират се с добре обособен хумусен хоризонт и слабо развит преходен. Притежават рохкав строеж и добър въздушен и топлинен режим. Отличават се с добро естествено плодородие. Неблагоприятни им свойства са: голяма водопропускливост и неблагоприятен фосфатен режим. Най-подходящи са за култури, чиито вегетационен период съвпада със зимно-пролетния максимум на валежите – пшеница, ечемик. Много подходящи за създаване на промишлени лозови насаждения са присклоновите части на Шуменското плато и Мадарското плато.

Излужените черноземи заемат значителни площи в землищата на селата Ветрище, Струйно, Макак, Друмево и Белокопитово. Формирани са върху изветрителни продукти на мергели и льосовидни материали. Характеризират се със сравнително мощен хумусен хоризонт, висок запас на органическо вещество, тежко-песъчливо глинест механичен състав и високо потенциално и ефективно плодородие. Притежават благоприятен водновъздушен режим и добри условия за развитие на почти всички култури, особено тези с по-дълъг вегетационен период – царевица, слънчоглед, люцерна.

Шуменското плато е заето от сиви горски почви, характеризиращи се с плитък хумусен хоризонт 20-30 см., на отделни места силно ерозиран. Те имат неблагоприятни физически свойства – пропускливост, ниска аерация, които се обуславят от плътния и глинест алувиален хоризонт. Голяма част от тях са ерозирани, бедни на хранителни вещества. Най-целесъобразно е една част от тези почви, които са в значителна степен засегнати от ерозията да се залесят, а по равнинните терени да се използват за невзискателни култури.

Върху трасетата на река Камчия и нейните притоци са разпространени алувиално-ливадни почви. Наличието на мощен хумусен хоризонт и добра запасеност от органично вещество обуславят високото естествено плодородие на тези почви. Подходящи са за създаване на овощни насаждения и за отглеждане на фуражни, технически и зеленчукови култури.

Склоновите и бреговите форми на терена са заети от ерозирани, плитки и каменливи почви. Характеризират се със силно скъсен хумусен хоризонт, на

места напълно отнесен от ерозията. Имат много ниски агропроизводствени качества и са неподходящи за отглеждане на селскостопански култури.

1.4 РАСТИТЕЛНОСТ И СТОПАНСКА ДЕЙНОСТ

Според основното си предназначение и начин на ползване територията на Общината представлява:

зеделелски територии	77.70 %
горски територии	2.66 %
територии на населени места и др. урбанизирани територии	5.84 %
водни площи и територии на водни течения	11.7 %
територии за добив на полезни изкопаеми	0.5 %
територии за транспорт и инфраструктура	2.6 %

Относителната оценка на почвите може да послужи при даването на препоръки относно райониране на културите, прогнозиране на добивите, организирането на територията, съставянето на кадастрални планове и др. Относителната оценка основаваща се на свойствата на почвата при съответния климат, изразява пригодността на определен район за отглеждането на дадена култура или група култури. Тя се прави въз основа на най- важните свойства обуславящи почвеното плодородие (механичен състав, мощност на хумусния хоризонт и на профила, текстурен коефициент, рН – почвена реакция, съдържание на хумус, ниво на подпочвените води) и на най- важните климатични елементи (температура и валежи). Така формираните различия дават определен относителен бал (полско бонитетно число) за всяка основна култура. Това бонитетно число представлява почвения бал на различието, коригиран чрез коефициенти за климат, напояване и др. Съгласно възприетата методика почвите се групират в пет групи:

1 група- много добри- с полско бонитетно число	81- 100
2 група- добри- с полско бонитетно число	61- 80
3 група- средни- с полско бонитетно число	41- 60
4 група- лоши- с полско бонитетно число	21- 40
5 група- не пригодни- с полско бонитетно число	0- 20

Относителната оценка е един от методите за качествена оценка на почвите и дава възможност за извършване на редица икономически анализи и прогнози в областта на селското стопанство. Чрез нея става възможно сравнително напълно да се отдели влиянието на природните условия от икономическите, което има важно значение за икономическия анализ.

ЗЕЛЕНА СИСТЕМА

Зелената система включва следните категории зелени площи:
- обществени паркове и градини;

- специализирани паркове и градини;
- санитарно-защитно озеленяване;
- транспортно озеленяване;
- озеленяване за ограничено ползване.

Те имат следните по-важни социални и екологични функции: рекреационни /задоволяват потребностите за спорт и отдих/; естетически и ландшафтно-естетически; биоклиматични – приток на свеж чист въздух от крайградските зони, подобряване на микроклиматичните характеристики на средата; мелиоративни – преразпределение на повърхностния и подземен отток на водите; екологични – предотвратяване миграцията на замърсители от урбанистичните дейности и транспорта, продуцират кислород, поглъщат част от вредните газове и праха, блокират миграцията на тежките метали /от транспорта и промишлеността/ в почвата и околната среда.

Обществени зелени площи – паркове и градини

Към тях спадат крайградските паркове, общоградските паркове, районните паркове и кварталните градини

Подсистема “Крайградски паркове”

Крайградските паркове – лесопарковете и екопарковете, като масивни зелени територии, разположени до градските структури и вклинващи се в тях с урбанистични елементи на зелената система, влияят значително на общите екологични характеристики на града. Въздействието се изразява с подобряване на въздухообмена през летните месеци, приток на свеж богат на кислород, по-хладен и влажен въздух.

Подсистема “Градски паркове”

Градските паркове като големи озеленени територии, разположени в регулацията на Шумен са много важен елемент на зелената система, обезпечаващ отдиha и свързания с това здравен статус на населението на общината. Те обуславят: ландшафните и екологични характеристики на средата; биоклиматични /подобряване на микроклиматичните характеристики на средата – температура на въздуха, въздушна влажност, слънчева радиация, слаби ветрове/; мелиоративни; екологични – предотвратяват миграцията на замърсители от натоварени транспортни артерии, продуцират кислород, поглъщат голяма част от вредните газове и праха отделяни от промишлените зони и транзитните и градски транспортни потоци.

Подсистема “Районни паркове”

Районните паркове в зелената система на Шумен са много важен елемент от системата, тъй като са територии, обезпечаващи локалния отдиh, ландшафтно естетическите и микроклиматичните характеристики на жилищната среда.

Градини с общоградско значение

В Шумен има изградени и интензивно благоустроени и озеленени множество квартални и детски градини, разположени предимно в централната част и широкия център. Техните функции и предназначение са свързани с отдыха и утилитарното ползване от малки групи хора.

Специализирани зелени площи – паркове и градини

Към тази категория спадат организирани зелени структури, с тясно специализирани функции като спортни паркове, зоопарк, гробищни паркове, мемориални паркове, църковни и музейни градини, декоративни разсадници, цветопроизводни стопанства, паметници на парковото и градинско изкуство.

Санитарно-защитно озеленяване

Зелените структури в тази категория са с основно екологично предназначение – ветрозащитни пояси; озеленени крайречни сервитути; озеленени дерета и оврази; санитарно защитни пояси; транспортно озеленяване. Санитарно-защитното озеленяване е най-важният елемент на екологичната инфраструктура, поради прякото си въздействие върху екологичните характеристики на средата – намаляване на силата на вятъра през студено полугодие, подобряване на санитарно-хигиенните характеристики на жилищната среда чрез ограничаване на въздействието на отделяните от транспорта замърсители; прахоулавяне, шумозащита; поглъщане на газове от промишлените зони; мелиоративни, предпазващи почвите от развитие на ерозия – по протежение на дерета и оврази.

Зеленина по протежение на река Поройна и река Енчова В рамките на регулацията на град Шумен озеленяването по поречието на река Поройна и река Енчова е извършено ~80%. Състоянието е средно и задоволително, с почти липсващо поддържане. Растителността заема средно – 15-30% от общата територия, групирана произволно в чисти и смесени групи от дървета. Основните видове, използвани за озеленяване, са:

пирамидална топола, бяла топола, липа, златен дъжд, люляк и др.

Наложителните мероприятия, които трябва да се извършат като първа стъпка, са: санитарно прочистване, оформяне на корекцията, доизграждане на останалите 20% в градската територия и уплътняване на зелените обеми. Генералната важна стъпка на втори план е цялостно оформяне на пешеходна и велоалея булеварден тип по протежение на водното течение.

Дерета и оврази. Това са основно крайградски територии горски фонд – в голямата си част обраснали с естествена местна влаголюбива растителност.

Санитарно-защитни пояси – Представяват сравнително добре развита система от пояси, на много места със значителна ширина, основно тангиращи с главните транспортни артерии – градски магистрали и булеварди. През последните години в тези пояси се извършва нерегламентирана сеч от малцинствени групи, като изцяло унищожени са ~9% от поясите.

Наложителните мероприятия, които трябва да се извършат, са доизграждане на защитните пояси (на първо място) между промишлените зони

и жилищната среда и тяхното опазване от изсичане. Като втора стъпка е завършването на останалите предвидени по проект пояси и тяхното уплътняване на места.

Първи стъпки в тази насока са санитарното прочистване, оформянето на корекцията, доизграждането на останалите 20% в градската територия и уплътняването на зелените обеми. Генералната важна стъпка на втори план е цялостното оформяне на пешеходна и велоалея (булеварден тип) по протежение на водното течение.

Транспортно озеленяване

Зеленината, следваща транспортните потоци, е лентовидно разположена край основните градски магистрали и районни артерии, обходните пътища около Шумен /републиканска пътна мрежа/, както и уличните дървета по протежение на главни и второстепенни улици.

- **Обслужващи зелени площи**
- Озеленяване в промишлени зони
- Озеленяване на спортни обекти и спортни съоръжения
- Зелени площи в жилищни комплекси

Централната част на община Шумен е с равнинен характер, което е добра предпоставка за развитие на културен ландшафт. Равниния релеф предлага условия за машинна обработка на земята. Около селата Мараш, Салманово, Р. Димитриево и Дибич са създадени големи лозови масиви, но те не могат да променят селскостопанския облик.

Селищата П.Волов, Царев брод, Мараш, Салманово, Ветрище, както и кварталите Мътница и Макак не са добре включени и приютени в околната среда. В разработения през 1989 г. ТУП на отдиха в община Шумен са разработени схеми и мероприятия за създаване на защитни зони - ивици, залесителни пояси, които ще създадат заветност и ще изолират селищата от транспортния шум и автомобилните замърсявания.

В близост до р.Пакоша са разположени селата Черенча, Средня и Новосел. Те са обградени от север и изток със стопански гори, завършващи до самите селища с красиви скални образувания. Посочените селища се свързват с красив панорамен път, който продължава по Шуменското плато и осъществява връзката с гр.Шумен и археологическия резерват "Шуменска крепост".

През с. Мадара се осъществява достъпа на туристи до обявения за паметник "Мадарски конник" от ЮНЕСКО. Историко-археологическия резерват "Мадара" се посещава от много наши и чужди туристи. Археологическия резерват обхваща централната част на Мадарските скали и има площ от 100 ха. В централната част на общината е разположен гр. Шумен - развил се непосредствено на изток от Шуменското плато и на юг към кв.Дивдядово.

Доминиращ по своето значение пункт за ландшафтната система е Шуменското плато. Горско-дървесната растителност на места достига до крайните жилищни квартали на града. Изграденият и стопанисван от общината лесопарк "Кьошкове" започва непосредствено от града и заема площ от 226 дка. Останалата част се стопанисва от дирекция Природен парк "Шуменско плато".

Паркоподдържането в града се извършва от "Титан - БКС - ООД по договор за поддръжка на озеленените площи. При интензивен режим се поддържат 378 дка площ, включващ градската градина, зелените площи по ул. "Владайско въстание", бул. "С. Велики", лесопарк "Кьошкове", сквер зад Военно училище, пл. "Оборище", "Куршун чешма", зелени площи- тревни и с декоративна растителност по бул. "В.Преслав", кв. "Херсон" и др. Поддържат се и междублоковите пространства в жилищните квартали: "Тракия", "Добруджа", "Б.Българанов", кв. "Херсон", кв. Дивдядово, Макак и Мътница.

По данни на общинската администрация зелените площи в града са 558 дка, разпределени по следния начин: тревни площи - 374 дка, дървета- 38 дка, храсти -75 дка, алейна мрежа - 30 дка и други - 41 дка.

По данни на ДЛ" Шумен" горските масиви заемат 165 324 дка площ. в т.ч. защитни и рекреационни гори- 49 205 дка. Преобладават широколистните гори от габър, бук ,цер, благун и др. Общо зелените площи на територията на община Шумен възлизат на 165 882 дка или 15.15 м² на жител.

Съгласно нормативите на чл.37 от Наредба № 5 за ПНТУ за градове с население до 100 х. души се изисква 16.0 кв.м /жител.

Зелената зона, състояща се от горски масиви, лесопарк и историко археологичен резерват опасва подковообразна град Шумен и играе важно санитарно-хигиенно, мелиоративно, микроклиматично и защитно значение. Тя е едновременно вододайна зона и зона за отдих.

Специалните туристически маршрути предлагат посещение до намиращи се в Шуменското плато профилакториуми, вили, археологическия резерват "Шуменска крепост", до пещерата "Зандана" и други красиви места за екотуризъм и отдих.

Достъпът до Шуменското плато - автомобилен и пешеходен го прави удобно място за отдих и се посещава масово от жители и гости на града през почивните дни.

1.5. ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ И БИОРАЗНООБРАЗИЕ

Категорията на земята в района на община Шумен е от трета до десета.

По данни на лесничейство "Шумен" площта на горските територии е общо 165 324 дка.

Горите със специално предназначение са 49 205 дка и представляват 29.8 % от горите на Община Шумен.

Преобладаващи за лесничейството са равнинно-хълмистите терени. Най-високата кота в района на лесничейството – 502 м н.в. се намира на

Шуменското плато – м. “Търнов табия”, а най-ниската – 60 м н.в., при течението на р. Голяма Камчия, южно от с. Ивански.

Територията на Държавно лесничейство “Шумен” попада изцяло в Долния равнинно-хълмист и хълмисто-предпланински пояс на дъбовите гори /0-600 м н.в./ и по конкретно в подпояса на равнинно-хълмистите дъбови гори /0-400 м н.в./

Площта по функционална принадлежност е разпределена както следва:

- Гори и земи с основно дървопроизводителни и средообразуващи функции	11611,9 ха	70,2%
- Защитни и рекреационни гори и земи и гори и земи в защитени територии	<u>4920,5</u> ха	<u>29,8%</u>

Общо 16532,4 ха = 100,0%

На територията на шуменската община се срещат над 600 вида висши растения. Почти 90% от площта на платото е заета от дървесни и храстови фитоценози. От дървесните видове най-често се срещат обикновен бук, обикновен габър, келяв габър, цер, благун, горун. По-рядко се срещат обикновен клен, планински ясен, сребро листна липа и др.

Защитени територии и биоразнообразие

Законът за защитените територии - /ЗЗТ/ - обн. в ДВ бр.133 от 1998г. урежда режима на опазване, ползване и управление и регламентира функционирането и съхранението на система от защитени територии. Съгласно чл.5 от ЗЗТ, защитените територии имат следните категории: резерват, национален парк, природна забележителност, поддържан резерват, природен парк, защитена местност. С управлението на тези категории защитени обекти се цели създаване и развитие на екотуризм.

Философията на закона е опазване и съхраняване уникалността на природата, обект на защита в защитените територии като национално и общочовешко богатство. Със ЗЗТ държавата, в съответствие с международните договори по опазване на околната среда, по които Р.България е страна, регламентира и осигурява функционирането и съхранението на система от защитени територии като част от регионалната и европейска екологична мрежа. Защитените територии са предназначени за опазване на биологичното разнообразие в екосистемите и на естествените процеси, протичащи в тях, както и опазване на характерни или забележителни обекти на неживата природа. Законът регламентира процедурите за обявяване и промените в защитените територии - прекатегоризиране, заличаване, промяна на площта, режима и др. както и управлението, стопанисването и охраната им.

ПРИРОДЕН ПАРК

„ШУМЕНСКО ПЛАТО” ЗАПОВЕД № 563 / 08.05.2003 г. НА МОСВ

Защитената територия е обявена като Народен парк със Заповед № 79/05.02./1980г. на КОПС и прекатегоризиран в Природен парк със Заповед на МОСВ №563/08.05.2003 г. С площта си от 3929,9 ха, от които 3703,9 ха са в ДГФ на ДЛ Шумен и ДДС “Преслав” и 226 ха - общински фонд на община Шумен, е най-голямата защитена територия в района на РИОСВ. Разположен е юго-западно от гр. Шумен и обхваща по-голямата част от площта на Шуменското плато – най-големия дял на Шуменските височини, разположени в източната част на Дунавската хълмиста равнина. Географското положение особеностите на релефа и почвено-климатичните условия предопределят голямото видово разнообразие на флората-повече от 550 вида висши растения, от които над 120 вида лечебни растения. Обликът на растителността като цяло в парка се определя от екосистемите, заемани от представителя на коренната дървесна растителност- мизийския бук и смесените съобщества широколистни гори, в които бука съжителства с обикновен и келяв габър, цер, благун, клен, ясен, сребролистна липа, космат дъб и др. Многообразието на тревната покривка е представена и от *ЗАЩИТЕНИ, ЗАСТРАШЕНИ И РЕДКИ* растителни видове, някои от които включени в *“ЧЕРВЕНАТА КНИГА НА БЪЛГАРИЯ”* като *ГОРСКА СЪСЪНКА, ДАВИДОВ МРАЗОВЕЦ, ПРОЛЕТНО БОТУРИЧЕ /ЦИКЛАМА/, СЕДЕФЧЕ, СНЕЖНО КОКИЧЕ, БЪЛГАРСКО ЕНЪОВЧЕ, ИЗТОЧЕН МИСК, КАВКАЗКА КОПРИВКА, ЛЕНОЛИСТЕН ЦЕЛОЛИСТ, СТЕПЕН ПАЩЪРНАК, ЧЕРВЕН ХЕДИЗАРУМ, ЩИТОВИДНА ФИБИГИЯ*. Проучени и описани на територията на ПП са 11 рода и 20 вида - представители на *СЕМ. ОРХИДЕИ*, от които *1* вид е от включените *12* вида в *“ЧЕРВЕНАТА КНИГА НА БЪЛГАРИЯ”*, а *5* от срещаните се видове са в Приложение №3 на ЗБР. ПП “Шуменско плато” с местоположението си, умерения климат и разнообразните биотопи е привлекателно местообитание за много представители на животинския свят. Висшата фауна, от средно-европейски с понтийски елементи, е представена от 109 вида гръбначни животни, от които 28 вида бозайници, 61 вида птици, 14 вида влечуги и 6 вида земноводни. От видово най-многочислената орнитофауна 45 са гнездещи, а останалите преминаващи или зимуващи. Разнообразието във видовото животинско представителство се изразява с присъствието на видовете *СМОК МИШКАР, ГОЛЯМ И МАЛЪК ЯСТРЕБ, БУХАЛ, ЧЕРЕН КЪЛВАЧ, ЧЕРЕН ЩЪРКЕЛ* включени в *“ЧЕРВЕНАТА КНИГА” НА БЪЛГАРИЯ*. Територията на Природния парк “Шуменско плато”, с разнородния скален състав на релефа и подземните реки, определящи карстовия ландшафт, е осеяна с около 60 пещери-сухи и водни, въртопи, скални образувания; скални манастири и църкви – археологически останки на крепости и селища, датиращи от различни исторически епохи.

РЕЗЕРВАТИ

“БУКАКА” ОБЯВЕН СЪС ЗАПОВЕД № 79/05.02.1980Г. НА КОПС

Заема обособена зона в територията на Природен парк “Шуменско плато“ с площ от 63,04 ха в горския фонд на ДЛ гр. Шумен с надморска височина 450 м. Резерват “Букака” е горски масив обявен за опазване на съществуващата коренна над стогодишна елитна букова гора от вида *МИЗИЙСКИ БУК / Fagus sylvatica ssp. moesiaca/*. Освен мизийския бук като доминиращия вид, северната му част е смесено съобщество широколистни гори от видовете зимен дъб, габър, благун, клен, цер и др.; подлесът е богато изграден от леска, глог, шипка, къпина, мъждрян и др. Разнообразието на тревната покривка е представено от синчец, лютиковидна съсънка, кукувиче грозде, жълтурче, снежно кокиче, минзухар, пролетно ботурче момкова сълза, момина сълза петров кръст, копитник, змиарник, и др., а от представителите на животинския свят могат да се срещнат лисица, заек, язовец, сърна, дива свиня, сив хомяк, няколко вида змии, рядко благороден елен. **НА ТЕРИТОРИЯТА НА РЕЗЕРВАТА СА ЗАБРАНЕНИ ВСЯКАВИ ДЕЙНОСТИ, С ИЗКЛЮЧЕНИЕ НА ПРЕМИНАВАНЕТО НА ХОРА ПО МАРКИРАНИ ЕКОПЪТЕКИ, УТВЪРДЕНИ СЪС ЗАПОВЕД НА МИНИСТЪРА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ.**

ЗАЩИТЕНИ МЕСТНОСТИ

“МОГИЛАТА” ЗАПОВЕД №960/25.07.2003Г. НА МОСВ

Защитената територия е обявена като Природна забележителност със Заповед № 4051 от 29.12.1973г. и прекатегоризирана в Защитена местност със Заповед № РД-960/25.07.2003г. на МОСВ. Представлява земно възвишение, намиращо се в поземления фонд на ДП “Кабиюк”, държавна публична собственост, стопанисвана от ДП “Кабиюк”, землище с.Коньовец, община Шумен. Обхваща площ от 47,5 ха и е обявена за опазване разнообразната степна растителност, различна за всеки скат /изложение/ на могилата. Проведени научни проучвания са установили, че “Могилата” е най-добре запазеното находище на степна растителност у нас. Растителността е изключително богата като общия брой е около 200 вида тревни и храстовидни видове, включително степната растителност. По – характерни видове са : коило, руска самодивска трева, див бадем, планинско котенце, горска съсънка, храстовидна карагана, пролетен горицвет, син и сребрист конски босилек, повет-нисък, дребна перуника, жълт равнец и др.

“МАРАШКА КУРИЯ” ЗАПОВЕД №958/25.07.2003Г. НА МОСВ

Обявена е като Природна забележителност със Заповед №416//12.06.1979г. и със Заповед №РД-958/25.07.2003г на МОСВ е прекатегоризирана в Защитена местност. Целта за обявяването ѝ е да се съхрани запазилата се част от съществуващата в миналото дъбова кория от вида <ЛЕТЕН ДЪБ>. Защитената местност се намира в поземления фонд на землище с. Мараш, община Шумен с площ 26,87 ха, в която са разположени внушителни по своите размери вековни дъбови дървета на възраст над 350 год. Стопанисва се от община Шумен, под контрола на РИОСВ- Шумен.

“ДЪБОВЕТЕ” ЗАПОВЕД №956/25.07.2003г. НА МОСВ

Със Заповед №446/09.08.1978 г. на КОПС за природна забележителност са обявени група от 47 бр. вековни дървета от вида <ЛЕТЕН ДЪБ> с приблизителна възраст над 100 до 200 годишни на площ 0,5ха. След прекатегоризирането на защитената територия в защитена местност със Заповед № РД-956/25.07.2003г. на МОСВ и по точните замервания при съвместяването ѝ в КВС, заема площ от 1,29 ха в поземления фонд на с. Ил. Р.Блъсков, община Шумен. Стопанисва се от община Шумен, под контрола на РИОСВ -Шумен.

“МАДАРСКИ СКАЛНИ ВЕНЦИ” ЗАПОВЕД №РД-535/12.07.2007г. НА МОСВ

Защитената местност е обявена със Заповед № РД-313/30.05.2006г. на МОСВ за опазване на карстови скални венци, местообитания на петрофилни и защитени животински видове; находища на редки и защитени растителни видове. Намира се на територията на две общини, в землищата на с. Мадара, община Шумен и с. Кюлевча, Калугерица и Каспичан, община Каспичан с обща площ 319,1336ха в ДГФ на ДЛ гр. Нови Пазар. Защитената местност е част от територията на Националния историко-археологичен резерват “Мадара”.

Историко-археологически резерват “Мадара” – разположен е в гънките на живописните и непристъпни Мадарски скали. На 23 м от подножието им е изсечен Мадарския конник в тържествена поза. Надписът около конника е от 705 година. Над скалите на Мадарското плато се извисява древна крепост.

Животински свят в близост до урбанизирани зони и инфраструктурни трасета.

Животинският свят в тези участъци е представен по слабо поради, наличието на натоварени транспортни потоци, населени места и производствени дейности.

Гръбначната фауна е представена от:

I. Клас земноводни /Amphibia/

- Разред – Опашати /Caudata/, представени от дъждовници /Salamandridae/: обикновен тритон /Triturus Vulgaris/; гребенист тритон /T. Cristatus/;

- Разред – Безопашати /Ecaudata/, представени от кръглоезични /Dicoglossidae/: родове - чесновници /Pelobatidae/ - обикновена чесновница /Pelobates fuscus/; крастави жаби /Bufonidae/, представени от почти всички видове – Bufo ssp.

II. Клас влечуги /Reptilia/

- Разред – люспести влечуги /Squamanta/: гущери /Suaria/ - слепооци /Ancuidae/; гущери /Lacertidae/- ливаден гущер /Lacerta agilis/, триивичест гущер /L. trilineata/, зелен гущер /L. viridis/; Сцинкови /Scincidae/ - представени от змии /Untergattung Serpentes/; Смокове /Colubridae/ представени богато от почти всички видове без водните змии – Coluber ssp.; отровници /Viperidae/, представени от – пепелянка /Vipera ammodytes/.

III. Клас птици /Aves/

Птиците са с доминиране на - видове гугутки /*Streptopelia ssp.*/, кос, бяла стърчиопашка, черногърбо каменарче /*Oenanthe oenanthe*/, врабчета /*Passer domesticus*/ /*Passer montanus*/, гарга /чавка/ (*Coloeus monedula*) градинска лястовица /*Delichon urbica*/, лястовица /*Delichon urbica*/, сврака /*Pica pica*/, сива врана /*Corvus cornix*/, полска врана (*Corvus flagilegus*) сойка (*Garilus grandarius*), голям синигер /*Parus major*/, чавка /*Corvus monedula*/, поен дрозд, черноглаво коприварче /*Sylvia articapilla*/, сребриста чайка /*Larus argentatus*/ и др.

IV. Клас бозайници /Mammalia/

От бозайниците се срещат -мишки /*Apodemus ssp.*/, плъхове /*Rattus ssp.*/, таралеж /*Erinaceus concolor*/, къртица /*Talpa europea*/, катерица /*Sciurus vulgaris*/, лалугер /*Citellus citellus*/, съсел /*Glis glis*/, заек (*Lepus europaeus*), скитащи кучета и други.

На 24.01.2008 г. Народното събрание прие Закон за защита на животните /ЗЗЖ/. Този закон вменява на общините редица права и задължения по контрола на защитата и хуманното отношение към животните и третирането на домашните и безстопанствените кучета. ЗЗЖ е в сила от 31.01.2008 г. и съгласно чл. 40, ал. 1 и § 4 общинските съвети приемат програми за овладяване популацията на безстопанствените кучета и предвиждат средства за изпълнението им в тримесечен срок от влизането в сила на закона. Община Шумен изпълни това задължение и с Решение № 122/29.05.2008 г. на Общински съвет Шумен бе приета такава програма.

Съгласно § 5 от ЗЗЖ в тригодишен срок от влизането в сила на закона общинските съвети и кметовете на общини осигуряват настаняването на безстопанствените животни в приюти.

Община Шумен има значителен опит в намаляване популацията на бездомните кучета чрез кастрация. Договорът за съвместна дейност с Немското регистрирано Дружество за защита на животните “Немско-българска спешна помощ за уличните животни” действа вече 8 години, сключен е след решение на Общинския съвет за промяна на начина за решаване проблема с бездомните кучета. До разкриването на Кастрационния център и общинския изолатор са евтаназирани над 2 500 кучета, но улиците остават пълни със скитащи кучета, т.е. няма ефект върху популацията. Затова през 2003 г. с прилагане на адекватни мерки за овладяване на проблема се променя подхода и се преминава към програмата “хвани, кастрирай и пусни” за интензивна кастрация. Този метод е в основата и на новоприетия Закон за защита на животните. Така Шумен след Добрич е един от “пионерите” в този начин на справяне с проблема.

Община Шумен изгражда приют на площ 5 дка с операционна още през 1999 г. на стойност 50 000 лв. Толкова струва и годишната му издръжка за дейности, свързани изключително с отлов на бездомни кучета и тяхната евтаназия.

След сключването на договора с Немското Дружество за защита на животните издръжката се осъществява само от спонсора. Извършена е

реконструкция на общинския приют и сега кастрационният център разполага с операционна, реанимация, 200 кв.м. покрита зала с теракот и парно с дърва, за да се извършват операции и през зимата. Приютът разполага със специализиран превоз за отлов.

За периода от създаването на Кастрационния център кастрираните кучета в Шумен са близо 3 200. Около 350 от тях са били собствени – домашни, вилни или за охрана. Останалите са улични. Повечето от тях след ваксиниране и маркиране са върнати по места. Над 300 са осиновени, като са подписани декларации, че за тях ще се полагат грижи. Практически всички улични кучета са минали през кастрация.

За изпълнение задълженията по Закона за защита на животните Община Шумен трябва да задели съответните средства за ефективно извършване на необходимите дейности и да разшири площта на приюта, както и да осигури прилагането на добрите практики при отглеждане на животните. Необходимо е да се усъвършенства управлението на комплекса от мерки и да се води масирана разяснителна и образователна кампания.

2. НАСЕЛЕНИЕ

Към 15.09.2011 г. населението на Общината е 115 357 постоянни жители, живеещи в 27 населени места. Броят на населението по населени места е показан в табличен вид:

Таблица 12/ на населението по постоянен и настоящ адрес
област ШУМЕН община ШУМЕН

Населено място	Постоянен адрес общо	Настоящ адрес общо	Постоянен и наст. адрес в същото НМ
ГР. ШУМЕН	100969	91150	82097
С. БЕЛОКОПИТОВО	117	147	100
С. БЛАГОВО	113	106	66
С. ВАСИЛ ДРУМЕВ	141	292	124
С. ВЕЛИНО	251	336	220
С. ВЕТРИЩЕ	262	223	177
С. ВЕХТОВО	693	658	564
С. ГРАДИЩЕ	1003	782	719
С. ДИБИЧ	901	1154	824
С. ДРУМЕВО	1396	1099	970
С. ИВАНСКИ	1478	1591	1376
С. ИЛИЯ БЛЪСКОВО	373	493	335
С. КЛАДЕНЕЦ	146	112	95
С. КОНЪВЕЦ	526	459	363
С. КОСТЕНА РЕКА	42	64	34
С. ЛОЗЕВО	262	366	237
С. МАДАРА	1162	1230	1036
С. МАРАШ	444	568	394
С. НОВОСЕЛ	630	543	458
С. ОВЧАРОВО	103	163	85
С. ПАНАЙОТ-ВОЛОВО	237	357	206
С. РАДКО ДИМИТРИЕВО	258	331	224
С. САЛМАНОВО	805	840	707
С. СРЕДНЯ	581	315	274

С. СТРУИНО	408	428	330
С. ЦАРЕВ БРОД	1418	1303	1159
С. ЧЕРЕНЧА	638	491	402

Всичко за общината	115357	105601	93576
		дата 15.09.2011	

Данните са от Главна Дирекция ГРАО.

Средната гъстота на населението е 183.11 човека / km². В общинския център гр. Шумен е съсредоточен 87.52% от цялото население при средно за страната 68.1% , а населението на селата е 12.48 % от общото население в Общината.

Жителите на общината към 31.12.2010 г. по пол и възраст са както следва:

Мъже :	51 266
Жени:	55 156
Деца под 7 годишна възраст:	6 749
Деца от 7 до 13 години:	6 035
Деца от 14 до 17 години:	4 057
Жени от 18 до 59 години:	33 325
Мъже от 18 до 62 години:	34 918
Жени над 60 години	13 676
<u>Мъже над 63 години</u>	<u>7 662</u>
Общ брой	106 442

В демографското развитие на Шуменски регион през последното десетилетие се наблюдават благоприятни тенденции за намаляване числеността, обусловена от неблагоприятната динамика на раждаемостта, смъртността и миграционните процеси.

Възрастовата структура на населението също е с неблагоприятна тенденция. По информация от ТСБ населението в Шуменски регион се разпределя както следва: под трудоспособна възраст – 16 % и над трудоспособна възраст – 20 %. На тези две групи от населението общо се пада 36 % спрямо 64 % в трудоспособна възраст.

Продължава да се задълбочава процесът на демографско остаряване на населението. Основен принцип за неблагоприятното изменение на възрастовата структура на населението е установилата се тенденция към снижаване на раждаемостта, увеличаване на смъртността, включително и детската смъртност.

През пролетно - летния сезон се наблюдава увеличение на броя на живеещите временно в селата.

Съществуват различия във възрастовата структура на градското и селското население. Остаряването на населението е по – силно изразено в селата, отколкото в градовете. В градовете делът на населението над 18 години е 72,60 %, а в селата – 11,56 %. Населението до 18 години в градовете съставлява 13,70 %, а в селата – 2,14 %.

Според броя на населението общината се нарежда на 10 -то място сред българските общини с население над 100 хил. души. В града и прилежащите квартали - Дивдядово, Макак и Мътница живеят 100 969 души, а в останалите 26 на брой селища – 14 388 души. В община Шумен е концентрирано повече от половината от населението на област Шумен.

Общо населените места и урбанизираните територии в община Шумен заемат 57 646 дка. Един жител от общината разполага с 0.50 дка урбанизирана територия, при средно за страната 0.6 дка/жит., което се дължи на функциите на големия град.

Религиозните групи в област Шумен са както следва:

Религиозна група	Процент %
Православни	54,9
Мюсюлмани	33,9
Други и неопределени	11,2

Състоянието на тенденциите на демографските процеси е свързано с влиянието на множество фактори от икономическо, социално, здравно и др. естество, които в отделните етапи на общественото развитие изменят не само силата на влиянието си, но понякога и посоката на въздействие. Най – общата характеристика на демографското и здравно състояние на населението от региона се свежда до:

- ♦ трайна тенденция към намаляване на раждаемостта;
- ♦ тенденция към повишаване на смъртността;
- ♦ нарастване темпът на депопулация;
- ♦ демографско “остаряване” на населението /особено в селата/;
- ♦ задържащо се увеличаване на средната продължителност на живота;
- ♦ рязко понижаване на жизнения стандарт на населението и увеличаване относителният дял на живеещите на границата на бедността.

Преодоляването на факторите с негативно въздействие изискват не само продължителен период от време, но и комплексни мерки, за които са необходими значителни финансови средства и координираните усилия на държавните и обществени органи и институции.

3. Икономическо развитие

Община Шумен е от общините, които заемат важно място в икономическото развитие на Североизточния район. Още по-съществено е значението ѝ за икономиката на областта, в която се намира.

В отрасловата структура на икономиката по наети лица водещото място има “Преработващата промишленост” с 30,5 % от наетите. На второ място с 13,1 % от наетите е “Търговията и обслужването”, а образованието е с 9,4 %.

В отрасловата структура на икономиката най-голям брой регистрирани предприятия има в сектора търговия /43,2 %/ и преработващата промишленост /10,5 %/.

Най-голям брой от предприятията в Община Шумен са микропредприятия /71,3 %/ с един до девет наети работници и служители.

71,4 % от големите фирми /над 250 работници/ са концентрирани в общината. Микро и до известна степен малките фирми са единствените, които отбелязват нарастване през последните години, докато средните и големите запазват своя брой.

Структурата на чуждестранните инвестиции показва, че най-голям дял имат инвестициите в преработващата промишленост /76,4 %/, следвани от тези в селското, горско и рибно стопанство. Най-големите инвеститори в регионалната икономика са от Кипър, Турция и Италия.

Промисленият сектор е структуроопределящ за икономическото развитие на Община Шумен. Като цяло в него се генерират 43,1 % от нетните приходи от продажби и работят 32,3 % от заетите в общината.

Приоритетните браншове в Община Шумен са: машиностроене, цветна металургия, химическа и парфюмерийна промишленост, млекопреработване, месопреработване, консервна, пиваварна промишленост, винопроизводство, тютюнопреработка, стъklarска и порцеланово-фаянсва промишленост, дървопреработваща, шивашка, строителство и селско стопанство.

Преобладават предприятията в отраслова група "търговия, ремонт на автомобили и битова техника" - 50 на сто, само 12 на сто са предприятията в преработващата индустрия. По 9 на сто от предприятията са в отраслови групи "хотели, общежития и обществено хранене", "транспорт и съобщения, агенции за пътуване и туризъм", "операции с недвижимо имущество, наемодателна дейност". Основен определящ отрасъл за общината е леката промишленост, представена основно от преработваща, текстилна, шивашка и хранително - вкусова и строителство.

Таблица 13

Отрасъл	По приходи от дейността (%)	По заети лица (%)	По ДМА (%)
1. Търговия, ремонт на автомобили и битова техника	42.6	20.0	13.4
2. Преработваща индустрия	29.1	32.4	46.7
3. Селско, горско стопанство, лов и риболов	11.8	8.4	8.5
4. Строителство	8.3	10.0	8.6

5. Операции с недвижимо имущество	1.3	3.8	1.4
6. Транспорт и съобщения, агенции за пътуване и туризъм	4.6	7.6	5.5
7. Други	2.3	17.8	15.9

Промишленост

Група "Херти" - холдингът се състои от "Херти", "Райфен" и "Тим Шел". Основното производство е: алуминиеви винтови капачки; лакиране и литография върху метални листи; термосвиваеми капсули за винени бутилки; производство на алуминиеви контейнери за храна (изцяло предназначени за износ в Германия); производство на капачки за буркани; производство на бутилиращи машини - износ за Полша за пунктове за битови отпадъци (опаковки от храни и напитки). Част от продукцията е предназначена и руския пазар.

"Лавена" АД Дружеството отглежда около 200 дка насаждения от дългогодишни култури на собствена земя, като намеренията са те да станат около 500 дка. С това са свързани и основните перспективи за развитие. В момента се осъществява съвместна дейност с кооперации, сдружения, земеделски стопани за отглеждане на необходимата суровина.

Друго направление в дейността на дружеството е производството на лекарствени средства. Произвеждат се лекарства са течни и мазилкови. В момента се произвеждат лекарства за Русия и бившите съветски републики. Стремещт е към производство на лекарства за износ за Източна Европа и Близкия Изток.

Добри перспективите за развитие съществуват и в областта на ароматерапията. Производството ще бъде насочено главно към вътрешния пазар. В козметиката дружеството следва световните тенденции - преминава към натурални продукти, които постепенно изместват синтетичните компоненти. Основните износни стоки са етерични масла и лекарства. Получи стандарт за качество ISO 9001. Финансовите резултати са положителни. Дружеството разполага с лицензирана фармацевтична лаборатория.

"Алкомет" АД е една от големите фирми в страната и единствена специализирана в производството на алуминиев прокат и изделия от алуминиеви сплави. Близо две трети от производството е насочено за износ.

Група "ФИКОСОТА" е група от нововъзникнали фирми, в която е включен и един приватизиран завод. Основна дейност на групата е производство и търговия с битови електроуреди и перилни и миещи препарати.

"Шуменско пиво" Дружеството е специализирано в производството на бира.

"Сердика" АД се занимава с преработка на мляко и производство на млечни продукти. Преориентира стратегията си към външни пазари - изнася малки количества на международните пазари /Ливан, САЩ/.

"Домейн Бояр" е специализирана в производство на вина и спиртни напитки. Има добри финансови резултати. Осъществява износ за международните пазари на базата на сключени договори за износ на вино в Русия, Англия, Скандинавските страни.

"Тропик" АД се занимава с преработка на плодове и зеленчуци и производство на консерви. Предприятието се развива много успешно на базата на увеличение на производството, разнообразен асортимент, подобряване на дизайна и опаковките.

"Ризов" ООД Фирмата разполага с мелница и база за почистване на семена за технически култури. Предприятието е свързано с развитието на селското стопанство и възможностите за осъществяване на износ на зърно за международните пазари.

"Тони М" Фирмата работи в шивашката промишленост, при това е характерно, че тя продава готов продукт под собствена марка, а не на "ишлеме". Цикълът на производство е почти непрекъснат. Фирмата е експортно ориентирана - тя изнася за Германия, като работи с най-големите немски фирми.

"Мадара" АД е приватизирано през 1999 г. Мажоритарен собственик е "СФК" ООД. Дружеството премина през процеси на силно редуциране на персонала и реструктуриране на изделията.

"Хан Омуртаг" АД е ориентирана в производството на фаянсови и теракотни плочки и стенни пана.

“АЛКОМЕТ” АД – производство на ал. Фолио и дограма;

“Родопа Шумен” АД – производство на месни изделия;

“Шумен БТ” АД – преработка на тютюн;

“Ники БТ” АД – преработка на тютюн;

“Августа мебел” АД- производство на мебели;

“Мебел Джен” АД – производство на мебели;

“АЛКОМЕТ” АД – производство на ал. Фолио и дограма;

“Родопа Шумен” АД – производство на месни изделия;

“Шумен БТ” АД – преработка на тютюн;

“Ники БТ” АД – преработка на тютюн;

“Августа мебел” АД- производство на мебели;

“Мебел Джен” АД – производство на мебели.

Строителство

"Автомагистрала - Черно море" АД Дружеството реализира успешно инвестиционна програма по обновяване на материално-техническата база. Това му позволи да повиши конкурентоспособността си и обема на извършените дейности.

"Шумен" АД Дружеството работи с високо качество на извършваните услуги, при конкурентни за региона цени. Предстои изпълнение на инвестиционна програма, насочена към обновяване на техниката и разширяване на предлаганите услуги.

"Водно строителство" АД Основната дейност на фирмата в момента е насочена към екологични, ВиК и инфраструктури обекти.

"Аниак" ООД - фирмата работи по линия на Световната банка по първичните здравни помощи и спешните помощи във Варна, Добрич, Русе, Разград и др., като е обхваната почти цяла Североизточна България - районни здравноосигурителни каси, обекти от селското здравеопазване и др. Извършва се монолитно строителство - фирмата изпраща специалисти в Германия. "Аниак" ООД участва в концесията за изграждане на тръбопроводите до общинските обекти в Шумен. Друго направление в дейността е саниране на панелните блокове.

"Стройкомплект" АД Занимава се с търговия със строителни материали и вътрешно обзавеждане. Има завод за производство на бетонови керемиди, разполага и с група за монтаж на сухо строителство. Перспективите са свързани с изграждане на завод за циментфазер. Фирмата ориентира своето производство и към външните пазари - в момента прави пробив на пазара в Украйна, Молдова и Русия.

"Таита" Фирмата осъществява автомобилен транспорт за чужбина, сервиз и поддържане на автомобили.

4. Селско стопанство

Община Шумен разполага с добри естествени ресурси за развитие на селското стопанство - наличие на плодородна земеделска земя, което създава възможности за използване на продукцията, произведена в общината като суровина за хранително-вкусовата промишленост. Естествените ресурси са предпоставка за развитие на зърнопроизводство, лозарство, захарно цвекло, животновъдство (свиневъдство и птицевъдство).

Размерът на *обработваемата земя* в земеделските територии е 388 240 дка. Показателят "обработваема земя на човек от населението" варира в широки граници, като достига и екстремни стойности – от 0,8 дка/човек за землището на гр. Шумен, 9,3 дка/ч. за с. Костена река и т.н., до 58,9 дка/ч. за с. Велино и 185,1 дка/ч. за с. Коньовец.

Общината е типичен зърнодобивен район.

Произвеждат се предимно *пшеница, ечемик, царевича, слънчоглед и фуражни култури*. За тях трябва да се търсят форми за увеличаване добива от единица площ чрез въвеждане на научен подход.

Научно обслужване. На територията на общината се намират единствените в България научни институти, работещи по проблемите на свиневъдството, коневъдството, биволовството и захарното цвекло. **Земеделски институт град Шумен** е създаден с ПМС 270/15.12.2000г и включва институтите по свиневъдства, биволовство, захарно цвекло и Комплексните опитни станции в гр. Търговище и Хан Крум /09.09.2003г/ и Експерименталната опитна база в гр. Лозница. Научно изследователската дейност на новата юридическа единица е концентрирана главно в областта на генетиката и селекцията, репродукцията, храненето и технологиите на

отглеждане на животни. В областта на растениевъдството се разработват проекти свързани с биологията, селекцията и растителната защита на захарно и крѐмно цвекло, тютюн, лозя и различни овощни видове.

По-големи фирми в селското стопанство са:

“Кабюк” ЕАД е една от най-големите фирми в аграрния сектор в общината. Дружеството развива племенно-селекционна и развъдна дейност в областта на животновъдството и растениевъдството.

“Шумен лес” е друга голяма фирма в отрасъла, която се занимава с дърводобив, залесяване, отглеждане на млади насаждения, производство на залесителен материал, международен ловен туризъм и хотелиерство.

Други фирми в отрасъла, които реализират едни от най-големите печалби в общината, са “Брадърс деликатес” и Хибридният център по свиневъдство.

В общината съществуват възможности за формиране на мрежи от свързани производства, в които водеща роля може да има хранително-вкусовата промишленост. В тази мрежа могат да участват селскостопански фирми и производители, фирми от хранително-вкусовата промишленост, Институтът по земеделие. Важна роля в процеса на изграждане на свързани производства могат да изиграят фирми като “Лавена”. Формирането на такъв клъстер може да се превърне в генератор на икономически растеж в общината. Ролята на общинското ръководство е да създаде условия за междуфирмено и междусекторно сътрудничество.

Според основното си предназначение и начин на ползване територията на Общината представлява:

- земеделски територии	77.70 %
- горски територии	2.66 %
- територии на населени места и др. урбанизирани територии	5.84 %
- водни площи и територии на водни течения	11.7 %
- територии за добив на полезни изкопаеми	0.5 %
- територии за транспорт и инфраструктура	2.6 %

Земеделските територии (селскостопанският фонд) заемат 594 817 дка площ и се явяват основен фонд. На 1 жител от Община Шумен средно се пада по 5.4 дка земеделски територии, при средно за страната 7.6 дка/жител.

В структурата на земеделските територии преобладават обработваемите земи. Те представляват 77.7% от земеделските територии на Община Шумен, за сравнение този показател за страната е около 76%. По начин на ползване обработваемата земя е основно ниви - 82% относителен дял, трайни насаждения - 13%, земи по §4 от ЗСПЗЗ - 4.2% и с малки относителни дялове ливади и разсадници, разположени само в землищата на с. Салманово и с. Дибич.

Необработваемите земи в земеделските територии са предимно мери и пасища - 80%, гори и полезащитни пояси - 5%, полски пътища и прокари - 6%, както и непригодни земи (скали, пясъци и др.) - около 9%.

По тип собственост земеделските територии се разпределят:

- частна собственост	308 968 дка	51.9%
- държавна собственост (ДПФ)	175 127 дка	29.4%
- общинска собственост	104 490 дка	17.5%
- на религиозни и др. организации	6 232 дка	2.2%

По данни на Държавно лесничейство "Шумен" площта на горските територии е общо 165 324 дка или 26.2 % относителен дял при средно за страната 34.1 %.

Заетостта е съсредоточена основно в сферата на туризма, селското стопанство, хранително-вкусовата и текстилна промишленост, в търговията. Увеличават се заетите в сферата на услугите в частния сектор, а заетите в индустрията и услугите от обществения сектор намаляват.

5. Горско стопанство

По данни на Държавно лесничейство "Шумен" площта на горските територии е общо 165 324 дка или 26.2 % относителен дял при средно за страната 34.1 %.

Площоразпределението на горските територии по видове територии и собственост се разпределят по следния начин:

- държавна собственост	145 095 дка
- частна собственост	1 575 дка
- общинска собственост	15 835 дка
- обществени организации	290 дка
други	253 дка

Горите със специално предназначение са 49 205 дка и представляват 29.8 % от горите на Община Шумен.

Наличието и близостта на архитектурно- исторически резервати в с. Мадара, Плиска и Велики Преслав определя и необходимостта от завишаването на горите със специално предназначение - рекреационни и защитени.

6. Подземни природни богатства

По територията на Община Шумен няма полезни изкопаеми. Проучени са и се експлоатират находищата на инертни строителни материали.

Инертни материали за нуждите на пътното строителство се добиват в кариерата на кв. Мътница. Това е каменна кариера, от която се добиват строителни материали и чакъл около 15 х. м3. годишно. Стопанисва се от "Пътища" АД гр.Шумен.

В землището на с. Лозево по билото на Шуменското плоскогорие е разработена кариера за пясък, който намира приложение за външни мазилки на сгради. Находището е лесно видимо върху сенонски варовици, като мощността на пясъка е от 15 до 26 м. Няма реални данни за добив на пясък през последните три години. Кариерата се стопанисва от "Стройкомплект" - АД гр.Шумен

В участъците, северно от с.Средня и с.Новосел в сенонските варовици е разработено находище от фелдшпатови пясъци със запаси от 7 млн. м³. Пясъкът добит от находището се използва с предимство в порцелановата промишленост. Експлоатира се от "Каолин"- АД гр.Сеново.

Кариера за глина, служеща за нуждите на строителството - производство на тухли и направа на изолационни материали в землището на с.Ветрище. Експлоатира се от "Керамат" - ООД гр.Каспичан.

Кариера за добив на речен пясък в землището на с. Р.Димитриево. Добива се пясък за строителни цели по старото корито на р.Г. Камчия. Експлоатира се от смесено дружество с общината " Димови"- ООД гр.Варна.

За всички кариери на територията на община Шумен са разработени проекти за добив и за рекултивация.

7. Демографско развитие и човешки ресурси

7.1 Анализ на демографското развитие на община Шумен

В динамиката на населението на община Шумен и област Шумен няма съществени различия. Тенденциите в демографското развитие на общината са аналогични на тези на областта - нарастване на населението до средата на 80-те години на 20 в. и намаление след този период. Тенденция на намаление на населението през последните години се наблюдава и за Североизточния район за планиране и страната.

Измененията в броя на населението на общината са свързани с *възрастовата структура*. Разпределението на населението на община Шумен по възрастови групи е по-благоприятно от средните стойности на показателя за страната, обусловено от нейния център.

По населени места се очертават значителни различия във възрастовия състав на населението. Град Шумен е с благоприятна възрастова структура, с висок дял на контингентите 15-64 г. (73,4%) и с по-висок дял на младите хора (14,4%) в сравнение с този на възрастното население (12,2%). Възрастовата структура на селското население бележи процес на застаряване, който е по-силно изразен при много малките и малките населени места.

В структурата на населението по пол на община Шумен съотношението между мъжете и жените е с превес на жените. На 100 мъже се падат 108 жени.

В етническият състав на населението, най-многочислена е българската етническа група. На второ място е турската етническа група, а трета по численост е ромската етническа група.

Тенденциите в развитието на населението през последните години са: постепенно намаление на населението, отрицателен естествен и механичен прираст, нормална възрастова структура, диференцирана по населени места, повишаване на образователното равнище на населението на общината.

7.2 Оценка на демографската ситуация

Общо населените места и урбанизираните територии в община Шумен заемат 57 646 дка. Един жител от общината разполага с 0.53 дка урбанизирана територия, при средно за страната 0.6 дка/жит., което се дължи на функциите на големия град.

Град Шумен е административен център на Шуменска област.

По териториална близост се очертават 6 групи населени места:

I - гр. Шумен, кв. Дивдядово, кв. Макак, кв. Мътница,

II - с. Ивански, Ветрище, Радко Димитриево, Мараш, Салманово и Мадара

III - с. Лозево, Новосел, Средня, Черенча, Градище

IV - с. Белокопитово, П. Волов, Струйно

V - с. Коньовец, Царев брод, Велино

VI - с. Вехтово, Друмево, Кладенец, Костенарека, Овчарово, Благово, В. Друмев, Илия Р. Блъсков

7.3 Икономическа активност

Община Шумен разполага със значителен производствено-икономически комплекс, като произвежда 1.5 % от брутният вътрешен продукт /БВП/ на Р България и 10 % от БВП на Североизточния район на планиране. През 2007 г. активните стопански субекти с различна форма на собственост са 3583 единици. Динамиката в разкриването и закриването на фирми е голяма.

Преобладават предприятията в отраслова група "Търговия, ремонт автомобили и битова техника" - 50 на сто и само 12 на сто са предприятия в преработващата индустрия. Основен определящ отрасъл на общината е леката промишленост, представен от преработваща, текстилна, шивашка, хранително - вкусова и строителство.

Един от показателите, даващ оценка на мястото и значението на общината в националната икономика е приходи от дейност и брой заети

лица. Производствените резултати измерени с тези показатели очертават следната структура.

Таблица 14

№	Отрасъл	Приходи от дейност%	Заети лица%
1.	Селско, горско и рибно стопанство	2,9	5,3
2.	Промисленост и строителство	56,2	41,3
3.	Услуги	40,9	53,4

Като цяло икономиката се характеризира с отрицателен икономически резултат и производствената активност е слаба.

По данни на ТСБ -Шумен броят на заетите лица в икономиката за общината е 26062 души т.е. 23.8 % от цялото население на общината, като 22 500 души са наети лица. За страната броят на заетите лица е 3 152 554, което прави 66.37 % от населението в трудоспособна възраст, докато този процент е значително по – нисък за община Шумен.

7.4 БЕЗРАБОТИЦА И ЗАЕТОСТ

Структурата на заетостта по отрасли в общината е представена в табличен вид и показва, че основната част от работната сила 32.4 % е заета в преработващата индустрия. Този висок процент се дължи на добрите резултати в хранително вкусовата и шивашката промишленост. На второ място се нарежда търговията, ремонт на автомобили и битова техника.

Характеристиките на заетите в тези фирми лица сочат, че те са семейни фирми в които са наети 2 до 10 работника. Малките и микрофирмите представляват 97.65 от всички фирми в региона.

Преобладаващата част от предприятията- 92 % се определят като микропредприятия с брой заети до 10 човека.

Средната заетост в едно предприятие е 7.3 души.

В табличен вид е дадена структурата на икономиката в община Шумен по брой заети лица.

Таблица 15

Група	Бр.единици	%	Заети	%
1.Микро- до 10 заети	3311	92.4	6889	26.4
2.Малки – до 50 заети	186	5.3	4051	15.6
3.Средни-51-100 заети	40	1.1	2796	10.7
4.Междинни -250 заети	32	0.9	4762	18.3
5.Големи- над 250 заети	14	0.4	7564	29.0
Общо	3583	100	26062	100

Но следва да се отбележи и фактът, че равнището на безработицата е изключително динамичен показател и е функция на пазара на труда

Размерът на месечната заплата в община Шумен е сравнително по-нисък от средния за страната.

В момента работната сила в значителна степен отговаря на изискванията на работодателите - възраст, образование, владение на чужди езици и компютър и не е сред водещите източници на рискове за развитието на община Шумен.

8. Образование, професионална квалификация, обучение

8.1 Образование

Дирекция „Просвета, култура и младежки дейности” в Община Шумен осъществява държавната и общинската образователна политика. В дейността си Отделът се ръководи от „Националната програма за развитие на училищното образование и предучилищното възпитание и подготовка (2006 – 2015)”, и от „Общински план за развитие за периода 2007- 2013 г.”.

Мрежата на детските заведения в Общината обхваща 31 целодневни детски градини с общ брой 3031 деца (със 74 деца повече, в сравнение с миналата година).

Общинската училищна система се състои от 2 начални училища 10 основни училища, 5 средни общообразователни училища, 2 профилирани гимназии.

В училищата на град Шумен са застъпени всички профили – хуманитарен, чуждоезиков, природоматематически, технологичен, изкуства и спорт. Профилираното обучение и разширеното изучаване на общообразователни предмети дава възможност да се постави индивидуалността на ученика в центъра на образователния процес.

На територията на град Шумен функционират 2 частни професионални колежа по туризъм, 6 държавни професионални гимназии, Помощно училище, Дом за отглеждане и възпитание на деца, лишени от родителски грижи (ДОВДЛРГ) ”Детелина”, Ресурсен център, 3 общежития и 2 академични учебни звена – ШУ “Епископ Константин Преславски” и учебна база “Панаѳат Волон”, под. 52060.

8. 2 КУЛТУРА

Град Шумен е престижен и съвременен културен център на региона и страната с динамично изградена културна инфраструктура, многообразна и активна културна среда, хармонично интегрирана в общия социален и икономически профил на Шумен.

В областта на просветата и културата Шумен отстоява позициите си на водещ град. По пътя на дарителството и с малка помощ на държавата е създадена широка мрежа от училища за всички степени. Градът е сред новаторите в педагогическото образование в България - тук са организирани в страната педагогически курсове, а по-късно педагогическо училище и институт.

В града има няколко професионални културни института - драматично-куклен театър, филхармония, голяма библиотека, няколко читалища, художествена галерия и богат исторически музей със съвременна експозиция. Музейната мрежа се допълва от четири мемориални къщи-музеи и археологически музей на Шуменската крепост.

В чест на 1300-годишнина на българската държава е издигнат грандиозен мемориален комплекс "Създатели на българската държава", превърнал се в символ на града.

Културната политика на общината е изградена съобразно принципите, краткосрочни и дългосрочни програми, утвърдени в нормативни документи на Министерството на културата, Общинския съвет град Шумен и Хартата на европейските градове на Съвета на Европа.

Основните организации и дейности в общинската инфраструктура, според формата на управление и финансиране са както следва:

Указател на културните институти

Регионален исторически музей

Драматично-куклен театър "Васил Друмев"

- Държавен симфоничен оркестър - Шумен

- Регионална библиотека "Стилиян Чилингиров"

- Младежки дом - гр. Шумен

- Комплекс "Създатели на българската държава"

Обединена школа по изкуствата - ОШИ „Анастас Стоянов”

- Обединен детски комплекс - ОДК

Народни читалища

- "Отец Паисий"

Основано- 2000 г., Библ. фонд - 3695 т., читатели – 52,

- "Тодор Петков"

Основано - 1963 г. ; площ - 860 кв.м. Библиотечен фонд - 17 140 т.,

Читатели 364; 2 ансамбъла, 2 клуба по интереси, 4 школи;

- "Боян Пенев"

Основано - 1949 г. площ - 514 кв.м. Библиотечен фонд 14 924 т., Читатели 416; 3 колектива – Фолклорна група "Тракия", Състав за класически танци, Група за пресъздаване на народни обичаи, 1 клуб по интереси, 6 школи –

балет, пиано и др.;

- "Пробуда"

Основано - 1953; площ - 221 кв.м. Библ. фонд - 13 037 т., читатели – 418; 2 колектива

- "Екипе"

Основано - 1998; Библ. фонд – 30 заглавия, читатели- 100; дейности: любителско творчество;

- "Добри Войников"

Основано - 1856 г.; старата сграда - построена 1898 г. на площ 1692 кв.м.; нова сграда - построена 1964 г. на площ от 1309 кв.м.; библиотечен фонд 163 402; Читатели 1145; 3 худож. колектива - ВФ "Малка серенада", Смесен хор "Родни звуци", АНП „П. Волов”, Рок група „Нюанси”, Балетно студио, 4 клуба- киноклуб „Мадарски конник”, Дружество на краеведите, детско музикално-театрално студио, балетно студио, езикова школа; издателство Д. Войников;

- "Просвета"

Основано- 1926 г., площ - 483 кв.м. Библ. фонд 6 832 т., читатели - 95; 1 колектив - група "Кукери",

- "Стилиян Чилингиров"

Основано -1963 в двуетажна постройка от 400 кв. м.; библиотечен фонд - 17 330 тома, Читатели - 673; 3 худож. колектива - духов оркестър, Вокална група "Божур", Група за автентичен фолклор „Веселина”, Рок група „Цвят на омраза”, 2 школи, 3 клуба по интереси;

- "Назъм Хикмет"

Основано - 1858 г. Библ. фонд - 24 538 т., читатели – 753; 2 колектива – група за турски фолклор;

- "Напредък"

Основано- 1869 г. Библиотечен фонд 12 604 тома, Читатели 258; 2 худож. колектива - ТФ "Европа", Вокална група „Славейчета”, 5 клуба по интереси, балетна школа "Роберта";

- "Асен Златаров"

Основано - 1872; Библиотечен фонд - 21 646 т., Читатели - 593; 3 колектива - група за стари градски песни, фолклорна група, детска фолклорна група, 2 клуба;

Общинска администрация и местните културни институти работят активно и ползотворно с Министерство на културата, национални и местни творчески институти, групи и съюзи, международни културни институти и центрове, както и с национални и местни неправителствени организации.

8.3 ТУРИЗЪМ

Община Шумен и районът около нея разполага с богат потенциал и недоусвоени ресурси за развитие на туризъм. Основна тежест имат *антропогенните ресурси* – изключително богати и с призната висока културно-историческа стойност. Почти всички обекти, представени в раздел “културно-историческо наследство”, биха могли да се вплетат в туристическо предлагане.

Най – големите фирми в областта на туризма на територията на общината са “Мадара – Интертур” АД, “Аристор”, “Тандем турист” ООД, “Георгиев Турс”, “Авистра”, “Олимптур”, ТА “Пирин”.

Множество експонируеми обекти на културно-историческото наследство в общината и областта отдавна присъстват в тур-операторски програми и индивидуални маршрути. Националният историко-археологически резерват (НИАР) “Мадара” е най-утвърденият туристически “етикет” на общината.

Съществуват следните благоприятни фактори и условия за туризъм:

- Природни дадености и богато историческо и културно наследство - наличие на множество културни и археологически паметници (Мадарски конник, Шуменска крепост, Паметник "Създатели на Българската държава", четири мемориални къщи - музеи, Томбул Джамия);

- Сравнително благоприятно географско положение - близост до първите столици Плиска и Велики Преслав и черноморските курорти Варна, Албена, Златни пясъци, Св. Св. Константин и Елена;

- Относително добра специализирана туристическа инфраструктура - град Шумен разполага с добра търговска, туристическа и хотелска база. Най-големите хотели са: Хотелски комплекс "Шумен" (4 звезди, 430 легла, 2 ресторанта, механа, 2 кафе-сладкарници, нощен бар, 2 конферентни зали, възстановителен център с басейн) и хотел "Мадара" (3 звезди, 200 легла, ресторант, механа, 2 кафе-сладкарници).

- В близост до град Шумен се намират първите две столици на Българската държава - Плиска и Велики Преслав и историческия център Мадара, обявен за паметник на ЮНЕСКО.

- Условия за развитие на екологичен, културен и селски туризъм.

Търсенето на туристически услуги в общината не е достатъчно, но благоприятното географско положение и най-вече близостта до Черноморските курорти може да се превърне във фактор за развитие на съпътстващ туризъм, да стимулира търсенето на туристически услуги.

Най - големите фирми в областта на туризма на територията на общината са "Мадара - Интертур" АД, "Аристор", "Тандем турист" ООД, "Георгиев Турс", "Авистра", "Олимптур", ТА "Пирин".

За развитието на туризма в Община Шумен са предприети следните стъпки:

- Създадено е общинско предприятие за туризъм “Мадарски конник”;

- Разработен е общ стратегически план за развитие на туризма;

- Открит е културно-информационен туристически център.

Необходимо е да се установят активни връзки и с фирми от други общини и региони, както и по-добро сътрудничество с предприятия от хранително-вкусовата и други сектори.

Необходимо е сдружаване на туристическите фирми, установяване на връзки и сътрудничество с туроператорите, подобряване на материално-техническата база на туризма, подобряване на техническата, информационната и социалната инфраструктура, обслужваща туризма, подобряване качеството на туристическите услуги, опазването на културно-историческите обекти като национално богатство, сътрудничество с другите общини при разработване на туристически маршрути за предлагане на международния туристически пазар.

9. СПОРТ

В съвременните условия на непрекъснати обществено - икономически промени въпросът на развитието на физическото възпитание, спорта, общинската спортна база в Община Шумен придобива съществена значимост. Физическата култура и спортът в началото на XXI век се превръщат в приоритетен фактор със социална значимост, от което в определена степен зависи физическата активност, по-доброто здраве, дееспособност и дълголетие на жителите на община Шумен. Очевидна е необходимостта да се преосмисли и прецизира позицията на Общината по проблемите на физическото възпитание и спорта с реалните потребности на бъдещето, защото зараждащото се информационно общество е общество, на което са необходими здрави и жизнени граждани.

В съответствие със Закона за физическото възпитание и спорта създаването на подходящи условия за физическо възпитание и спорт, както и издигането на спортния престиж е елемент на социалната политика, осъществявана от общината.

В Община Шумен има 33 спортни клуба с общ брой състезатели 2842 човека и ученическа спортна школа, развиваща 13 вида спорт.

С най-голяма популярност се ползват футболните клубове – общо 8 на брой. Следващи по брой състезатели са клубовете по хандбал “Шумен 98” със 140 състезатели и СКХДЮ със 130 състезатели.

От гледна точка на вида спорт в 33-те клуба се развиват 17 вида спорт.

Основните спортни обекти са концентрирани в общинският център – гр. Шумен:

- Ученическа спортна школа “Хан Крум”;
- Стадион “Панайот Волов”;
- спортна зала “Младост”
- ученически стадион;
- колодрум “Панайот Волов”;
- спортен комплекс “Градска градина”;
- многофункционална спортна зала “Юнак”;

- спортен комплекс "Плиска".

Въпреки множеството спортове, развивани на територията на Шумен и наличната инфраструктура, осигуряваща спортни активности съществува потенциал за реализация на програми за засилване на спортната мотивация у падрастващите, комбинирани с програми за превенция на риска, за които са необходими съвременни и атрактивни условия за развиване на спорт.

10. ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ

Здравеопазването в общината е осигурено от добре развита мрежа от заведения за болнична и извънболнична помощ. Здравната инфраструктура на общината включва:

Лечебни заведения за болнична помощ.

- **Многопрофилна болница за активно лечение – Шумен АД**
"МБАЛ I Шумен" АД

Болницата разполага с 420 легла и извършва болнично лечение по основните и профилни специалности, за които е получила разрешение и акредитация в: КАРИЛ – Анестезиология, реанимация и интензивно лечение, Хирургични отделения, Вътрешни отделения, Акушеро-гинекологични отделения, Детско, Неврологично, Очно, Ушно, Ортопедично, Физиотерапевтично, Инфекциозно, Рентгенологично отделения, Хемодиализа, Клинична и Микробиологична лаборатория. В структурата на МБАЛ са и:

- ТЕЛК – Териториална експертна лекарска комисия
- РЕЛКК – Районна експертна лекарска консултативна комисия (за деца до 18 год.)

- **Държавна психиатрична болница /ДПБ/ с. Царев брод**
Разполага с 270 легла.

- **Диспансери – Общински лечебни заведения.**

Областен диспансер за онкологични заболявания – Шумен" ЕООД

- "ОДОЗС – Шумен" ЕООД

"Междубластен диспансер за онкологични заболявания със стационар"
Заведението разполага с 100 легла и извършва активно издирване, диагностика, лечение и периодично наблюдение на болни със злокачествени заболявания и преканцерози.

- "Областен диспансер за пневмо-фтизиатрични заболявания със стационар – Шумен" ЕООД

"ОДПФЗС – Шумен" ЕООД

Диспансерът разполага с 60 легла и извършва активно издирване, диагностика, лечение и периодично наблюдение на болни с туберкулоза

и хронични неспецифични белодробни заболявания (хроничен бронхит, белодробен емфизем, ХОББ, бронхиална астма, пневмонии, бронхопневмонии, белодробни абсцеси, плеврални изливи и др.)

- "Областен диспансер за кожно-венерически заболявания със стационар – Шумен" ЕООД "ОДКВЗС – Шумен" ЕООД гр. Шумен, ул. "Раковски" №44,

Диспансерът разполага с 20 легла и извършва активно издирване, диагностика, лечение и периодично наблюдение на болни с кожни и венерически заболявания.

В заведението е разкрит и сектор "Медицинска диагностична козметика".

Лечебни заведения за извънболнична помощ (общински лечебни заведения)

- "Диагностично-консултативен център I – Шумен" ЕООД
"ДКЦ I – Шумен" ЕООД

ДКЦ –I извършва специализирана извънболнична медицинска помощ – клинични прегледи, консултации и изследвания по следните специалности: хирургия, ортопедия и травматология, гастроентерология, кардиология, ендокринология, нефрология, алергология, вътрешни болести, детски болести, неврология, урология, очни болести, УНГ болести, акушерство и гинекология, физиотерапия, рентгенология, клинична лаборатория. Разполага с апарат Ядрено-магнитен резонанс Gyroscan INTERA 0,5 T, произведен 2001 г. от PHILIPS Medical Systems, с който се извършват високоспециализирани медицински изследвания – магнитно-резонансна томография в областите неврология, неврохирургия, АГ, УНГ, ортопедия, урология и др. Приемат се пациенти с направления от РЗОК от всички райони.

Дентален център "Дент- Шумен" ЕООД-ДЦ "Дент – Шумен" ЕООД.

Заведението извършва извънболнична специализирана стоматологична помощ по: терапевтична стоматология, орална хирургия, протетична стоматология, образна диагностика. Центърът разполага с апарат ПАХС – 150С за панорамни рентгенови снимки за цялата челюст, челюстни стави и синуси и цефалометрия. В центъра е разкрит Общински социален стоматологичен кабинет на II етаж, кабинет №6, в който се обслужват:

- Деца до 18 години с изразходван пакет стоматологични услуги по НЗОК;
- Възрастни над 65 години с изразходван пакет стоматологични услуги по НЗОК;
- Бременни жени без здравни осигуровки.

- Медико-техническа лаборатория I – Шумен ЕООД
"МТЛ I – Шумен" ЕООД
Заведението осъществява специфични технически дейности и производство на специализирани медицински и помощни средства – зъбопротезни конструкции и зъботехнически услуги /изработка и поправка на всички видове зъбни корони, мостове, протези, металокерамика и ортодонтски апарати/
- Други лечебни и здравни заведения.
Център за спешна медицинска помощ – ЦСМП
- Регионална инспекция по опазване и контрол на общественото здраве - РИОКОЗ
- Районен център по здравеопазване – РЦЗ
- Дом за медико-социални грижи за деца – ДМСГД
- Други здравни структури.
- Общински здравен център
Консултации със специалисти (педагог, психолог, лекар)
Здравно образование
Превенция на рисково сексуално поведение
Обучение по връстников подход
- Заведения извън номенклатурата на МЗ.
- Детски ясли – 7 детски ясли с общ капацитет 544 места.
- ДЯ №4 – ул. "Ген. Гурко №2, Капацитет 64 места;
- ДЯ №5 – ул. "Македония" №67, Капацитет 64 места
- ДЯ №6 – ул. "Марица" №5, Капацитет 64 места
- ДЯ №11 – ул. "Странджа" №3, Капацитет 96 места
- ДЯ №13 – ул. "Кирил и Методий" №53, Капацитет 64 места
- ДЯ №16 – ул. "Добротица" №24, Капацитет 96 места
- ДЯ №17 – ул. "Съединение" №10, Капацитет 96 места

Училищно и детско здравеопазване.

В училищата и детските градини в гр. Шумен има разкрити здравни кабинети, в които работят 48 медицински специалисти – медицински фелдшери и медицински сестри.

11.. ИНФРАСТРУКТУРА

11.1 ТРАНСПОРТ И ПЪТИЩА

Географското разположение на община Шумен предопределя доброто ѝ транспортно обслужване и функциите ѝ на един от основните транспортни възли в Североизточния район за планиране. През територията на общината се кръстосват:

- първокласният път **I-4 София-В.Търново-Шумен** (с европейска категоризация **E772**) и
- първокласният път **I-2 Русе-Шумен-Варна** (с европейска категоризация **E70**) с
- първокласния път **I-7 Румъния/Силистра-Шумен-Ямбол-Лесово/Турция** и
- второкласния път **II-73 Шумен-Смядово-Карнобат**, както и
- главната ж.п. линия **София-Шумен-Варна** и
- ж.п. линията **Шумен-Комунари-Карнобат**, връзка с Южна България.

През общината преминава и трасето на автомагистрала “Хемус”, свързваща Варна и София, но недоизградеността на АМ “Хемус” в западна посока и на места лошото състояние на първокласния път I-4 затрудняват бързия достъп до столицата, докато регионалният център Варна е лесно достъпен по вече изградената автомагистрала.

Републиканска пътна мрежа според клас на пътя в област Шумен

Клас на пътя	Километри	Относителен дял - %
Пътища в експлоатация	1138	100.0
Автомагистрала	14	1.2
Първокласни	188	16.5
Второкласни	78	6.9
Третокласни	303	26.6
Общинска пътна мрежа	555	48.8

В същото време, второкласните и третокласните пътища в общината, които осигуряват връзката между по-близко разположени административни центрове, и преразпределят потоците в транспортната система, са с по-малък дял (общо 23,51 на сто) в сравнение с Шуменска област (33,48 на сто),

Североизточния район за планиране (41,06 на сто) и със страната (42,06 на сто), то общината се обслужва предимствено с първокласни пътища.

12. ВОДОСНАБДЯВАНЕ И КАНАЛИЗАЦИЯ

През територията на община Шумен преминават реките Поройна, Пакоша, Мътнишка, които се вливат в р. Голяма Камчия, респ. Черно море. Река Каменница, която пресича югоизточната част е от поречието на р.Провадийска и се влива в Белославското езеро.

С най-голямо стопанско значение за района е р. Г. Камчия. Тя води началото си от южните части на Лиса планина. От изворите до с. Тича реката тече в източна посока, като след с.Филаретово навлиза в хълмисто ридовата област Герлово, пресича Преславската планина и образува дълбокия Преславски пролом. Следва завой на север в хълмистата низина на Шуменска област и Провадийското плато с източна посока до сливането ѝ при с.Величково с р.Луда Камчия. По-важни притоци на реката са Врана, Елешница, Брестова и др.

Общата дължина на р. Камчия от изворите до Черно море е 245 км. Средният годишен отток при гр. В. Преслав е 5.2 м³/сек, а при с.Гроздево - 22.8 м³/сек. Общата площ на водосборния ѝ басейн е 5358 кв.км. Пълноводието на реката е през месеците декември- юни, а максималния отток - през м.март.

Според хидрогеоложкото райониране на Р България община Шумен попада в област Б с преобладаващо дъждовно подхранване, като най-северната част попада в район Б17- Джулюнишко- Голямокамчийски и почти на границата с хидроложки район Б14 - Ломско-Провадийски. Районите са разграничени според някои специфични особености в подхранването и режима на оттока, обусловени от физикогеографските условия на речните басейни.

12.1 Водоснабдяване

Община Шумен е водоснабдена с питейна вода от язовирите “Тича ” и много местни източници, изградени по терасата на р. Камчия и р. Мътнишка.

Язовир “Тича” е изграден през 1978 - 1981 г. на река Г. Камчия в землището на община Върбица известна като Герлово. Водният обем на язовира се формира от р. Г. Камчия, известна като р. Тича и нейните притоци – р.Герила, Коневска, Елешница. Водосборната площ е 1 612 km². Максималният обем на язовира е 312 млн. m³, а мъртвият обем е 41 млн. m³. Водовземането се осъществява от водовземна кула при ниво 223 m. От язовир "Тича" са водоснабдени гр.Търговище, гр. Шумен и гр. В. Преслав. Той се използва комплексно - за напояване и комунално- битови нужди.

На територията на община Шумен няма естествени езера.

Изградени са 12 броя микроязовири за хидромелиоративни цели и риболов. От тях в добро състояние, годни за ползване са 9 броя и други 2 са в задоволително състояние и един е неизползваем с. Ивански.

Всички населени места на територията на Общината са водоснабдени, като годишно подаваната питейна вода варира между 11.5 – 12.3 млн. м³.

Полезно използваната питейна вода е около 6.0 млн. м³. Близко 50% се консумира от населението, следващите по големина консуматори са промишлеността и услугите. За съжаление водопроводната мрежа не е в добро експлоатационно състояние и загубите на питейна вода са големи- повече от 50 %. Затова е необходимо една от основните задачи да бъде реконструкция и подмяна на изградената водопроводна мрежа.

Промишлено водоснабдяване с условно чиста вода се осъществява в "Лавена"- АД, "Брамас- 96"- АД, "Лида"- АД, "Алкомет"-АД, НИПКИС и др. които имат изградени собствени водоизточници.

В табличен вид е дадено водопотреблението в населението и промишлеността в х. куб. м. по населени места в община Шумен. Данните са предоставени от "В и К" - ООД гр. Шумен.

Таблица 16.

№	Населено място	бр.жит	подадена вода	Полезно изп. вода х. куб. м			Водопотребление л/ж./ ден		
				общо	насел	пром	общо	насел	пром
1	Белокопитово	151	17	9	7	2	131	102	29
2	Благово	124	7	5	5	0	84	84	0
3	Васил Друмев	236	26	14	13	1	139	129	10
4	Ветрище	236	20	14	12	2	145	124	21
5	Вехтово	708	28	21	20	1	81	78	4
6	Градище	827	42	22	20	2	72	65	7
7	Дибич	1142	90	44	36	8	108	88	20
8	Друмево	1162	56	29	28	1	67	65	2
9	Ивански	1510	90	46	40	6	73	63	9
10	Илия Р.Блъсков	382	35	20	18	2	116	104	12
11	Кладенец	131	9	6	6	0	86	86	0
12	Костена река	71	4	2	2	0	59	59	0
13	Лозево	345	17	11	11	0	91	91	0
14	Мараш	583	40	24	18	6	126	94	31
15	Новосел	593	45	23	20	3	78	68	10
16	Овчарово	168	17	10	10	0	109	109	0
17	Панайот Волон	356	31	16	11	5	122	84	38
18	Радко Димитриево	350	68	36	14	22	278	108	170
19	Салманово	909	48	24	17	7	66	47	19
20	Средня	383	20	11	11	0	65	65	0
21	Струйно	427	18	11	10	1	74	68	6
22	Царев брод	1347	227	133	28	105	235	49	186
23	Черенча	425	20	10	10	0	61	61	0
24	Мадара	1298	80	41	37	4	82	74	8
25	Велино	364	49	24	18	6	167	125	42
26	Коньовец	505	0	0	0	0	0	0	0
27	Гр.Шумен	94977	10180	5163	2569	2594	150	74	75

Водопроводната мрежа в община Шумен започва да се изгражда след 1927 г. От всичките 120 км вътрешна водопроводна мрежа, които се поддържат от "В и К" - ООД 70 % са с изтекъл амортизационен срок. 72 км от мрежата е изградена от азбестоциментови тръби - АЦ, което представлява 61% от цялата водоснабдителна система. Те често аварират и са причина за големите загуби на вода, която инфилтрира в канализационната мрежа. За цялостната реконструкция на водопроводната мрежа са необходими значителни капиталовложения и продължителен период от време - 10 години.

Водоснабдителното дружество изцяло разчита на водата от яз."Тича", като 88.3 % от населението се водоснабдява от там – 96 626 души. Това са град Шумен, кв.Макак, кв.Дивдядово, с.Дибич, с.П.Волов и с.Белокопитово. Около 8.1 % от населението получава вода от плитки подземни водоизточници, които са изградени в кватернерните отложения и се влияят от антропогенната дейност, а останалите 3.7 % от дълбоки тръбни кладенци.

Старите водоснабдителни системи са ограбени и изоставени. Изградените 9 броя сондажи по р. Мътнишка и този в м. "Струмба", чиито дебит е средно по 15- 20 л/с могат да се възстановят и да се разчита на тях при аварийни ситуации. Освен това водата от дълбоките тръбни кладенци е със стабилни качествени показатели и не се влияе от атмосферните условия.

Водата от яз."Тича", както и тази от плитките подпочвени води - до 10 м от терена/ шахтови кладенци, дренажи и каптажи/ се влияят от климатичните условия. Обикновено през пролетното пълноводие водите са с отклонение по показател мътност и нитрити. Това налага необходимостта от вземане на бързи мерки за изграждане на пречиствателна станция за питейните води от страна на общинската администрация.

Подпочвените води на територията на община Шумен по своя химичен състав са слабо минерализирани - до 500 мг/л, хидрокарбонатно- сулфатно-хлорни, калциево- натриеви със средна обща твърдост и средна окисляемост. Те се контролират в населените места от РЗИ гр.Шумен, съгласно изискванията на Наредба № 9/ ДВ бр.30/2001 г/ за качеството на водата, предназначена за питейно битови цели.Качествата на питейната вода в региона се проследяват от РЗИ Шумен съгласно изготвена мониторингова програма с лабораторен контрол по показатели на постоянен и периодичен мониторинг.

За 2010 г. са взети 315 проби и са извършени общо 3414 изследвания. Констатирани са 19 несъответствия, както следва: по показател нитрати -9, по показател мътност – 4 и по микробиологични показатели – 6.

При анализа на получените резултати не е установена причинна връзка между качествата на водата и регистрираните чревни инфекциозни заболявания.

Трайни отклонения от нормативните показатели са констатирани само по показател нитрати да селищата:

- Мараш от 56 до 77 мг/л /норма 50мг/л/
- Овчарово от 71 до 108 мг/л /норма 50 мг/л/
- Струйно 69 мг/л /норам 50мг/л/
- Костена река 56 мг/л /норма 50 мг/л/

През месеците февруари и март 2010 г. вследствие обилното снеготопене и контролираното изпускане на водите от язовир Тича в река Камчия се констатира завишаване стойностите на показателя мътност за гр. Шумен и селищата от общината, получаващи вода от язовира. В тази връзка е издадено и предписание на водоснабдителното дружество за завишаване стойностите на остатъчния хлор в мрежата.

За пропуски при обеззаразяване на водата през 2010 г. от РЗИ Шумен са наложени 4 санкции на водомайстори.
По микробиологични показатели не са констатирани трайни отклонения.

Проблеми:

- независимо от високата степен на изграденост на водоснабдителната мрежа не е постигнато оптимално задоволяване на нуждите от питейна вода;
- недостатъчна е водообезпечеността на водоснабдителните системи;
- водопроводната мрежа е с намалена надеждност и влошени експлоатационни качества;
- недостатъчен е броят и обемът на резервоарите за отделните населени места за покриване на дневната неравномерност на консумацията - с. В. Друмев и с. Ветрище;
- недостиг на питейна вода за селата Салманово, Струйно, Овчарово, Кладенец, Костена река, Ивански през летните месеци

Насоки за развитие:

- изграждане на пречиствателна станция за питейните води на гр. Шумен
- подмяна на магистралния водопровод от яз."Тича" до ПС 1300 - кв. Дивдядово
- подмяна на водопроводната мрежа – реконструкция, модернизация и разширение в т.ч. допълнително водоснабдяване на с. Белокопитово, П.Волов и Градище от изградения през 1990 г. за целта дълбок сондаж.
- обезпечаване с достатъчно водни ресурси на изградените водоснабдителни системи чрез изграждане и регулиране на водите;
- намаляване на ползването на питейни води в промишлеността за сметка на увеличаване ползването на условно чисти води за промишлени нужди /затворени оборотни системи/.

Влияние на изпусканите отпадъчни води върху питейните водоизточници

Подземните / подпочвени / води в община Шумен се отнасят към Варненски хидрогеоложки район - Черноморски басейн според хидрогеоложкото райониране на Р България.

В геоложко отношение територията е изградена от седиментите на кватернера и долна креда - хотрив.

Седиментите на кватернера са представени от алувиални отложения по долината на р. Поройна, Енчова, Теке дере, Стражска и делувиални такива, изграждащи височините на терена. Мощността им се движи от 2 до 6 м от терена и в тях се акумулират плитки подземни води, които са недостатъчни по количество и замърсени от инфилтрация на повърхностни води, поради което не представляват интерес за питейно и промишлено водоснабдяване. Всички обработени отпадъчни води от ПСОВ - Шумен ще се оттичат гравитачно в р. Поройна, поради което се приема, че водите на реките могат да се използват за промишлени и земеделски цели - поливане, но не и за питейно битови нужди .

Единствено изградените по терасата на р. Камчия водоснабдителни съоръжения - шахтови кладенци, подаващи вода за селата Р. Димитриево, Салманово, Мараш, Ветрище, Ивански, Вехтово и Друмево се използват по предназначение.

По данни на РИОСВ - Шумен и бюлетин на ИАОС при МОСВ, които извършват мониторинг за качеството на подземните води по поречието на р. Камчия при с. Р.Димитриево в кватернерния водоносен хоризонт не са констатирани отклонения от праговете на замърсяване.

Седиментите на долна креда са представени от валанж - установен в района на дълбочина от 168 до 650 м. Представляват много плътни варовици в дълбочина доломитизирани, напукани и кавернозни. В тези седименти е формиран малм - валанжския водоносен хоризонт, който е най-водообилен и перспективен за водоснабдяване на Североизточна България. Водите се акумулират в карбонатния комплекс и се подхранват от инфилтрация на повърхностни и валежни води в зоните на разкрития на тези седименти на терена, които са потенциални огнища на евентуално замърсяване на хоризонта - това е района около Златна нива - Каспичан - Калугерица.

За горен водоупор на водоносния хоризонт в нашата община служат седиментите на хотрива , представени от варовити плътни мергели с мощност от 90 до 160 м. Тези мергели са практически водонепропускливи и служат за защитен екран срещу замърсяването на долузалагащия водоносен хоризонт в района. Статичните водни нива на подземните води са около 100 м от терена.

За водоснабдяване на селата Черенча, Средня, Коньовец, В. Друмев, Ил. Р. Блъсков, Благово, Велино, Царев брод и отчасти Струйно и Градище се използват дълбоки тръбни кладенци , изградени във валанжския хоризонт, като водите в тях са с гарантирани качествени показатели.

Минерални води

В девонския водоносен хоризонт, на дълбочина около 2500 м в района на с. Мараш е открита при сондажни проучвания за нефт минерална вода.

Статичното водно ниво е на 10 м от терена, а динамичното на -18 м от терена. Дебитът на сондажа е около 20 л/с. Водата е с температура 65 С и обща минерализация 9.4 г/л. Характеризира се като хипертермална хлоридно - натриево - флуорна, съдържаща йод и бром.

Водата има големи лечебно профилактични възможности. До 1993 г. минералната вода се е ползвала за лечение и профилактика на заболявания на опорно двигателната система, като е изграден басейн и необходимите към него обслужващи сгради. По-късно водата се използва като топлоносител в оранжерии на с.Мараш. В момента сондажа е тампониран и не се използва.

Организирано е пробовземане за актуализиране на химическия, микробиологичен и балнеоложки състав на минералната вода, свързан с евентуалните инвестиционни намерения на Община Шумен като собственик на терена, граничещ с минералния извор, както и с проектите на потенциални инвеститори за развитие на туризма и балнеолечението в района.

На основание параграф 133, ал. 4 от Преходните и заключителни разпоредби на Закона за водите и във връзка със Списъка на находищата на минерални води – изключителна държавна собственост, които може да бъдат предоставени безвъзмездно на общините за управление и ползване и съгласно заявление на кмета на Община Шумен до Министъра на околната среда и водите № 08-00-519 от 31.01.2011 г. и решение на Общински съвет Шумен № 794 от 28.01.2011 г. е издадено Решение № 94/09.03.2011 г. на МОСВ за предоставяне за срок от 25 години безвъзмездно на Община Шумен за управление и ползване находището на минерална вода, изключителна държавна собственост № 41 от Приложение № 2 на Закона за водите “ Мараш”, с. Мараш, Община Шумен, Област Шумен.

12.2 Канализация

Отпадъчни води - степен на изграденост, ползваемост и състояние на канализационната система в населените места

Изграждането на канализационните системи в населените места в Община Шумен изостава. С най – добре изградена канализационна мрежа се характеризира гр. Шумен. В с.Царев брод изградената канализация е предназначена за събиране и отвеждане само на дъждовните и дренажни води. В процес на доизграждане е канализацията на кв.Дивдядово с възможност за припомпване на отпадните води към ПСОВ.

В някои от селата има частично изградени клонове на канализационната система. Канализацията в с. Салманово, Мараш, Дибич, Ивански е строена по стопански начин и диаметърът на тръбите не отговарят на изискванията на нормите за проектиране на канализационни системи. С най-голям процент изграденост на канализационната мрежа е с.Ивански - 50%, а останалите между 10 и 20%, като са обхванати централните административни части. Всички тези селища заустват отпадните води в дерета, които се вливат в р. Камчия.

Община Шумен има изготвени работни проекти за канализационна мрежа за с. Мадара, с. Мараш и разработен идеен проект за локална пречиствателна станция с. Мараш, с които ще се кандидатства за отпускане на средства за СМР по оперативни програми на ЕС и други източници на финансиране.

Във всички селища на общината към настоящият момент битово-фекалните води от населението се заустват в септични ями, които периодично се почистват от специализираните автомобили на БКС -ЕООД гр.Шумен.

През 2010 г. продължи реализацията на проект по ИСПА, който стартира през 2009 г., във връзка с изпълнение на обект “Подобряване на водния цикъл на гр. Шумен” с подобекти:

- рехабилитация на вътрешна водопроводна мрежа на гр. Шумен
- рахабилитация на канализационната мрежа
- водопроводни канализационни отклонения към прилежащи имоти.

Обхватът на дейностите включва подмяна на близо 58 км водопроводни тръби в гр. Шумен и 12,5 км канализационни тръби. Работата по канализационната мрежа включва удължаване на съществуващите канали, полагане на нови канализационни колектори и дъждоприемници, за да се ограничи количеството на нетретираните отпадъчни води, заустващи се в реките.

През 2010 г. бяха дадени строителни линии и разрешения за прокопаване на 115 улици на територията на гр. Шумен.

Към водопроводните мрежи са изградени сградни отклонения към всички имоти.

Изградени бяха канализационни колектори по бул. “Симеон Велики”, ул. “Университетска”, ул. “Граф Игнатиев”, пред хотел Шумен, ул. “Август Попов”, ул. “Марица”, ул. “Тимок”, ул. “Пловдив”, ул. “Люботрън” и други.

До края на 2010 г. бяха приключени първоначално заложените в договора работи, както по канализационната мрежа, така и по водопроводната. Въпреки това за 2011 г. останаха за изпълнение някои довършителни работи и окончателното възстановяване на уличните настилки.

По предложение на Община Шумен и “ВиК” ООД, съгласувано с резидент инженера и МОСВ се изпълниха допълнително 6 бр. редуциращи вентили на територията на града за регулиране налягането на водопроводната мрежа.

В обобщен вид изпълнените работи са както следва:

- изпълнение водопроводи 60 082,48 м;
- сградни водопроводни отклонения – 28 585,65 м;
- изпълнена канализация – 12 174,87 м;
- сградни канализационни отклонения – 2 373,90 м.

Община Шумен предвижда реализиране на обект “Подобряване водният цикъл на гр. Шумен – втори етап”.

По проекта ще бъдат изградени 22 броя допълнителни улични канализации в района на гр. Шумен както следва:

Канализационен клон 1 обхваща участъка от Гл. кол III – от ул. “П. Парчевич” до връзката с гл. кол IV. **Канализационен клон 1**

Канализационен клон 2 предвижда изместване на колектор през фирма “Протеин”, пресича асфалтов път, обслужващ промишлената зона, и през незастроен терен се включва в гл. кол. I.

Канализационен клон 3 обхваща отсечката между канализационен клон 12 и канализационен клон 11 /”Индустриален парк Шумен”/.

Канализационен клон 4 обхваща участъка от връзката с клон 5 до връзката с клон 15 – до преминаването през ЖП линията.

Канализационен клон 5 обхваща участъка от “Биволовъден център” до включването му в канализационен клон 4 и Теке дере.

Канализационен клон 6 /1/ участъка от ул. “Поп Андрей” алеята за Мемориала.

Канализационен клон 6 /2/ обхваща участъка от площадката на $V = 3000$ куб.м. до ул. “Порек” /долен/.

Канализационен клон 6 /3/ обхваща участъка до ул. “Порек” /горен/ да ул. “Ивайло”.

Канализационен клон 7 обхваща участъка от ул. “Пушкин” /ВПИ/ до ЖП прелеза.

Канализационен клон 8 обхваща участъка от базата на БТК до ул. “Еделвайс”.

Канализационен клон 9 обхваща участъка от асфалтовата атсечка, минаваща край “Билдинг строй експрес” с дължина около 100 м и продължава по черен път през бившата вилна зона до включването в съществуващият канализационен клон.

Канализационен клон 10 обхваща участъка от асфалтовият път Шумен – Лозево между руската болница и 1-ва чешма.

Канализационен клон 11 обхваща участъка от разклана за Топливо до площадката на помпена станция № 2.

Канализационен клон 12 обхваща участъка от индустриалната зона на Тракия до включването в канализационен клон 3 за “Индустриален парк Шумен”.

Канализационен клон 13 – дъждовен колектор, обхващащ участъка северно от бул. “Ришки проход”, започващ от “Примекс” и завършващ до “Шумен пътнически автотранспорт”.

Канализационен клон 14 и тласкател от ПС 1 обхващат участъка от входа на бившия стопански двор до Пени маркет.

Канализационен клон 15 обхваща участъка между връзката със съществуващия колектор при КАТ и включването в канализационен клон 12.

Канализационен клон 16 обхваща участъка, започващ от района на летището и завършващ при включването в съществуващата канализация до КАТ.

Канализационен клон 17 обхваща участъка от входа за бившия стопански двор до включването му в съществуващия канализационен клон при ул. „Соф. Шосе”.

Канализационен клон 18 обхваща участъка от пл. “Оборище” по ул. “Цар Освободител” до ул. „Цар Иван Шишман”.

Канализационен клон 19 обхваща участъка западно от околоръстения път, между разклона за с В. Друмево и моста над ЖП линията.

Канализационни клонове 20 обхващат застроената и незастроена част в местността „Смесе”.

Канализационен клон 21 обхваща участъка от кръстовището на ул. “Вл. Въстание” и продължава по асфалтовия път за Мемориала до края на застроената част около пътя.

Канализационен клон 22 обхваща участъка от ул. „Спартак” до ОК 6341 на ул. „Мир”.

Ще бъдат рехабилитирани следните участъци:

Тласкател от КПС1 – Ф 160 – 1720 m;

Тласкател от КПС2 – Ф 200 – 1645 m;

ул. „Цветан Зангов” – рехабилитация, Ф 800 – 480 m

ул. „Момчил войвода” – рехабилитация, Ф 300 – 60 m

ул. „Хан Кормисош” – рехабилитация, Ф 300 – 130 m

ул. „Марин Дринов” - рехабилитация, Ф 300 – 100 m

ул. „Охрид” – нов участък, Ф 300 – 147 m; Ф 500 – 53 m

ул. „Владайско въстание” – северно платно - нов участък, Ф 300 – 90m

Отливен канал Д. пр. № 10-332 – рехабилитация, Ф 1000 – 80 m

ул. „Осми март” - нов участък, Ф 400 – 140 m

ул. „Ела” - нов участък, Ф 300 – 272 m

ул. „Бреза”, ул. „Арменска” Пр. 211 до ул. „Г. С. Раковски” - рехабилитация, Ф 600 – 440 m; нов участък, Ф 500 – 155 m

ул. „Битоля” - рехабилитация, Ф 500 – 185 m

ул. „Нанчо Попович”, ул. „Кирил и Методи”, ул. „Васил Друмев” - рехабилитация, Ф 600 – 500 m

ул. „Лозенград” Пр. 561 - рехабилитация, Ф 500 – 777 m

ул. „Димчо Попов”, ул. „Август Попов” - рехабилитация, Ф 300 – 82 m; Ф500 – 181m

Бул. „Мадара” (Пр. 604) – нов участък, Ф 300 – 294 m

Ще бъдат изпълнени следните съпътстващи водопроводи:

Обхваща 8 броя участъци от водопроводната мрежа.

ул. „Дедеагач”, включително водопровод Ф160, хранителен водопровод Ф 450/350 за кв. Тракия и прилежащи площадкови водопроводи Ф90/110 – рехабилитация, общо 800 m;

Подмяна водопровод Ф110, успореден на канализационен кл.19, кл. 19’ – нов участък, 1050 m;

ул. „Цветан Зангов”, подмяна водопровод Ф800, рехабилитация, 480 m;

ул. „Момчил войвода”, подмяна водопровод Ф110, рехабилитация, 60 m;

ул. „Хан Кормисош”, подмяна водопровод Ф110, рехабилитация, 130 m;
ул. „Ела, подмяна” водопровод Ф110, нов участък, 200 m;
ул. „Димчо Попов”, подмяна водопровод Ф110, рехабилитация, 95 m;
Подмяна водопровод Ф450, от началото и успоредно на канализационен кл.15, до включване на водопровода в съществуваща РШ, рехабилитация, 1200 m.

В участъците, по които ще се подменят и паралелните на канала водопроводни, ще се използва един и същи изкоп за полагането. Сградните отклонения ще се изпълняват по предварително определен график.

Проблеми:

- необходимо е по-ускорено изграждане на канализационни мрежи и системи за пречистване на отпадъчните води в населените места в общината;
- специално внимание е необходимо за изграждането, реконструкцията и модернизацията на канализационните мрежи за битови отпадъчни води в населените места, в близост до свлачищни райони;
- необходимо е да се намали заустването на непречистени отпадъчни води в повърхностните водоеми;

Насоки за развитие:

- развитие и модернизация на канализационната мрежа на гр. Шумен;
- изграждане на канална помпена станция за припомпване водите от кв. Дивдядово към ПСОВ и довеждащ колектор с дължина 5.6 км
- реконструкция на канализационна мрежа – 7.2 км
- изграждане на канализационна мрежа за отпадни води в по-големите населени места- с. Царев брод, с. Мадара, с. Мараш, с. Ивански с. Дибич, както и кварталите на гр. Шумен – Макак и Мътница;
- повишаване ефективността на изградените канализационни мрежи, канални колектори и пречиствателна станция.

Градска пречиствателна станция за отпадъчни води

Механичното пречистване на отпадъчните води на гр. Шумен се осъществява в ГПСОВ от м. юли 2003 г. Приемник на пречистените води е р. Поройна.

Към пречиствателната станция се насочват и отпадните води на много промишлени предприятия, след като са пречистени от индивидуални пречиствателни съоръжения.

Станцията е проектирана преди 11 години за 350000 еквивалентен брой жители, като промишлените предприятия в града са работили с пълно натоварване на мощностите. Поради това водните количества и съоръженията са преоразмерени.

В момента в експлоатация са финна и груба решетка, аерирани пясъкозодържатели, първични утайтели, утайкоуплътнител, филтърпреса и спомагателните стопанства към тях. Съоръженията и машините са доставени

от водещата в тази област фирма "PASSAVANT". В единият първичен утайтел се извършва механичното утаяване и отделяне на суспендираните вещества, а вторият служи за изравнител при постъпването на по-големи водни количества при атмосферни валежи. Получените от утайкоуплътнителя утайки се обезводняват на лентова филтърпреса. Полученото количество от 143 т утайки на месец по данни на експлоатацията се съхраняват на твърда основа на площадката на ПСОВ. Все още не е извършен анализ за съдържанието на тежки метали и други опасни вещества в тях, поради което не може да се даде заключение за начина на оползотворяването им - третиране на депо за ТБО в отделна клетка или използването им за рекултивация на горски терени.

По данни на "ВиК" ООД гр. Шумен количеството вода, която постъпва в ПСОВ е 29000 м³/ден, т.е около 53% от отпадните води на гр.Шумен се пречистват механично в изградените съоръжения. Съгласно Разрешително № 0483/23.05.2002 г. на МОСВ средноденонощния дебит на ГПСОВ е 54 350 м³/ден. Индивидуалните емисионни ограничения по потоци съгласно изискванията на Наредба № 6 на МОСВ/ ДВ бр.97/2000г/ се определят както следва:

- Активна реакция - рН- 6.0 до 9.0
- Неразтворени вещества - 35 мг/л
- БПК 5 - 25 мг/л
- ХПК /бихроматна /- 125 мг/л
- Азот общ - 15 мг/л
- Фосфор общ - 2.0 мг/л
- Феноли - 0.1 мг/л
- Нефтепродукти - 2.0 мг/л

При направените изпитвания от акредитираната лаборатория на РИОСВ гр. Варна с протокол № 394/23.04.2003 г. водите на изхода от ПСОВ отговарят на емисионните ограничения, поставени в разрешително № 0717/28.10.2002 г. за въвеждане в експлоатация на механичното стъпало .

Община Шумен ежегодно изисква информация от "В и К" ООД за провеждания мониторинг на ПСОВ гр. Шумен.

Следените показатели в обхвата на акредитация на ПСОВ са: Q ср.ден., Q мах, РН, БПК 5, ХПК, Общ азот, Общ фосфор, Общ Хром, Никел, Олово, Мед, Цианиди, Цинк, Неразтворени вещества.

Провеждат се и изпитвания извън обхвата на акредитация по показателите: Нефтепродукти, Кадмий, Желязо, Аниони ПАВ.

От доклада на "В и К" ООД Шумен за 2010 г. относно извършен мониторинг от лабораторията на ГПСОВ се констатира следното:

- средноденонощно количество на отпадъчните води – 1089 куб.м./ден
- извършени през годината 84 бр. пробонабирания за анализи, като 22 от тях са извън стойностите посочени в изискванията на разрешителните по показатели БПК, Общ азот и ЕОВ. Извън стойностите са, защото "В и К" ООД

не може да въздейства върху тях т.е. водите сурови се вливат в реките. По настоящем точките са включени в канализационната система на гр. Шумен и се пречистват механично в ГПСОВ.

- Относно пречистване на отпадъчни води, заустени в градски колектори отвеждащи водите в ГПСОВ и оттам в р. Поройна са извършени 1393 бр. анализа от които 36 бр. са извън нормите изискващи се от разрешителното за заустване в ПСОВ. Анализите не отговарящи на изискванията са предимно от ЕОВ/НП/.

- Относно мониторинга на отпадъчните води ГПСОВ е констатирано, че механично пречистване на отпадъчните води, постъпващи в колектора на гр. Шумен се е постигнало снижение на показателите БПК – 43/срещу 30 % по разрешително и по показател НВ – 55 % срещу 58 %. По вторият показател причината е ограмното разкопаване на града по изпълнението на програма “ИСПА”. Освен това се наблюдават завишени стойности на показателите ЕАВ = НП /нефтопродукти/ + М /мазнини/. По показатели НП причините са асфалтовите отпадъци пристигнали в ПСОВ по канализационната система. По показател мазнини некоректността на фиримите “Родопа 1884” АД, “Диавена” АД, “Тропик” АД, “Мегле България” АД, “Италфуут” АД, “Вакоом” АД и др.

- Относно резултатите на крайния продукт от дейността на ГПСОВ е констатирано, че през годината при механично пречистване на отпадъчните води са извлечени 1404 тона обезводнена утайка със сухо вещество 37,04 %, което съставлява 522 т. СВ, както и други минерални отпадъци съставляващи 4,59 т. и обезводнен пясък 102,69 т.

Изграждането на вторично пречистване на градските отпадни води се изисква съгласно Директивана ЕС 91/271/ЕЕС и е записано в приоритетите на Националната програма за изграждане на ГПСОВ за населени места с над 10 х.броя жители. Осъществяването на този проект е част от по-обхватен проект - Втори пакет ГПСОВ в Черноморски басейн.

От друга страна в хода на преговорите по Глава 22 за присъединяване на България към ЕС, страната ни е задължена да изпълни изискванията на Директива 91/271 на ЕС налагаща до края на 2005 г. да се осигури поне вторично пречистване на битовите отпадъчни води, Директива 76/190 ЕС за качеството на водите за къпане и Директива 86/178 ЕС за отстраняване на утайките от пречистването на отпадъчните води.

Към настоящият момент са осигурени средства за изграждане на биологичното стъпало на ПСОВ Шумен по програми на ЕС.

Разширението на ГПСОВ включва съоръжения за биологично пречистване на отпадъчните води (ОВ) на гр.Шумен, съоръжения за стабилизиране и анаеробно изгниване на утайките и инсталация за усвояване на метана /отделен при изгниването/ и производство на ел.енергия.

Биологичното пречистване ще се извършва в два комбинирани биобасейна – каруселен тип, където очистената от механични примеси отпадъчна вода (ОВ) се смесва с активна утайка. Следва период на реакция и усвояване на органичната материя от микроорганизмите. Във вторичните

утайтели /предвидени са 3 броя/ ОВ се избистря. Малка част от утайката се връща на вход на биобасейните, а по-голямата част преминава през сложна система за прецеждане и уплътняване, след което постъпва в метантанковете, където изгнива при анаеробни условия и се отделя метан газ. Предвидена е техника за изгаряне на метана /когенератор/ и производство на ел.енергия за вътрешни нужди и затопляне на вода за отопление през зимата.

Оразмеряването на ГПСОВ е отнесено към 2022г. и е 116 00 ЕЖ, хидравлично натоварване 29 476 m³/d.

Проектните количества утайки за депониране са около 8 500m³ за една година.

Общата площ на ГПСОВ е 94 474м³, а на проектното разширение около 55 дка.

С реализирането на проектите за реконструкция, рехабилитация на каналната мрежа ще се обхванат 100 % от битовите отпадъчни води и съответно пречистени в новоизградената ПСОВ до степен удовлетворяваща напълно изискванията на Директивите на ЕС, отнасящи се към сектор “Води и Отпадъчни води”. Досегашното негативно въздействие на потока от битови отпадъчни води в зоната на тяхното заустване р.Поройна, поречие на р. Голяма Камчия ще бъде сведено до минимум и напълно елиминирано; ще се подобрят санитарно хигиенните и екологични условия в района.

13. Електроснабдяване

Община Шумен получава електроенергия от общоенергийната мрежа на страната посредством пет броя трансформаторни подстанции 110/20 кв, свързани към системната подстанция “Мадара” от националната преносна мрежа 220 кв. с трансформация на напрежението 220/110 кв.

Наличието на системната подстанция, запазваща пет различни клона от системата 110 кв, осигурява сигурно запазване на общината с електроенергия с качествени параметри. Електроенергийната мрежа високо напрежение е оразмерявана за товари, по-високи от сегашните, и има възможност за допълнително натоварване.

Населените места се запазват от електроразпределителната мрежа средно напрежение, като наличната инфраструктура осигурява безпроблемни доставки на електрическа енергия до всички потребители, но се нуждае от сериозни инвестиции за рехабилитация и модернизация.

Като сериозен проблем се очертава недостатъчната мощност в трансформаторните постове от мрежата средно напрежение.

14. Газоснабдяване

Община Шумен попада в газоразпределителния регион “Добруджа”, определен за издаване на лицензии за изграждане на газоснабдителни мрежи с ниско налягане в общините от Шуменска, Добричка и Варненска области.

Таблица 17. Газификация в град Шумен

Година	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Газоразпределителни мрежи, км										
Шумен		23.040	16.047	16.125	16.536	20.133	19.904	19.677	24.625	24.362
Газоразпределителни мрежи в хил.лв.										
Шумен		2755.1	2227.8	2308.5	2080.1	2423.8	2649.1	2552.5	3147.2	3007.8

Промислен сектор – повечето от работещите промишлени предприятия и фирми в града са газифицирани. Част от старите големи предприятия продължава да се реструктурират, вследствие на което възникват не малък брой малки частни фирми. Поради промяната на собствеността за по-голямата част от тях може да се счита, че не са енергийно обезпечени и централно отоплени. При сега изградените газопроводи тези обекти са с готовност за газификация при заявено искане от тяхна страна.

Обществен сектор - основно това са учебни сгради държавна собственост, хотели, търговско-промишлени и административни сгради за услуги, които са държавна и частна собственост - също със собствени котелни централи, както и такива без централно отопление. Тези обекти основно използват природния газ през зимния период за отопление. В някои от сферите на услугите е възможно използването му не само за отопление, а и като гориво за технологични нужди и други процеси - пекарни, подгръване /вместо с ел. ток и други горива/ и др.

Битов сектор - много съществен въпрос при газификацията на битовия сектор са необходимите инвестиции, които всяко домакинство трябва да вложи за преустройството и изграждането на нови инсталации, закупуване и монтиране на нови съоръжения, дори при най висока конкурентноспособност на цените на природния газ спрямо останалите енергоносители. Тенденцията за повишаване стойността на ел. ток в сравнение с природния газ също оказва съществено влияние за по-бързото преминаване в домакинствата на природен газ. Поради тези причини населението бързо се ориентира към ползването на тази услуга. Жилищните блокове в град Шумен са почти 100 % частна собственост и поради различните финансови възможности на собствениците на жилища, развитието на мрежата е поетапно, което успява да удовлетвори желанието на заявителите за съответната годината абонати да се газифицират.

15. Топлоснабдяване

Град Шумен е сред 21 града в България, в които е изградена мрежа за централно топлоснабдяване. Топлоснабдителната инфраструктура в града е морално и физически амортизирана, в резултат на което се увеличават загубите при преноса и разпределението на топлоенергия, при което се неутрализират предимствата от комбинираното производство на електро- и топлоенергия.

Незадоволителното състояние на топлоенергийната инфраструктура се дължи на недостатъчните средства, с които Топлофикация - Шумен разполага за

целите на рехабилитацията и модернизацията на производствената инфраструктура, топлопреносната мрежа и абонатните станции.

Намалените приходи поради намаленото потребление на индустриалните потребители и отливът на битови абонати поражда допълнителни финансови трудности.

Насочваните средства по международни програми са ограничени, но в рамките на Програма ФАР е реализиран пилотен проект за въвеждане на системата на топлинно счетоводство сред домакинствата, в резултат на което живеещите в над 60 на сто от топлофицираните сгради могат да регулират своето потребление.

16. Телекомуникации и съобщения

Общината разполага със сравнително добре развита телекомуникационна инфраструктура, достигаща до почти всички населени места. Телефонната плътност по отношение на стационарните линии е 41,08 на 100 жители спрямо 36,11 за страната и 31,22 в Шуменска област. Почти 84 на сто от домакинствата в общината разполагат със собствен телефонен пост.

Пуснатата през 2001 г. в експлоатация цифрова телефонна централа е предназначена да обслужва общинския център. Цифровият пренос в комбинация с оптималния брой съединителни линии е предпоставка за подобряване на качеството на телефонните комуникации в града. Централата е свързана с националния оптичен пръстен и ще бъде част от градската цифрова оптична мрежа.

Шест фирми предлагат Интернет услуги на територията на община Шумен: ВТС, I-service, ICON, Variant 6, Globo и Ro&Ni. Територията на общината е покрита и с мрежите на мобилните оператори в България – Мобилтел, Глобул и Мобиком.

IV. АНАЛИЗ НА КОМПОНЕНТИТЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

1. ВЪЗДУХ

Климатичните и метеорологични фактори оказват сериозно влияние върху степента на замърсяване на въздушния басейн. Те пряко допринасят за по-доброто или по-лошо разсейване на емитираните от източниците вредни вещества.

Географското разположение и климатичните особености създават благоприятни условия за проветряване на територията на града и лесна дисперсия на замърсяването на въздуха

Скоростта и посоката на вятъра, както и тихото време, са основните фактори, оказващи влияние върху разпространението и разсейването на атмосферните замърсители и определено имат съществен принос за относително ниския потенциал на замърсяване на въздуха. Относително

високите средни скорости, както и niskият процент на тихо време обуславят ефективното разсейване на емитираните замърсители и предотваряват появянето на инверсии, а оттук и задържане на вредни вещества във въздуха. Постоянната посока на местните ветрове от своя страна също допринасят за по-бързо разсейване на вредните вещества, попаднали във въздуха. В същото време наличието на вятър допринася за повишаване запрашеността на въздуха през периодите на усилен селскостопански дейности (оране, сеене, прибиране на реколтата и др.), посредством унос на прах от разположените около територията на общината земеделски площи. Тихото време (около 21%) е фактор, който забавя ефективното разсейване и натовава атмосферата с по-големи концентрации на замърсителите. Наличието на висока влажност и големия брой на дни с мъгли оказват отрицателно влияние върху способността на въздушния басейн да се самопречиства. За района това е определящо през зимния период.

Замърсяването в района на община Шумен се оформя от транспорта, промишлените предприятия, битовото отопление, селскостопанските дейности.

Основното замърсяване е с прах, серен диоксид, азотни оксиди, оловни аерозоли и въглероден оксид. Наднормени показатели формира замърсяването с прах и по-рядко със серен диоксид.

През 2011 г. е актуализираната Програмата за намаляване на нивата на замърсителите и достигане на установените норми за нивата на фини прахови частици ФПЧ10 в атмосферния въздух на община Шумен с период на действие 2011 – 2014 г. Програмата е разработена в съответствие с изискванията, поставени в Закона за чистотата на атмосферния въздух, Наредба № 7/ 99 г. за оценка и управление качеството на атмосферния въздух, "Инструкция за разработване на програми за намаляване на емисиите и достигане на установените норми за вредни вещества, в районите за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух", в които е налице превишаване на установените норми на МОСВ и "Наръчника по оценка и управление качеството на атмосферния въздух на местно ниво за SO₂, NO₂, Рb, ФПЧ10 на МОСВ и немското Министерство за околна среда, опазване на природата и енергийна безопасност от м.октомври 2002 г.

ИЗТОЧНИЦИ НА АТМОСФЕРНО ЗАМЪРСЯВАНЕ

Замърсяването на атмосферния въздух на територията на общината се дължи основно на транспортния поток по градската улична мрежа, промишлеността, битовото отопление през студения период, селскостопанските дейности в близост до територията, дейностите върху открити площи с насипни материали (депа, кариери, сметища, строителни площадки и др.).

Основните замърсяващи вещества са прах, серен диоксид (SO₂), азотни оксиди (NO_x), оловни аерозоли и въглероден оксид (CO). Наднормени

стойности се отчитат при показателите прах и серен диоксид (последния главно през зимния период).

В района на града е налице съществена концентрация на промишлени производства, емитиращи вредни вещества във въздушния басейн.

Съгласно “Атлас околна среда” на Република България и бюлетина на Националния център за околна среда и устойчиво развитие (НЦОСУР), концентрациите на повечето от замърсителите в района са под нормите (с изключение на прах), поради което на територията не се извършва непрекъснат мониторинг на качеството на атмосферния въздух.

ОРГАНИЗИРАНИ ИЗТОЧНИЦИ

А. Точкови

Всички източници на вредни емисии, които имат определени параметри (точни координати, височина, напречно сечение, скорост на газовия поток, дебит, температура на газа и масов поток на вредни вещества) се характеризират като стационарни точкови източници. Това са димоходите (комини) на горивни инсталации, изпускателните устройства на производствени вентилации и аспирации и др.

В. Площни

В някои от разглежданите предприятия съществуват повече от един източника със сходни характеристики, които при моделирането на процесите на разсейване са обединени и обособени като площен източник (комбинация от няколко самостоятелни стационарни източника).

С. Линейни

Транспортният поток от леки и товарни автомобили, автобуси и автотракторна техника, както и железопътният транспорт, допринасят в много голяма степен за влошаване на качеството на атмосферния въздух. Отделяните от двигателите вредни вещества в състава на изгорелите газове (азотни оксиди, въглероден оксид, серни оксиди, сажди и летливи органични съединения) както и прахът са в основата на замърсяването на приземния атмосферен слой в градската част на територията. В процеса на обследване е извършена инвентаризация на транспортните средства, преминаващи през града и е пресметнато емитираното количество вредни вещества както и разпространението им във въздуха.

НЕОРГАНИЗИРАНИ ИЗТОЧНИЦИ

На територията на общината съществуват редица неорганизирани източници на атмосферно замърсяване. Това са дихателите на горивни резервоари в предприятията и обектите за съхраняване и търговия с горива, лаярни цехове, открити площи за насипни материали, депа за отпадъци, кариери за добив на инертни материали. Такива източници са

бензиностанциите, депата за ТБО и строителни отпадъци, площадките на бетоновите възли и др.

На територията на общината действат над петдесет обекта за съхраняване и търговия с течни горива бензиностанции, газостанции комбинирани обекти. Емисиите на летливи органични съединения (ЛОС), отделяни от т.н. големи и малки дишания, както и при зареждане на автомобилите, са изчислени на основание вместимостта на обемите, броят на годишните зареждания, климатичните особености на района и др. Те възлизат средногодишно на следните количества:

Таблица 18.

ВРЕДНИ ВЕЩЕСТВА	ЛЕТЛИВИ ОРГАНИЧНИ СЪЕДИНЕНИЯ (ВЪГЛЕВОДОРОДИ)		
	НЕНАСИТЕНИ	НАСИТЕНИ	ОБЩО
ГОДИШНИ ЕМИСИИ (t)	23.849	67.877	91.726

ЗАМЪРСЯВАЩИ ВЕЩЕСТВА В АТМОСФЕРНИЯ ВЪЗДУХ НА РАЙОНА

Наблюдението на качеството на атмосферния въздух и неговия контрол се осъществява от Националната система за екологичен мониторинг. Тя се обслужва от Изпълнителната агенция по околна среда към Министерството на околната среда и водите и съответно от нейните подразделения в страната - Регионалните лаборатории.

До 14 януари 2008 г. качеството на атмосферния въздух в Шумен се е следял от ръчен пункт /РП/ Шумен за имисионен контрол, оборудван за измерване на общ прах и ФПЧ10. Пунктът е бил разположен на ул. " Съединение", в близост до сградата на РИОСВ –Шумен.

Във връзка с изпълнение изискванията на Европейското и Националното законодателство в областта на опазване чистотата на атмосферния въздух, от 01. 10. 2008 г. на територията на община Шумен функционира автоматична измервателна станция (АИС), оборудвана с автоматични монитори за озон, азотни оксиди, серен диоксид и фини прахови частици - ФПЧ10 (с големина на частиците под 10 mm). Паралелно се провеждат наблюдения на фонов данни за метеорологични условия в приземния слой: посока, скорост на вятъра, атмосферно налягане, температура на въздуха, слънчево греене и влажност на въздуха. Автоматичната измервателна станция работи в непрекъснат режим на работа (24 часа), като данните за качеството на атмосферния въздух (КАВ) постъпват в реално време в регионалния диспечерски пункт и съответно в централния диспечерски пункт в Изпълнителната агенция по околна среда, където се формира Национална база данни за КАВ. Пунктът за мониторинг в гр. Шумен е разположен в двора на

училище СОУ "Йоан Екзарх" в близост до натоварена пътна артерия (бул. "Мадара" и ул. "Ришки проход"), водещи към индустриалната зона на града, към ж.п.гарата и автогарата. Съгласно класификацията на пунктовете за мониторинг АИС Шумен е градски фонов пункт ГФ с обхват в радиус от 100 м до 2 км.

Освен Националната система за мониторинг гр. Шумен не разполага с местна система за наблюдение качеството на атмосферния въздух.

Контролираните от страна на РИОСВ - Шумен обекти, разположени на територията на гр.Шумен, с издадени от Министъра на околната среда и водите Комплексни разрешителни (по чл. 117 от ЗООС), с които се въвеждат изискванията на Директива 2008/1/ЕО са:

Топлоелектрическа централа "Топлофикация Шумен"ЕАД - площадка Шумен - Национален код по ЕРИПЗ -090000хх

Инсталация за производство на керамични продукти - "Хан Омуртаг" АД, гр. Шумен -Национален код по ЕРИПЗ -09000004

Инсталация за производство на алуминиеви заготовки и изделия "Алкомет" АД, гр. Шумен

Регионално депо за неопасни отпадъци за общините Шумен, Смядово, Велики Преслав, Хитрино, Каолиново, Каспичан, Венец, Нови пазар - оператор Община Шумен

"Родопа Шумен 1884" АД, гр. София; площадка гр. Шумен б."Брамас-96" АД, гр. Шумен

Общината се отличава с динамичност на развитието и висока адаптивност към пазарната икономика. Структуроопределящи отрасли в общинската икономика са промишлеността (основно преработвателната и битовата химия), транспортът, търговията, строителството, селското стопанство и др.

Понастоящем в Шумен са изградени индустриални предприятия с важно значение за националната икономика - "Алкомет" АД, "Хан Омуртаг" АД, "Карлсберг България АД-пивоварна Шумен и др., в които са инвестирани капитални големи чуждестранни и български инвеститори.

Общината разполага със силно развити транспортни инфраструктури на автомобилния и железопътен транспорт, които са в интензивен режим на експлоатация. През територията на общината преминават автомагистрала "Хемус", главен път Е 70 и редица други пътища от третокласната и четвъртокласната пътна мрежа. Железопътната гара Шумен обслужва пътниците и товарите по ж.п. линиите София - Варна.

Същевременно развитието на Шумен като индустриален и транспортен център е свързано с влошаване на състоянието на околната среда и негативно отражение върху здравословното състояние на населението.

Съставът на въздуха в района на общината се формира под определящото влияние на следните антропогенни дейности:

- промишленост;
- транспорт;
- битово отопление;
- строителство и ремонти;
- селскостопанска дейност.

Районът на общината е с добре развита пътна мрежа и комуникации, сравнително ниско застрояване, характерно разделение на жилищни и промишлени зони, макар, че съществуват и смесени такива например в м. Топхане.

Активна производствена дейност в настоящия момент развиват около 75% от големите производствени единици. С намален до минимум капацитет действат около 5 %.

АНАЛИЗ НА КАЧЕСТВОТО НА АТМОСФЕРНИЯ ВЪЗДУХ ПО ЗАМЪРСИТЕЛИ

Фини прахови частици – ФПЧ₁₀

Един от най-важните екологични проблеми за града е поддържането на чистотата на атмосферния въздух в границите на нормите за нивата на ФПЧ₁₀.

И през 2010 година основният замърсител в атмосферният въздух остава фин прах - ФПЧ₁₀.

Максимални регистрирани средно дневни стойности на ФПЧ 10 по месеци за 2010

Таблица 19

	Месец	ФПЧ 10 СДН - 50 мд/т3	
		тах	Превишение в пъти
АИС	Януари	191	3,8
	Февруари	134	2,7
	Март	70	1,4
	Април	60	1,2
	Май	-	-
	Юни	-	-
	Юли	-	-
	Август	70	1,4
	Септември	60	1,2
	Октомври	84	1,7
	Ноември	163	3,3
	Декември	181	3,6

Регламентираният брой позволени превишения на средноденоношна ПДК за ФПЧ₁₀ (50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$) през годината е 35. Регистрираните дни с

превишения и в АИС „Шумен“ през 2009 г. и 2010 г. са съответно 2,4 и 2,6 пъти повече в сравнение с нормата.

Измерените концентрации на ФПЧ10 превишават 50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ през есента и зимата и са изключително високи през тези два сезона.

Сезонни различия в концентрациите на ФПЧ10 могат да бъдат свързани с емисиите, резултат на изгаряне на твърди и течни горива - от битовото отопление на дърва и въглища, паровите централи в близките училища, местните отоплителни котли както и неблагоприятните метеорологични условия температурни инверсии, които някои изследвания на НИМХ-БАН определят в интервала 170-190 дни в годината.

Финият прах - ФПЧ10 е основен замърсител в атмосферният въздух на територията на община Шумен. Това налага и разработването на план за действие за намаляване на замърсителите и достигане на установените норми за нивата на ФПЧ10.

Следващата таблица представя обобщени данни за емисиите и дела на различните източници в замърсяването с ФПЧ10

Таблица 20.

Местни замърсители	Най-значителни източници в Шумен към общите емисии, т/год. и % принос				
	сектор	2009 г.		2010 г.	
		т	%	т	%
ФПЧю	1. Жилищни сгради	33,84	39	32,12	36
	2. Пътен транспорт	5,4	6	6,9	8
	3. Индустрия	23,82	28	27,13	30
	4. Строителни дейности и открити градски терени	20,2	23	20,2	23
	5. Сметище	3,33	4	3,45	4
Всичко:		86,59		86,35	

Най - значим източник на емисии на ФПЧ10 в Шумен в е битовото отопление 36-39 % (2007), 36% (2010), следвано от индустрията 28-30% и стротелните дейности 22-23%.

Отделяните от двигателите вредни вещества в състава на изгорелите газове (азотни оксиди, въглероден оксид, серни оксиди, сажди и летливи органични съединения) както и вторичното разпрашаване на праха от трафика са в основата на замърсяването на приземния атмосферен слой особено в централната градска част на територията.

Автомобилният транспорт отделя около 8% (2010) от общите емисии ФПЧ10. В инвентаризацията на транспорта в емисиите ФПЧ10 са включени всички емисии прахови частици с р-р под 10 микрона - емисиите от горивния процес (основно ФПЧ25), износването на спирачките, гумите и пътя (ФПЧ10).

Всички източници на вредни емисии, които имат определени параметри (точни координати, височина, напречно сечение, скорост на газовия поток, дебит, температура на газа и масов поток на вредни вещества) се характеризират като стационарни точкови източници. Това са димоходите (комини) на горивни инсталации, изпускателните устройства на производствени вентилации и аспирации и др.

Върху територия на община Шумен организирани източници са предимно от производствен характер. Характерното им разпределение (в типично производствени зони) позволява добре да се оцени тяхното въздействие върху замърсяването на атмосферния въздух.

На територията са обособени няколко производствени зони, от които основни са югоизточната и източна промишлени зони. В източната зона са разположени: завод за преработка на алуминий, „Алкомет“ АД, завод за керамични изделия „Хан Омуртаг“ АД, промишлено складова база „Теке дере“ и др. В югоизточната промишлена зона са разположени: мебелен завод „Августа мебел“ АД, леярнен и ковашки цех на „Мадара ЛЦ ООД, млекопреработвателно предприятие „Старс къмпани“ ООД, предприятие за битова химия „Фикосота синтез“ ООД, предприятие за радиатори за отопление „Макет“ ООД и за бойлери „ТЕСИ“ ООД, „Топлофикация“ - ТЕЦ ООД и др.

От проведените през 2008 г. изпитвания от Акредитирани лаборатории за спазване на НДЕ, регламентирани в комплексните разрешителни на Алкомет АД, Хан Омуртаг АД, Карлсберг България АД, Брамас 96 АД, ТЕЦ - Шумен др., и тези залегнали в процедурите за ОВОС - „Фикосота синтез“ ООД, „Теси“ ООД, „Макет“, ООД, „Старс къмпани“ ООД, „Протеин“ АД, не са установени наднормени емисии от серен диоксид, азотен диоксид,

АЗОТЕН ДИОКСИД, СЕРЕН ДИОКСИД, ОЗОН

Под „Качество на атмосферния въздух“ се разбира състоянието на въздуха на открито в тропосферата, с изключение на въздуха на работните места, определено от състава и съотношението на естествените й съставки и добавените вещества от естествен или антропогенен произход.

Качеството на атмосферния въздух /КАВ/ се оценява чрез норми, т.е. определени нива (стойности) за концентрациите на основните замърсители в атмосферния въздух, регистрирани за определен период от време (1 ч, 8 ч, 24ч, 1 год.), установени с цел избягване, предотвратяване или ограничаване на вредни въздействия върху здравето на населението и/или околната среда, като тези нива следва да бъдат постигнати в определен за целта срок, след което да не бъдат превишавани.

Анализът на качеството на атмосферния въздух се основава на данните от Пункта за мониторинг /ПМ/ на атмосферния въздух – Шумен. На територията на гр. Шумен е разположена 1 бр. автоматична измервателна станция (АИС) за контрол на качеството на атмосферния въздух.

Кратка информация относно пункта за мониторинг /ПМ/

- Наименование – АИС- Шумен
- Наименование на ведомството отговорно за обслужване на ПМ-МОСВ/ИАОС/РЛ
- Вид на ПМ - градски фонув - разположен в застроената част на града, без преобладаващо влияние на емисии от производствени и други дейности
- Обхват на ПМ – 100 м – 2 км /съгласно класификацията – градски фонув/
- Обект на изпитване – проби от атмосферен въздух в АИС- гр.Шумен
- Вид на пробите – въздушни проби , въздушен филтър NN
- Вид на изпитването – БДС ISO 10 473, БДС EN 14 212, БДС EN 14 211, БДС EN 14 625, БДС EN 14 662-2
- Количество на пробите за изпитване – 24 часа за денонощие
- Измервани метеорологични параметри – СНМП- стандартен набор от метеорологични параметри – скорост и посока на вятъра, температура и влажност на въздуха, атмосферно налягане

за 2010 г. съгласно действащата нормативна уредба

Бензен

- СГН+ДО - 5 мкг/м³.

ФПЧ 10 :

- СДН – 50 мкг/м³ (да не бъде превишавана повече от 35 пъти годишно);
- СГН – 40 мкг/м³ ;

Азотен диоксид :

- СЧН+ДО – 200 мкг/м³ (да не бъде превишавана повече от 18 пъти годишно);
- СГН+ДО – 40 мкг/м³ ;
- Алармен праг - 400 мкг/м³ (измерен през три последователни часа от АИС).

Серен диоксид :

- СЧН – 350 мкг/м³ (да не бъде превишавана повече от 24 пъти годишно);
- СДН – 125 мкг/м³ (да не бъде превишавана повече от 3 пъти годишно);
- Алармен праг – 500 мкг/м³ (измерен през три последователни часа от АИС).

Озон :

- Праг за информиране на населението (средно часова стойност)- 180 мкг/м³ (измерен през три последователни часа от АИС);

- Праг за предупреждение на населението (средно часова стойност)- 240 мкг/м³ (измерен през три последователни часа от АИС);
- Краткосрочна целева норма - максимална 8 часова стойност в рамките на денонощието - **120** мкг/м³; (да не бъде превишена повече от 25 пъти за една календарна година, усреднено за тригодишен период)

Депото за неопасни отпадъци (ДНО) в кв. Дивдядово също е източник на емисии на различни отпадъчни газове и неприятни миризми.

След изграждане на Депо на гр. Шумен, в периода на неговата експлоатация, атмосферният въздух се замърсява от различни източници, които могат да бъдат систематизирани в следните групи:

- ◇ Стационарни (Точкови източници – газоотвеждащата система на депото, площни източници – площадките за земни маси за запръстване и тези за чакъл и трошляк за дренажните системи)
- ◇ Псевдо стационарни (строителна техника, необходима за разстилане, компактиране на отпадъка и запръстване на слоевете)
- ◇ Мобилни (сметовозните автомобили и товарните МПС доставящи земни маси за запръстване)
- ◇

Вредните вещества, които ще се отделят от тези източници ще бъдат:

а) От стационарни източници:

⇒ Газоотвеждаща система

Процесите на аеробно и анаеробно гниене на органичната част на отпадъка е свързана с отделянето на биогаз, съдържащ газове, получавани в процеса на биологично разграждане на органичната материя в отпадъка.

За отвеждане на биогаза от тялото на депото задължително се изгражда газоотвеждаща система.

Количеството и концентрацията на биогаза е в зависимост от състава на твърдите неопасни отпадъци, от влажността им, степента на уплътняване, климатичните характеристики на района и др.

Газоотвеждаща система е състои от хоризонтална и вертикална част. Вертикалната част служи за отвеждане на образувалия се в тялото биогаз към общ колектор към повърхността на депото. Тя се състои от вертикалните газови кладенци (габиони), представляващи чакълесто-телени тела и газоотвеждащи плътни и перфорирани тръби. Газовите кладенци се разполагат минимум по 1 брой на клетка и на разстояние от 50 до 100 m един от друг. В Депото за неопасни отпадъци на гр. Шумен са предвидени три газови кладенца (по един във всяка от клетките). Връзката между тях ще става поетапно със събирателен газопровод от HDPE тръби Ø 125 – плътни. Газовите кладенци се изграждат успоредно с експлоатацията на депото, след оформяне на първия работен хоризонт от отпадъци.

Хоризонталната част на газоотвеждащата система представлява газов дренаж. След установяване наличието на достатъчни количества биогаз и концентрация на метан в него не по-ниска от 30 об.%, газът ще се изгаря в горивна система за изгаряне на факел. В противен случай, биогазът съдържащ основно въглероден диоксид, водни пари, в малки количества метан и други газове и пари на органични съединения ще се изпуска в атмосферата.

Не се предвижда активна система за извличане на биогаза от тялото на депото (използване на компресор или високонапорен вентилатор)

От газоотвеждащата система, при директното изпускане на газа (без неговото изгаряне на факел) в атмосферния въздух ще се емитират:

- ❖ Прах
- ❖ Водни пари
- ❖ Метан
- ❖ Въглероден диоксид
- ❖ Въглеводороди (метанови и неметанови)
- ❖ Неприятни миризми (предизвикани от микроколичества меркаптани, сероводород и пр.)

⇒ Инсталация за изгаряне на биогаз

След изгаряне на биогаза на факел в атмосферата ще се емитират следните замърсители:

- ❖ Азотни оксиди
- ❖ Серни оксиди
- ❖ Въглеродни оксиди
- ❖ Въглеводороди (метанови и неметанови)

ЗАБЕЛЕЖКА: Инсталация за изгаряне на биогаза на факел се предвижда да бъде изградена само в случай на доказано количество на биогаза и то в значителен по продължителност период след започване на експлоатацията на депото.

b) Площни източници

⇒ Площадки за земни маси за запръстяване

- ❖ Прах (малки количества при сухо и ветровито време)

⇒ Площадки за чакъл и трошляк за дренажните системи

- ❖ Прах (малки количества при сухо и ветровито време)

c) Псевдо стационарни

- ⇒ Двигателите с вътрешно горене на компактори, булдозери, и др.техника
 - ❖ Прах
 - ❖ Азотни оксиди
 - ❖ Серни оксиди
 - ❖ Въглеродни оксиди
 - ❖ Сажди
 - ❖ Въглеводороди (метанови и неметанови) и в микроколичества:
 - ⊕ Тежки метали (ТМ) - Hg, Cd, Pb
 - ⊕ Полициклични ароматни въглеводороди (РАН)
 - ⊕ Диоксини и фурани (DIOX)
 - ⊕ Полихлорирани бифенили (PCBs)

d) Мобилни

- ⇒ Сметовози и товарни МПС
 - ❖ Прах
 - ❖ Азотни оксиди
 - ❖ Серни оксиди
 - ❖ Въглеродни оксиди
 - ❖ Сажди
 - ❖ Въглеводороди (метанови и неметанови) и в микроколичества:
 - ⊕ Тежки метали (ТМ) - Hg, Cd, Pb
 - ⊕ Полициклични ароматни въглеводороди (РАН)
 - ⊕ Диоксини и фурани (DIOX)
 - ⊕ Полихлорирани бифенили (PCBs)

Източници на "неприятни миризми" за района на гр. Шумен е екарисажа - "Брамас"-96 -АД, които се усещат от населението на кв. "Тракия" с честота 13.8 % при посока на вятъра от югоизток .

Друг източник е ПХЖ "Брадърс комерс"- свинекомплекс, при посока на вятъра от изток с честота 15.7 %. Неприятният мирис се усеща от населението на кв."Тракия" и района на ШУ "Епископ К. Преславски", където живеят около 20 000 души.

Като потенциален източник на миризми може да се приеме и района на ПСОВ, която е пусната в експлоатация от м. юли 2003 г. Очаква се населението на с.Дибич в определени дни да усеща неприятния мирис от съоръженията на ПСОВ. При необходимост от намаляване въздействието на миризмите в ПСОВ и "Брамас" -АД могат да се използват карбонови киселини като обезмирисители.

Разстоянието на което се разпространяват неприятните миризми се изчислява съгласно "Инструкция за определяне разпространението на неприятните миризми" от 1997г, разработена от МОСВ .

С решение № 513 по проткол № 28 от 22.12.2009 г. на заседание на Общинския съвет е приета „Програма за намаляване нивата на замърсителите и достигане на установените норми нива на фини прахови частици (ФПЧ10) в атмосферния въздух, за периода 2009г.-2014г." Същата е неразделна част от общинската програма за опазване и възстановяване на околната среда.

ВОДИ

ПОВЪРХНОСТНИ ВОДИ

Източници на замърсяване на повърхностните води

Пунктът за контрол качеството на повърхностните води е р. Поройна - № 063 от НАСЕМ на МОСВ под с. Радко Димитриево - моста по пътя за с. Ветрище. Качеството на водата се наблюдава от 1987 г., чрез пробонабиране един път месечно. Оценката за наличие на замърсители се извършва съгласно Наредба № 7 / ДВ бр.96/86 г./ за показатели и норми за определяне качеството на течащите повърхностни води.

Река Поройна след гр. Шумен до вливането ѝ в р. Камчия е водоприемник от трета категория, съгласно Заповед № РД-272/03.05.2001 г. на МОСВ. Това е най-ниската категория според българската класификационна система, което означава че водите могат да се използват за промишлени и земеделски нужди, но не и за питейно - битови цели и отглеждане на аквакултури.

Анализ на данните от мониторинга на повърхностните и подземните води показва, че няма значително отклонение от характерното състояние за наблюдаваните водни обекти. Причината за това е, че не са настъпили значителни промени в броя, големината и характера на източниците на вредно въздействие. Най-често се установяват отклонения от стойностите, характеризиращи добро състояние по показателите за органично и биогенно натоварване: БПК5, азотни показатели, неразтворени вещества, фосфати. Тези отклонения са свързани с въздействието на селищните канализационни мрежи, зауствани във водните обекти, точкови и дифузни източници. За замърсяването на повърхностните води първоначално значение оказва липсата на селищни пречиствателни станции за отпадъчни води за по-голямата част от селищата в региона.

Пречиствателните съоръжения за отпадъчни води на голяма част от фирмите са морално остарели и недобре функциониращи. Поради това те се

нуждаят от подмяна или основен ремонт. Изграждане на по-ефективни пречиствателни съоръжения за производствени и битови води не се осъществява поради липсата на достатъчно средства от фирмите. Решението е търсене на възможност от заинтересованите фирми за включване на такива обекти в програми, чрез известни отстъпки и предимства за облекчаване на дейността или помощ за финансиране.

С най-големи замърсители по ХПК и БПК₅ са предприятията от хранително-вкусовата промишленост.

Други локални източници на замърсяване са свинефермите на "Протеин"- АД в с. Мадара, "Брамас-96" АД, ПХЖ "Брадърс деликатес"; "Хан Омуртаг" АД и др. които плащат имуществени санкции ежемесечно.

Всичко това поставя въпроса с бързото изграждане на канализационните колектори и биологичното стъпало на ПСОВ.

2.1 Предприятия основни замърсители на водите

Състоянието на р. Поройна след гр. Шумен е извънредно сериозно. В реката се наблюдава изобилен растеж на нишковидни бактерии непосредствено до оранжерии на БКС и на няколко километра по-надолу по течението като резултат от процесите на самопречистване и намаляване товара от замърсители във водата. Тези обраствания се откъсват в момента на преминаване на отпадните води през площадката на ПСОВ и се отнасят като подвижен товар от замърсители в коритото на реката, предизвиквайки намаляване на количеството разтворен кислород във водата.

Когато р. Поройна се влее в р. Камчия, водите на последната са замърсени от необработените битови и промишлени води на гр. Търговище и гр. Велики Преслав, така че количеството на замърсителите, идващи от гр. Шумен допълнително натоварват речната система.

Освен отпадните води от населението, източници на замърсители са и промишлените предприятия. Всички те имат изградени локални пречиствателни съоръжения, но не всички са ефективни. По-долу в табличен вид са показани някои групи замърсители и е посочено мястото на заустване.

Таблица 21.

№	Предприятие	Канал	Река	Локални ПС	Дебит	БПК ₅	ХПК	НВ	N общ	N NH ₄	PO ₄
1	Мадара СФК	+		PGC	780	100	200	300	2.0	1.0	0
2	Мадара автотр.	-	+	G	10	100	200	500	15.0	10	2.0
3	Топлофикация	+		GN	860	80	160	300	5.0	3.0	1.0
4	Шуменско пиво	+		P	1800	1700	2900	900	110	20	30
5	Сердика -АД	+		PGC	140	400	800	300	60	30	2.0

6	Алкомет-АД		+	GPCB	260 0	30	60	50	5.0	3.0	1.5
7	Родопа -АД	+		SP	100 0	720	150 0	300	80	50	3.0
8	Хан Омуртаг-АД		+	GP	450	50	100	200	0	0	0
9	Автомагистрал и		+	GP	200	100	200	150	15	10	2.0
10	Трансп.услуги	+		G	100	100	200	150	15	10	2.0
11	Лавена -АД	+		P	250	300	600	300	15	8.0	4.0
12	Лида -АД	+		PN	20	150	250	150	5.0	2.0	2.0
13	ДомейнБойар	+		S	230	500	120 0	500	15	5.0	1.0
14	Ал иКо	+		G	30	150	300	150	0	0	0
15	Плиска ООД	+		G	50	670	150 0	540	20	5.0	1.0

Легенда: P - седиментация; C - коагулация ; N- неутрализация; S- пречистване с решетки; G- маслоулавяне и B - биологично пречистване.

С най-големи замърсителни товари по ХПК и БПК₅ са предприятията от хранително-вкусовата промишленост.

Други локални източници на замърсяване са свинефермите на "Протеин"- АД в с. Мадара, "Брамас-96" АД, ПХЖ "Брадърс комерс"; "Хан Омуртаг" АД и др. които плащат имуществени санкции ежемесечно.

Всичко това поставя въпроса с бързото изграждане на канализационните колектори и биологичното стъпало на ПСОВ.

3. ШУМ

В Закона за защита от шума в околната среда в сила от 01.01.2006 г. се урежда:

1. оценката, управлението и контрола на шума в околната среда, причинен от автомобилния, железопътния, въздушния и водния транспорт, както и от промишлените инсталации и съоръжения, включително за категориите промишлени дейности по приложение № 4 към чл. 117, ал. 1 от Закона за опазване на околната среда, и от локални източници на шум;

2. определянето на степента на шумовото натоварване в околната среда чрез измерване, оценка и картотекиране на шумовите нива в околната среда и разработването на стратегически карти за шум;

3. акустичното планиране чрез разработването на планове за действие въз основа на резултатите от картотекирането с оглед предотвратяване и намаляване на шума в околната среда, най-вече в случаи, при които превишаването на стойностите на даден показател за шум може да предизвика вредно въздействие върху здравето на хората, или за запазване стойностите на

показателите за шума в околната среда в районите, в които стойностите не са надвишени;

4. достъпа и предоставянето на информация на обществеността за шума в околната среда и неговото въздействие;

5. компетенциите на държавните органи и органите на местното самоуправление, правата и задълженията на юридическите лица и едноличните търговци, свързани с оценката, управлението и контрола на шума в околната среда.

Целите на този закон за създаване на здравословни условия на живот на населението и опазване на околната среда от шум се постигат чрез разработването и прилагането на интегриран подход и мерки за неговото избягване, предотвратяване или намаляване.

Този закон се прилага за шума в околната среда, на който хората са изложени в урбанизираните територии, в парковете и градините или в други тихи зони в урбанизираните територии, в тихите зони извън урбанизираните територии или в районите в близост до детски и лечебни заведения, училища и научноизследователски организации.

Националната стратегия относно ограничаване или унищожаване вредното въздействие на шума в околната среда с цел подобряване качеството на живот на населението трябва да бъде обединена около изграждане на действаща национална система за управление на акустичното състояние на ОС и създаване на механизми за координиране на дейностите на всички институции, имащи отношение към проблемите с шумовото замърсяване в околната среда.

Шумът в околната среда, причинен от транспортните, индустриалните и ремонтните дейности, е един от главните екологични проблеми в урбанизираните райони и е източник на нарастващите възражения на населението. Недостатъците в градоустройствените и в транспортно-комуникационните планове, както и несъобразената с околната среда организация на движение, са фактори които допълнително утежняват акустичния климат в населените места. Анализът на съвременната акустична картина показва, че най-голямо въздействие на шумовия фактор се наблюдава в големите градове на страната с население над 100 000 жители.

Данните, отнасящи се до шумовата експозиция в околната среда са относително по - бедни в сравнение с тези, свързани с другите екологични проблеми. Много често дори наличните данни е трудно да бъдат сравнени поради различните измервателни методи и методите за оценка, използвани от различните институции /РИОСВ, ХЕИ/, имащи отношение към проблемите свързани с шумовото замърсяване.

Идентифицирането на районите с висока шумова експозиция позволява воденето на борба с шумовото замърсяване. Пътищата за това са два – първо, елиминиране на източника на шум напр. обособяване на пешеходни зони, обходни пътни отсечки и др., и на второ място ако не е възможно премахването на източника се търсят начини за намаляване нивата на шума по

пътя на тяхното разпространение чрез различни типове шумозащитни съоръжения.

Във функционално отношение мониторинговата дейност в страната обхваща контрола на транспортния шум, промишлен шум и шум от търговски и подобни на тях дейности.

През 1990 г. е изградена контролна мрежа от пунктове в системата на МЗ – ХЕИ. Основните задачи са насочени към мониторинг на транспортния шум в населените места. Изготвяне на оценки, анализи и прогнози за шумовото замърсяване с цел ограничаване или премахване на вредното въздействие на шума върху околната среда и подобряване качеството на живот на населението е следващата цел преследвана от мрежата за мониторинг.

По отношение на акустичния анализ за състоянието на промишлените обекти- източници на шум най-често срещаните проблеми при оценката на въздействието на тези обекти върху околната среда са грешки в градоустройственото планиране. За голяма част от промишлените предприятия, в границите на хигиенно-защитната им зона попадат обекти с повишени изисквания за шумозащита - жилищни сгради, здравни или учебни заведения и др. Дори при доказано негативно акустично въздействие върху околната среда от страна на промишления обект в българското законодателство не е точно регламентирано чия е отговорността за акустична защита на потърпевшите.

Сериозен проблем е и шумът от търговски и др. подобни обекти, намиращи се в жилищни сгради или в непосредствена близост до тях. След 1998 г. при преценка влиянието на т.нар. малки обекти върху околната среда, съгласно изискванията на Наредба N 1 на МОСВ от 04.12.1997 г., Комисията към Община Шумен поставя ограничително условие: разработване и изпълнение на проекти за обезшумяване и задължителни замервания за шум при пускане на обекта в експлоатация. Тук е необходимо да се отбележи фактът, че в град Шумен единствен оторизан орган, който извършва контрол и оценка при наблюдаване на шума в населените места е ХЕИ.

Община Шумен не подценява проблема с шума и осъзнава, че това е един силно депресиращ населението фактор предвид общата акустична характеристика в града. Периодично се извършват съвместни проверки за спазване на работното време на заведенията ,замерване на проникващ шум при работа на вентилационни и климатични системи, както и при жалби на граждани.

ХЕИ – Шумен контролира нивата на шума в пунктове с различно местоположение съобразно изискванията на Наредба N 0-64 на МНЗ и МСА – в съществуващи градски части, в съществуващи градски части до главни артерии, централни градски части, в промишлени територии и зони, в райони за обществен и индивидуален отдих, в терени за болници и в зони за учебна дейност.

Допустимите нива на шум в населените места са от 55 до 60 dB/A/. В табличен вид са дадени стойностите на транспортен шум в 24 броя пунктове

за мониторинг. Пунктове с номера № 1 до № 13 са разположени на шумни улици , от № 17 до № 24 в тихи жилищни квартали , а № 14,15 и 16 в близост до локални източници на шум.

Таблица 22.

	ПУНКТ	2010 г	2010 г	2010 г	2009 г	2009 г	2009 г
		Leg max	Leg cp	Leg min	Leg max	Leg cp	Leg min
1	Ул. "Соф шосе" до №13	-	-	-	69	68,3	67
2	Бул."Славянски"юг	68.0	67,2	66	66	65	62
3	Ул."Дедеагач" до бл.№13	66.0	64,4	63	66	64,9	64
4	Ул."Р. проход" до №15	69.0	67,7	67	68	66,9	66
5	бул. "С. Велики" до№14	70.0	68,8	67	70	69,1	67
6	бул."Плиска"до №6	69.0	66,1	65	68	66,7	66
7	бул."Мадара" до№17	66.0	64,4	62	67	65,6	64
8	Ул."Вл. въстание"до№18	-	-	-	67	64,9	63
9	Ул."Дедеагач"до№21	66.0	65	64	67	65	63
10	Ул."Ген.Драгомиров"ЦДГ	-	-	-	57	55,7	52
11	Ул."Ивайло"до №18	-	-	-	60	58,4	56
12	Ул."Каварна "	52.0	50,8	49	55	53,6	52
13	Ул."П. Парчевич"до№18	-	-	-	64	62,8	61
14	Ул."Спартак" до№24	55.0	52	50	52	50,9	50
15	Ул."Боровец" до№10	51.0	50	48	54	51,2	46

Таблица 23.

Година	Общ брой пунктове	До 58 дБА	От 58 до 62	От 63 до 67	От 68 до 72	От 73 до 77	От 78 до 82	Над 82
2010	10	3	0	5	2	0	0	0
2009	15	4	1	8	2	0	0	0

От 20.09.10 г. до 08.10.10 г. екип от специалисти на дирекция "Лабораторни изследвания" към РИОКОЗ Шумен проведе ежегодния мониторинг на транспортния шум на територията на града. Измерванията бяха извършени в 10 пункта поради старта на програма ИСПА за подмяна на уличната водопроводна мрежа. Работата е на етапи, което налага непрекъснати промени в организацията на движението в града.

Измерването бе извършено през месеците септември и октомври. Освен еквивалентното ниво на шума, бе проследена интензивността на движението на моторните превозни средства за час и структурата на потока. Не бяха установени средни стойности на шума в и над диапазона 73-77 дБА. Най-високи средни шумови нива в диапазона 68-72 дБА бяха регистрирани в 2 пункта – на бул. "Р. Проход" и бул. "Славянски". Със средни стойности на шума в диапазона 63-67 дБА бяха 5 пункта – бул. "Славянски", ул. "Дедеагач"

до бл. 13, бул. “Мадара”, бул. “Плиска”, ул. “Дедеагач” до № 21. Няма пунктове, попадащи в диапазона 58-62 Дба. В три пункта средните стойности са под 58 дБА – ул. “Каварна”, ул. “Спартак”, ул. “Боровец”.

През 2009 г. няма измерени максимални стойности над 70 Дба.

Увеличение на средните стойности на еквивалентните нива на шума спрямо 2009 г. се наблюдава в 3 от пунктовете от 0,8 дБА на пункта на бул. 4Р. Проход” до 2,2 дБА на пункта на бул. “Славянски”. При всички пунктове увеличението на средните еквивалентни нива на шума е свързано с промени в структурата на преминалите моторни превозни средства за час – увеличаване броя на дизеловите, карбураторните МПС и мотоциклетите или броя на преминалите МПС ЗА ЧАС.

Намаление на средните стойности на шума се наблюдава в 6 от пунктовете – от 0,3 дБА на бул. “С. Велики” до 2,8 дБА на ул. “Каварна”.

Нива на шум под граничната стойност на ден за съответната зона са регистрирани в пунктове №№ 7 и 9.

Като цяло интензивността на моторни превозни средства е увеличена в 4 от пунктовете. По отношение структурата на потока, увеличението е за сметка на леките коли и МПС с дизелови мотори. Състоянието на пътното покритие в 7 от пунктовете е добро, а при 3 е задоволително.

Измерените еквивалентни нива на шума, спрямо нормите за ден, са под граничните стойности на нивата на шума в различните територии и устройствени зони само в 2 пункта. В останалите 8 пункта превишението е от 1,1 дБА /бул. “Плиска”/ до 10 дБА /ул. “Боровец”/.

Превишението на граничните стойности на шума е пропорционално на увеличеният поток моторни превозни средства и промените в структурата им, както и на промените в организацията на движението, вследствие реализацията на програма ИСПА.

На база получените резултати РИОКОЗ предлага следните мероприятия за намаляване шумовото натоварване в гр. Шумен:

- да се актуализира и оптимизира организацията на движение на моторните превозни средства в града в съответствие с получените резултати.
- Да се грама ИСПА улици като приоритетно се обхванат най-натоварените. потърси възможност за цялостното преасфалтиране на засегнатите от про
- Да се селди стриктно за наличие на част “Озеленяване” към изработените подробни устройствени планове.
- Да не се въвеждат в експлоатация обекти с нереализиран проект за озеленяване.

4. ПОЧВИ

Най-важна роля за градската околна среда, санитарно-хигиенните условия на живеене и свързания с това здравен статус на населението на Шумен има зелената система.

Растителността има изключително важна роля по отношение на :

Ограничаване замърсяването с тежки метали от транспорта.

Правени са множество изследвания в цял свят за ролята на зелените и защитни пояси за опазване на прилежащите към пътищата зони от замърсяване.

Обследвания в “Парка на свободата”- София показват, че в диапазон до 50 m от булеварда дърветата имат способността да натрупват, поглъщат ~ 30% от натрия, оловото, мангана, цинка, кадмия, отделени от транспорта.

Изследванията на [Kollet P.] показват, че пояс от полски клен и птиче грозде с ширина 10m намалява замърсяването в съседните райони 40-50%.

Изследванията край магистрала “Хемус” показват, че 40–50 m пояс снижава замърсяването със 70-80%. Необходимо е да отбележим, че поглъщателните способности на защитните пояси зависят от техният видов състав /в пъти те са по-ниски при иглолистните/, от състава, гъстотата, възрастта на насажденията, разположението на масивите спрямо замърсителя, начина на проектиране на поясите /ефективни са многоетажните пояси/ и други.

Намаляване на запрашеността. Изследванията върху седиментацията на праха на различни разстояния от бул. “Цариградско шосе” в София показват, че количеството утаен прах в зелените пояси на 5 m от булеварда е 121-128 mg/m³ за 24 часа и значително намалява – до 8 пъти на 40 m. Тридесет метров пояс при голяма плътност и нисък етаж от храсти поглъща прах ~22-28% от отделения. Голямата височина на разпространение на праха, повлияна от атмосферните условия, е причина за образуването на общ прахов фон, формиран от най-финните дисперсни частици, който не може да бъде уловен в цялост.

Намаляване на азотните оксиди, серният диоксид и други токсиканти във въздуха. Изследванията /Гудерин З./ показват, че парцел, защитен с плътна зелена стена с ширина 15 m има статус на въздуха с по-малко замърсители - серен диоксид-30%; въглероден диоксид-35%, фенол-30%, прах-64%.

Множеството международни и наши изследвания показват, че растенията са не само различно устойчиви на замърсявания, но и имат способността без да се повреждат да поглъщат различни газове от атмосферата, като различните видове имат различна активност към различните замърсители. Някои растения поглъщат до 5 пъти повече азотни оксиди от други. Особена чувствителност проявяват растенията към серния диоксид, като интензивността на поглъщане от някои видове варира от 2.83- 3.65 cm³/100 g листа/час.

Намаляване на шума. Литературата изобилства с примери, споменаващи, че пояси от 4 реда дървета с нисък етаж от храсти в облистено състояние намаляват шума с 6-10 dBa. Леушен е установил, че широколистните дървета поглъщат 26% от падащата върху тях звукова енергия и отразяват 74%. Според неговите наблюдения: едноредова ивица от дървета с двуредов жив плет на преден план /при шахматно засаждане на двете/ намаляват шума 4-5 dBa; при ширина на ивицата ~15 m и увеличаване на дърветата шумът се намалява съответно с ~8 dBa; а при 25-35 m ивица снижението са 10-13 dBa.

v. ОТПАДЪЦИ

ОСНОВИ НА МЕСТНАТА И РЕГИОНАЛНАТА ПОЛИТИКА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ

С перспективата за въвеждане на регионална система за управление на отпадъците се налага преосмисляне на общинската политика и хармонизирането ѝ с регионалната. Регионалната система осигурява съоръжение за депониране на неопасни отпадъци, съоръжения за компостиране на биоразградими отпадъци, за кондициониране на разделно събрани отпадъци, за рециклиране на строителни и едрогабаритни отпадъци, за временно съхранение на опасни отпадъци от домакинствата и за хомогенизирани отпадъци.

От въвеждането ѝ в експлоатация проблемът за депонирането ще се решава на регионално ниво. Управлението на специфичните отпадъци може да се извършва значително по-ефикасно чрез разширяване като функции и развитие на регионалната система. Регионалната система дава възможност за регулярно и прецизно определяне на количествата и състава на различните потоци отпадъци, прогнозиране и планиране на бъдещото развитие на управлението на отпадъците, осъществяване на професионален мониторинг и контрол на съоръженията и закритите общински депа.

Регионалната система предполага контрол върху експлоатационните разходи на регионалните съоръжения, които влияят върху размера на такса битови отпадъци (транспортни разходи, разходи за сортиране, обезвреждане, оползотворяване, обезвреждане на неоползотворимите остатъци, пречиствателни съоръжения, мониторинг, наем на земя, отчисления за погасяване на инвестициите, закриване, рекултивация и следексплоатационни грижи). В допълнение към ползите от регионалното съоръжение е и реализацията на годните за рециклиране материали и енергия.

Новата общинска политика за управление на отпадъците налага, както координиране с регионалната система, така и активно участие в създаването, установяването и развитието на регионалната организация.

С протокол № 1 от 30.08.2010 г. е учредено регионално сдружение на общините за управление на отпадъците от област Шумен.

СЪЩЕСТВУВАЩО СЪСТОЯНИЕ И ПРАКТИКИ ПО УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ

Анализът на съществуващото състояние е направен на база натрупания практически опит през последните години и резултатите от конкретни изследвания и проучвания.

Съгласно Закона за управление на отпадъците Актуализираната програма за управление на дейностите по отпадъците разглежда посочените в чл. 2, ал. 1 от ЗУО видове отпадъци, а именно:

- Битови отпадъци (БО);
- Строителни отпадъци (СО);
- Производствени отпадъци (ПО);
- Опасни отпадъци (ОО).

ДАННИ ЗА ОТПАДЪЦИТЕ

На територията на община Шумен през последните години се генерират битови, строителни, производствени и опасни отпадъци.

Обобщението на наличната информация от всички източници на данни за отпадъците в община Шумен, определя тенденциите за нарастване или намаляване на количествата на отделните видове отпадъци. От направените прогнози и сравнението на показателите със средните за страната данни се определят целите и конкретните мерки, заложи в Програмата.

1. БИТОВИ ОТПАДЪЦИ

„Битови отпадъци” са отпадъците, които се получават в резултат на жизнената дейност на хората по домовете, в административни, социални и обществени сгради. Към тях се приравняват и отпадъци от търговски обекти и съпътстващи производството занаятчийски дейности, обекти за отдих и забавления, когато нямат характер на опасни отпадъци и в същото време тяхното количество или състав няма да попречи на третирането им съвместно с битовите.

Количеството на генерираните битови отпадъци е променлива величина – функция от броя на населението, годишния сезон, мястото, начина на живот, стандарта на населението и други. Количествата на битовите отпадъци, генерирани на територията на община Шумен през последните години, са показани в следната таблица:

Таблица 24

Година	2008	2009	2010
Генерирани битови отпадъци, тона	47047	38781	41613

Генерираните твърди битови отпадъци от територията на община Шумен се извозват за депониране на регионално депо за неопасни отпадъци в землището на кв. Дивдядово, Община Шумен.

Фирмата, която стопанисва депото е “Титан – БКС” ООД Шумен съгласно Договор за концесия № 25-01-177/ 23.07.2001 г.

Съгласно издадено комплексно разрешително № 349-НО/2008 г. капацитетът на депото е 42 110 тона годишно. Депонирането е основният метод за обезвреждане на отпадъци във всички общини в страната, но все още голяма част от съоръженията не отговарят на действащите нормативни

изисквания и на националната политика за преминаване към регионални съоръжения за обезвреждане.

„Депониране на отпадъци” е метод, при който не се предвижда последващо третиране на отпадъците и представлява складиране на отпадъците за срок по-дълъг от 3 години – за отпадъци, предназначени за оползотворяване и за 1 година – за отпадъци, предназначени за обезвреждане, по начин който не представлява опасност за човешкото здраве и околната среда”

- „Депа за отпадъци” – съоръжения за обезвреждане на отпадъци, които се намират върху земята или под нея, включително тези на територията на предприятията.

- „Стари замърсявания” – идентифицират се чрез изменения в качеството на компонентите на околната среда (почва, повърхностни и подземни води, флора и фауна) до степен, водеща до риск за човешкото здраве и резултат от:

- Изоставени, неорганизираны сметища (струпване на всякакъв вид отпадъци, най-вече битови и строителни) около населени места.

- Силно замърсени промишлени площадки, действащи и ли изоставени.

- Промислени аварии.

Практиката всяко населено място да има свое депо е неефективна, не само от гледна точка на опазването на околната среда, но и от икономическа.

Неопасните отпадъци от територията на Община Шумен се депонират на Регионалното депо за неопасни отпадъци в кв. Дивдядово.

Обект “Разширение на депо за твърди битови отпадъци – I-ви етап” гр. Шумен е въведен в експлоатация с разрешение за ползване № 515 от 03.10.2005 г. С цитираното разрешение са приети следните съоръжения: външен водопровод, външно ел. захранване, експлоатационен път, охранителен канал № 2/изцяло/, вертикална планировка на клетки №№ 1,2 и 3, стопански двор – КПП, контролна автомобилна везна, гараж, склад за вторични суровини, ограждащи диги Клетка № 1, охранителен канал № 1 /частично/, Клетка № 1, помпена станция за ИАВ, ограда 1820 м, стабилизиране на скатове чрез монтаж на геоклетки и очекляване.

Общата площ на депото по имотните граници е 156 617 m². От тази площ на района, за депониране на неопасни отпадъци е отредена площ от 91 340 m².

Останалата площ е разпределна както следва:

стопански двор – 4 000 m²

експлоатационен път – 10 400 m²

лесозащитен пояс – 13 000 m²

прилежащи площи – 37 378 m²

Предвижда се площадката да се усвоява поетапно, като за тази цел е разделена на 3 клетки, които от своя страна са разделени на по две части, заради обслужващия път. Площта на депото в чертите на оградата ключва:

клетка 1.1 – 20 000 m²

клетка 1.2 – 9 800 m²

клетка 2.1 – 18 250 m²
клетка 2.2 – 7 500 m²
клетка 3.1 – 14 130 m²
клетка 3.2 – 22 150 m²

Общо: 91 830 m²

Проектният капацитет на депото е 42 110 т/годишно, т.е. 115,370 т/24 часа.

Обемът на депото е определен по клетки, в т.ч. и в тонове депонирани ТБО /отразени в таблица.

Таблица 25.

Клетка	Откос	Капацитет в тонове, по клетки
клетка 1	1:2.5	470 230
клетка 2	1:2.5	235 115
клетка 3	1:2.5	200 020
Σ		905 365

Регионалното депо за неопасни отпадъци е отредено за общините Шумен, Смядово, Велики Преслав, Хитрино, Каолиново, Каспичан, Венец, Нови пазар. То е инженерно съоръжение, което включва:

Входящ контрол на отпадъците

Входящия контрол има за цел да допуска депониране само на неопасни отпадъци (НО) и производствени неопасни такива (ПНО).

Входящият контрол се осъществява от оператор – кантарджия, чието работно място е в сградата на автоматичната везна към КПП.

Освен измерването и регистрирането на постъпващия отпадък се извършва и визуална проверка (за бордовите коли).

Измерването става с електронна везна и данните се вкарват в компютъра, с който е оборудван кантара.

След разтоварване на отпадъците сметовозната кола по обратния път задължително минава през дезинфекционния трап и кантара за контролно измерване. През мивката за измиване на контейнери с $V = 4 \text{ m}^3$ минават само контейнеровозите.

Технология на депониране на ТБО и неопасни отпадъци

Технологията на депониране включва:

- разтоварване
- разриване с уплътняване

- запръстяване
- оросяване с инфилтрирани води (ИВ)

След като сметовозните коли напуснат стопанския двор, навлизат в района на клетките за депониране. Редът в който ще се усвоява терена е определен с номера на клетката.

Клетки 1.1, 1.2 и клетки 2.1, 2.2 са разделени от земно насипна дига По същия начин са разделени клетки 2.1, 2.2 и 3.1, 3.2. Във всяка от клетките се навлиза по вътрешен експлоатационен път, който завършва с обръщателна площадка.

Експлоатация на депото

След разтоварването на отпадъците се пристъпва към разстилане и уплътняването им на пластове от 0.20 ÷ 0.30 m. тези процеси се извършват върху определен за деня работен участък. С разриването и прибутването на отпадъците за деня се оформя пресечна пирамида с височина 1.80 m и странични откоси с наклон 1:2.5.

Този дневен участък след това се запръстява с пръст с дебелина 0.20 m. Размерите на дневния работен участък са в зависимост от дневното количество постъпващи отпадъци, разстилащата и уплътняващата техника (булдозер и компактор). По този начин се оформят хоризонтите депонирани и уплътнени ТБО с височина 2.00 m. На всеки хоризонт се обособява депо за пръст.

Като част от технологията на депониране на ТБО е и овлажняването им с инфилтратни води постъпващи от помпената станция. Овлажняването става чрез местене на гофриран маркуч върху отпадъците извън дневния работен участък, за да не се затруднява работата на сметовозните коли и уплътняващата техника.

Разделно събиране на отпадъци от опаковки

В изпълнение изискванията на Закона за управление на отпадъците и Наредбата за опаковките и отпадъците от опаковки Община Шумен има сключени договори с организации по оползотворяване както следва:

- Договор № 25-01-197/23.03.2007 г. с “ЕКОПАК БЪЛГАРИЯ” АД за северната част на гр. Шумен – северно от река Поройна, кв. Мътница, кв. Макак и селата Велино, Градище, Коньовец, Лозево, Новосел, П. Волон, Средня, Струйно, Царев брод, Черенча, Белокопитово.

- Срок на действие на договора – до изграждане и пускане в експлоатация на завод на територията на Община Шумен, който ще оползотворява /обезврежда/ отпадъци.

- Брой на контейнерите в гр. Шумен – 240 броя тип бобър: 80 бр. за хартиени и картонени опаковки; 80 бр. за пластмасови и метални опаковки; 80 броя за стъклени опаковки.

- Брой на контейнерите в останалите населени места както следва:

Таблица 26.

Населено място	Брой площадки	Брой контейнери
Белокопитово	1	3
Велино	3	9
Градище	2	6
Коньовец	2	6
Лозево	2	6
Новосел	1	3
П. Волон	1	3
Средня	1	3
Струйно	2	6
Царев брод	5	15
Черенча	1	3

С договор № 25-01-184/19.03.2007 г. “ЕКОБУЛПАК” АД, за южната част на гр. Шумен – южно от река Поройна, ПП “Шуменско плато”, кв. Дивдядово и селата В. Друмев, Ветрище, Вехтово, Дибич, Друмево, Ивански, Илия Блъсков, Кладенец, Костена река, Мадара, Мараш, Овчарово, Радко Димитриево, Салманово, Благово.

- Срок на действие на договора – до изграждане и пускане в експлоатация на завод на територията на Община Шумен, който ще оползотворява /обезврежда/ отпадъци.
- Брой на контейнерите в гр. Шумен – 250 броя тип бобър за хартиени, пластмасови и метални опаковки; 100 броя тип иглу за стъклени опаковки.
- Брой на контейнерите в останалите населени места както следва:

Таблица 27.

Населено място	Брой площадки	Брой контейнери
Васил Друмев	1	2
Ветрище	1	2
Вехтово	3	6

Дибич	3	6
Друмево	4	8
Ивански	5	10
Ил. Блъсков	2	4
Кладенец	1	2
Мадара	5	10
Мараш	2	4
Овчарово	1	2
Р. Димитриево	1	2
Салманово	3	6
К. Река	1	2
Благово	1	2

Разделно събраните количества отпадъци от опаковки за 2010 г. са както следва:

“ЕКОПАК БЪЛГАРИЯ” АД:

- общо постъпили количества – 648 640 кг
- общо отпадъци от опаковки след сепариране – 253 290 кг
- общо негодни за рециклиране отпадъци – 395 350 кг

“БУЛЕКОПАК” АД

- общо постъпили количества – 674 293 кг
- общо отпадъци от опаковки след сепариране – 194 243 кг
- общо негодни за рециклиране отпадъци – 479 621 кг

2. Сметосъбиране и сметоизвозване на генерирани отпадъци

Сметосъбиране

Включва описание на системата, използвани съдове, брой обхванато население, използвана техника, честота на извозване.

Използваните съдове за смет са наличните 1 куб.м. контейнери, 4 куб.м. контейнери, контейнери от 1100 л., тип „Бобър” за гр. Шумен и кофи тип „Мева” от 110 л за останалите населени места на територията на общината.

Към м. септември 2011 г., по територията на в гр. Шумен, кв. Дивдядово, кв. Макак, кв. Мътница и индустриалните зони са разположени следните съдове за битови отпадъци:

- тип „Бобър”, 1 101 бр.
- контейнери с вместимост 1,0 куб.м. – 326 бр.
- четири куб. контейнери – 66 бр.

В селата разпределението на съдовете за БО е както следва в таблица :

Таблица 28

Община	Населени места в общината /гр./с./	Населени места с организирано сметосъбиране /гр./с./	Брой и вид на поставените контейнери по населени места	
			Брой	Вид /бобър /мева/
1	2	3	4	5
ШУМЕН	Белокопитово	Белокопитово	136	мева
	Благово	Благово	55	мева
	В. Друмев	В. Друмев	197	мева
	Велино	Велино	220	мева
	Ветрище	Ветрище	147	мева
	Вехтово	Вехтово	241	мева
	Дибич	Дибич	633	мева
	Ил. Блъсков	Ил. Блъсков	222	мева
	Лозево	Лозево	200	мева
	Мадара	Мадара	640	мева
	Мараш	Мараш	299	мева
	П. Волон	П. Волон	208	мева
	Р Димитриево	Р Димитриево	172	мева
	Салманово	Салманово	330	мева
	Ц. брод	Ц. брод	550	мева
	Градище	Градище	325	мева
	Друмево	Друмево	542	мева
	Ивански	Ивански	700	мева
	Кладенец	Кладенец	70	мева
	К. Река	К. Река	73	мева
	Коньовец	Коньовец	100	мева
	Новосел	Новосел	430	мева
	Овчарово	Овчарово	170	мева
	Средня	Средня	220	мева
	Струйно	Струйно	222	Мева
	Черенча	Черенча	224	Мева

В момента тече процедура за закупуване на 1 126 броя съдове за битови отпадъци с вместимост 0,11 куб.м. за дооборудване на всички населени места с необходимият брой.

Създадената система за сметосъбиране и почистване на обществените места е в пряка зависимост от съществуващата специализирана техника и съдове за битови отпадъци.

През зимните месеци се изхвърля негасена сгурия в контейнерите, което предизвиква запалването им и много бързо амортизиране.

Клошарите и бездомните кучета създават допълнително проблеми при ваденето на отпадъци от контейнерите и замърсяването на площадките около тях.

Използвана техника:

- сметосъбираща техника на фирмите: “Шкода”, “Скания”, „Мерцедес”, „ДАФ”;
- машинно метене: „Ифа”;
- машинно миене: „Шкода”;
- снегочистване: „Шкода”, фадроми, снегорини, лугоразпръсквачи, пясъкоразпръсквачи.

Сметоизвозване

Сметоизвозването се извършва съгласно кратността, определена в заповед на Кмета на Община Шумен за определяне на районите и вида на извършваните услуги съгласно чл. 62 от Закона за местните данъци и такси.

Кратността на извозване на използваните на територията на общината съдове за БО е както следва:

- съдове за БО 1,1 куб.м. – ежедневно
- съдове за БО 1,0 куб.м. – 2 пъти седмично
- съдове за БО 4,0 куб.м. – 2 пъти седмично
- съдове за БО 0,11 куб.м. – 18 пъти годишно

Управлението на дейността по събиране и извозване на отпадъците е организирано, по предварително изготвен график.

3. Разделно събиране на генерирани отпадъци

Съгласно изискване на чл. 38 от Наредба № 8/2004г, отпадъците, които се приемат на депа трябва да бъдат подложени на предварително третиране.

В съответствие с принципа “замърсителят плаща” отговорността за финансирането на предварителното третиране на отпадъците се поема от притежателя им или от лицето, което образува отпадъка. За смесените битови отпадъци отговорността за организирането и финансирането на предварителното третиране е на общинските администрации, тъй като лицата, които са образували битовите отпадъци (населението) заплащат за целта “такса битови отпадъци”, която постъпва в общинските бюджети.

Отговорността за предварителното третиране на строителните и производствените отпадъци е на притежателите им.

В съответствие с дефиницията по § 1, т. 21 от Наредба № 8/2004г., за да бъде определена една операция с отпадъци като “предварително третиране”, тя трябва да отговаря на определени критерии:

да е физичен, термичен, химичен или биологичен процес, включително сортирането;

- да променя характеристиките на отпадъците с цел
- да се намали обема им,
- да се намалят опасните им свойства,
- да се улесни по-нататъшното им третиране
- да се повиши оползотворяемостта им.

Методите, които се използват за предварително третиране на отпадъците и степента, до която отпадъците трябва да бъдат предварително третирани, се определят с указания на министъра на околната среда и водите.

Община Шумен не разполага със съоръжения или инсталации за предварително третиране на отпадъците.

Отпадъците от от системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки по договора между Община Шумен и ф-ма „Булекопак” АД се сепарират на утвърдена за целта площадка, собственост на „Метарекс” ООД Шумен местоположение: гр. Шумен, обл. Шумен, УПИ 66 и УПИ 67 от кв. 340, бул. „Мадара” № 42, индустриална зона на гр. Шумен.

Площадката е с площ 1 505 кв.м. и е обособена върху бивше „РЕМО” АД.

Линията за сепариране на отпадъците от опаковки е с капацитет, както следва:

- сепариране на отпадъци от хартия - до 7 тона за 8 часа;
- сепариране на отпадъци от стъкло - до 6 тона за 8 часа;
- сепариране на отпадъци от пластмаси - до 5 тона за 8 часа;

4. Използвани технологии за обезвреждане

Едни от най-важните задължения на местните власти в областта на управлението на отпадъците са определянето на площадки, изграждането и експлоатацията на съоръжения и инсталации за обезвреждане на отпадъци, както и възлагане на услуги по събирането, транспортирането и обезвреждането на битовите отпадъци. За целта, на общините са предоставени необходимите механизми за набиране на средства посредством такса „битови отпадъци” и правомощията да определят условията и реда за извършване на третирането и транспортирането на битовите отпадъци, чрез общинските наредби и програми за управление на отпадъците на територията на общината.

Съгласно договор за концесия № 25-01-177 от 23.07.2001 г. дейностите по сметосъбиране, сметопочистване, сметоизвозване, снегочистване и поддържане на сметището на гр. Шумен, включително индустриалните зони и кварталите Дивдядово, Макак и Мътница се извършват от “Титан – БКС” ООД със седалище и адрес на управление гр. Шумен, ул. „Съединение” №71. Фирмата притежава разрешение по реда на Закона за управление на отпадъците за събиране, транспортиране и депониране на битови и други отпадъци.

Дейностите по сметосъбиране и сметоизвозване в селата са възложени по реда на Закона за обществените поръчки както следва:

- Договор № ЗОП 18 005/27.01.2006 г. между Община Шумен и “Титан – БКС” ООД Шумен за селата Белокопитово, Лозево, П. Волов, Царев брод, Мараш, Салманово, Дибич, Илия Блъсков, Благово, В. Друмев, Вехтово, Ветрище, Велино, Мадара, Радко Димитриево.

- Договор № ЗОП 2405 от 29.11.2007 г. между Община Шумен и “РТК” ООД гр. Елин Пелин за селата Средня, Черенча, Новосел, Струйно, Градище, Коньовец, Кладенец, Костена река, Овчарово, Друмево, Ивански.

5. Съществуващи проблеми

Оползотворяване и обезвреждане на отпадъците може да бъде извършено чрез:

- депониране;
- сепариране
- термично третиране - изгаряне на отпадъците чрез окисляване, както и други термични процеси като пиролиза, газификация или плазмени процеси, когато веществата, получени от тези процеси се изгарят непосредствено след тях;
- биологично третиране - компостиране, анаеробно третиране и механично-биологично третиране;
- други методи - физическо и/или химическо обезвреждане и др.

Община Шумен към настоящият момент не разполага със съоръжения и инсталации за оползотворяване на отпадъците. Смесените битови отпадъци от населението се обезвреждат чрез депониране на новоизграденото Регионално депо за неопасни отпадъци в кв. Дивдядово, Община Шумен.

Изискване на европейското законодателство, въведено като задължение на общините и в нашето законодателство, е всеки един притежател на отпадъци да бъде обслужван от дружество за събиране или обезвреждане на отпадъци. Това налага планирането на мерки за обхващане на всички населени места на територията на общината в системи за събиране и транспортиране на битовите отпадъци до съоръжения за обезвреждане и/или оползотворяване на отпадъците.

6. Тенденции

С перспективата за въвеждане на регионална система за управление на отпадъците се налага преосмисляне на общинската политика и хармонизирането ѝ с регионалната. Регионалната система осигурява съоръжение за депониране на неопасни отпадъци, съоръжения за компостиране на биоразградими отпадъци, за кондициониране на разделно събрани отпадъци, за рециклиране на строителни и едрогабаритни отпадъци, за временно съхранение на опасни отпадъци от домакинствата и за хомогенизирани отпадъци.

От въвеждането ѝ в експлоатация проблемът за депонирането ще се решава на регионално ниво и общината ще насочи действията си към закриването на общинското депо и ликвидиране на старите замърсявания. Управлението на специфичните отпадъци може да се извършва значително по-

ефикасно чрез разширяване като функции и развитие на регионалната система. Регионалната система дава възможност за регулярно и прецизно определяне на количествата и състава на различните потоци отпадъци, прогнозиране и планиране на бъдещото развитие на управлението на отпадъците, осъществяване на професионален мониторинг и контрол на съоръженията и закритите общински депа.

Регионалната система предполага контрол върху експлоатационните разходи на регионалните съоръжения, които влияят върху размера на такса битови отпадъци (транспортни разходи, разходи за сортиране, обезвреждане, оползотворяване, обезвреждане на неоползотворимите остатъци, пречиствателни съоръжения, мониторинг, наем на земя, отчисления за погасяване на инвестициите, закриване, рекултивация и следексплоатационни грижи). В допълнение към ползите от регионалното съоръжение е и реализацията на годните за рециклиране материали и енергия.

Новата общинска политика за управление на отпадъците налага, както координиране с регионалната система, така и активно участие в създаването, установяването и развитието на регионалната организация.

7. Строителни отпадъци

„Строителни отпадъци” са отпадъците, получени в резултат на строителната дейност на строителни площадки, както и отпадъци от разрушаване или реконструкция на сгради и съоръжения. Основното количество строителни отпадъци се генерират от дейността на фирми, извършващи строителна и ремонтна дейност.

Като фирми генератори на значителни количества строителни отпадъци на територията на община Шумен могат да се посочат:

“Шумен” АД

“Жилстрой” ООД

“Топлофикация - Шумен” ЕАД

“Електроизграждане - 97” АД

“КрасБиВал” ООД

“Прис” ООД

“Алкомет” АД

Строителни отпадъци генерират и редица други фирми – еднолични търговци и юридически лица. Те отделят отпадъци при ремонт на офисите си, а не при крупно-машабни строителни дейности.

Делът на физическите лица, генериращи строителни отпадъци главно при ремонт на жилища е незначителен спрямо другите количества.

Количествата на строителните отпадъци, генерирани през последните години на територията на община Шумен са показани в следната таблица:

Години	2007	2008	2009
Генерирани количества, куб.м.	2303	5011	3003

Съгласно Договор № 25-01-90 от 23.03.2011 г. всички строителни отпадъци образувани от дейността на територията на община Шумен се извозват до терен, собственост на “Пътища” АД, парцел 352 в землището на гр. Шумен, кв. Мътница.

8. Производствени отпадъци

„Производствени отпадъци” са отпадъците, образувани в резултат на промишлената дейност на физическите и юридическите лица.

Информация за производствените отпадъци, генерирани от фирмите се събира от информационните карти на основание Наредба № 9/28.09.2004 година за реда и оформянето на документите относно отчета и информацията за дейностите по отпадъците, както и от „Титан – БКС” ООД Шумен за количествата събрани и депонирани отпадъци на регионалното депо.

Основните проблеми при третиране на производствените отпадъци е тяхното рециклиране и оползотворяване.

Община Шумен се сблъсква с почти всички проблеми свързани с управлението на отпадъците.

Строителните отпадъци се формират от строителството ремонта и реконструкцията на сградите и други обекти.

Основните проблеми са неконтролираното изхвърляне на строителни отпадъци от гражданите и фирмите, което води до формирането на нерегламентирани сметища главно край входно изходните пътни артерии на населените места.

Друг проблем е изхвърлянето на строителни отпадъци в контейнерите за твърди битови отпадъци, което води до тяхното повреждане, а от тежината им се повреждат и повдигащите механизми на сметосъбиращите специализирани автомобили. Правилното регулиране на дейностите, свързани със строителните отпадъци и контрола върху тях са регламентирани със Закона за управление на отпадъците, съответно с общинската наредба за управление на отпадъците. За строителните отпадъци от обичайните ремонти на жилищата няма форма, по която да бъдат контролирани.

9. Опасни и други специфични отпадъци от бита

Отпадъци от лечебни и здравни заведения

Управлението на опасните отпадъците от лечебните заведения в Р България е регламентирано със законодателството в областта на околната среда, вкл. управление на отпадъците; здравеопазването; безопасните условия на труд и транспорт.

Отпадъци от лечебните заведения се генерират в лечебните и здравните заведения като болници, клиники, патологични отделения, центрове за спешна

медицинска помощ, центрове за трансфузионна хематология, лечебните заведения за стационарна психична помощ, домовете за медикосоциални грижи, тъканни банки, диализни центрове, диспансери, хосписи и всички лечебни заведения за извънболнична помощ, медицински изследователски центрове, институти, инспекции и други.

Дейностите с отпадъците от лечебните заведения се извършват в съответствие с нормативните актове по управление на отпадъците.

Лечебните заведения в общината притежават утвърдени програми за управление на отпадъците и имат сключени договори с транспортни фирми за предаване на отпадъците за последващо третиране или ги третират в собствени съоръжения.

Част от лечебните заведения притежават разрешение за временно съхраняване на собствените отпадъци, а на друга част е издадено разрешение за събиране и съхраняване на отпадъци от лечебните заведения за извънболнична помощ и други по-малки генератори на отпадъци.

При оказване на медицинска помощ в здравните заведения се генерират медицински отпадъци, които се събират на отделно място, като впоследствие се транспортират за обезвреждане съгласно сключени договори с лицензирани фирми.

“Моби Трейд” ООД Шумен има инвестиционно намерение за „Изграждане на инсталация за третиране на болнични отпадъци от хуманното и ветеринарното здравеопазване с капацитет 300 тона/годишно в ПИ № 83510.57.1, местност “Теке дере” в землището на гр. Шумен”. За същото е издено решение по ОВОС от МОСВ. Реализацията на инвестиционното намерение ще реши въпроса с третирането на отпадъците от хуманната и ветеринарната медицина не само за Община Шумен, но и за целият регион.

Луминесцентни лампи

Излезли от употреба лампи следва да се съхраняват разделно в специализирани метални съдове.

В изпълнение на задълженията на Кмета на Община Шумен по ЗУО Община Шумен е сключила Договор № LL – 2007 – 1015 от 06.04.2007 г. за предаване и приемане за третиране на излезли от употреба луминесцентни и други живаксъдържащи лампи /ИУЖЛ/ с “БалБок инженеринг” ООД гр. София.

По този договор се предават излезли от употреба луминесцентни и други живаксъдържащи лампи /ИУЖЛ/ с произход от администрацията, общински домове, болници училища, детски градини и ясли към община Шумен.

Третирането и транспортирането им следва да се извършва съгласно Наредбата за изискванията за пускане на пазара на луминесцентни и други лампи, съдържащи живак и за третиране и транспортиране на излезли от употреба луминесцентни и други лампи, съдържащи живак, приета с Постановление на МС №260 от 05.12.2000 г. Съгласно чл. 5 от Наредбата

дейностите по събирането, съхраняването, преработването и/ или обезвреждането на излезли от употреба лампи се извършва от лица, притежаващи разрешение за дейностите по управление на отпадъци от Закона за управление на отпадъците.

Батерии и акумулатори

Предвид значителните количества на произведените и внасяните в страната оловно кисели акумулатори, подобряването на съществуващите системи за събиране и рециклиране на тези отпадъци е един от основните приоритети за периода на прилагане на общинската програма за управление на отпадъците.

Усилията трябва да бъдат насочени към подобряване на практиките за събиране и намаляване на рисковете за околната среда, произтичащи от неправилното съхранение и третиране на електролита от акумулаторите.

Прилагането на задължително обратно приемане в местата за продажба и реализацията на периодични кампании за събиране, ще бъдат използвани за постигане на по-високи нива на събиране на негодни за употреба батерии.

Във времето на цифровите технологии батериите са неразделна част от нашето всекидневие. Повечето батерии съдържат тежки метали като кадмий, олово, цинк, никел, които не оказват вредно въздействие върху човешкото здраве или околната среда, когато са в употреба или се съхраняват в домакинствата. Батериите стават потенциално опасни в момента, когато излязат от употреба и попаднат в общия поток битови отпадъци.

Управлението на отпадъци от батерии и акумулатори има две главни цели:

- екологична – защита на въздуха, водата, почвата и здравето на хората чрез предотвратяване на изхвърлянето на вредни и опасни вещества в околната среда;
- икономическа – оползотворяване на материалите, заложи в конструкцията на отпадъците от батерии и акумулатори.

Изискванията за пускането на пазара на батерии и акумулатори и за събирането, транспортирането, временното съхранение, предварителното третиране, ба батерии и акумулатори се въвеждат с нормативната уредба за управление на негодни за употреба батерии и акумулатори, в съответствие с рециклирането, оползотворяването и/или обезвреждането на негодни за употребата “Отговорността на производителя”.

С Наредбата за изискванията за пускане на пазара на батерии и акумулатори и третиране и транспортиране на отпадъци от батерии и акумулатори се дава възможност на лицата, които пускат на пазара батерии и акумулатори /производителите, вносителите и лицата, въвеждащи на територията на страната от друга държава – членка на Европейската общност/ да изпълняват индивидуално или колективно /чрез организации по оползотворяване/ своите задължения.

В община Шумен са постъпили предложения от няколко организации по оползотворяване на негодни за употреба батерии и акумулатори. Предстои сключване на договор.

Съгласно наредбата Кметът на общината има задължение да:

1. определи местата за разполагане на съдове за събиране на негодни за употреба батерии и акумулатори на територията на общината в съответствие с програмата за управление на дейностите по отпадъците по чл. 20, ал.1, т.1 от ЗУО, без да възпрепятства дейността на лицата, сключили договор с организация по оползотворяване или с ПУДООС, и/или на лица, изпълняващи задълженията си индивидуално;

2. организира дейностите по събиране и временно съхраняване на негодни за употреба батерии и акумулатори и предаването им за предварително третиране, оползотворяване и/или обезвреждане.

В първият случай Кметът извършва тази дейност, когато лицата, които пускат на пазара батерии и акумулатори разполагат елементите от системата за разделно събиране на негодни за употреба батерии и акумулатори върху общински имот, а във втория – когато има сключен договор за финансиране на дейностите по събиране и временно съхраняване на негодни за употреба батерии и акумулатори и предаването им за предварително третиране, рециклиране, оползотворяване и/или обезвреждане с организация по оползотворяване на негодни за употреба батерии и акумулатори, с лица, които пускат на пазара батерии и акумулатори, изпълняващи задълженията си индивидуално или с ПУДООС.

В западноевропейските държави съществуват различни начини за организиране на системи за разделно събиране и третиране на отпадъците от батерии и акумулатори от домакинствата, които могат да намерят приложение в Р България:

- събиране от мобилни пунктове по предварително приет график;
- събиране от стационарни общински или други събирателни пунктове;
- събиране на специфични отпадъчни потоци от специализирани типове магазини (магазини за ел. материали, стоки за бита, работилници) и др. обществени сгради. Контейнери за събиране, поставени на подходящи места в магазини, пунктове за вторични суровини, автогари, бензиностанции и т.н., където се продават големи количества батерии и акумулатори, играчки, битори електроуреди и електроматериали са ефективна и евтина възможност за разделно събиране на батерии и акумулатори. За да се насърчи участието на жителите, местата за поставяне на контейнерите за събиране трябва да са така избрани, че да бъдат максимално удобни за тях.

- събиране директно от всяко домакинство на предварително обявени дати няколко пъти годишно;

- събиране по предварителна заявка директно от генератора на отпадъка.

Всяка община може да определи един или два дни в годината за събиране на опасни отпадъци от домакинствата и да ги съчетае с информационни кампании.

Предвид това, че в Р България в момента стартира изграждането на система за разделно събиране на негодни за употреба батерии и акумулатори Община Шумен ще се свърже с трите организации по оползотворяване на негодни за употреба батерии и акумулатори и ще сключи договор с някоя от тях във връзка с изпълнение на задълженията си по Наредбата. С цел подпомагане стартирането на дейността и насърчаване на жителите на общината в участие в разделното събиране на НУБА ще се поставят съдове за разделно събиране на негодни за употреба батерии и акумулатори и в сградата на Община Шумен. Контейнерите ще бъдат поставени на видно място, което да е максимално удобно за потока минаващи хора в сградата. Поставянето на съдове за разделно събиране на НУБА в сградата на общината ще спомогне за информираността на населението. В непосредствена близост до контейнерите ще бъдат поставени информационни материали за ролята на крайните потребители в разделното събиране на негодните за употреба батерии и акумулатори.

Фирми, притежаващи разрешилно по ЗУО за третиране на отпадъци от НУБА на територията на Община Шумен са: са “Метарекс” ООД София – площадка в кв. Мътница, ЕТ “Георги Христов” Шумен, ЕТ “Свилен Стоянов” Шумен, “Метатех” ООД Шумен, “Моби Трейд” ООД Шумен, “БИАНА” ЕООД Шумен, “Екомакс” ООД Шумен, “Евро Метал” ООД Шумен, “Метамакс” ООД Шумен – площадка в с. Царев брод, “Метарекс” ООД Шумен.

Излезли от употреба МПС

Прилагането на екологосъобразна система за управлението на излезли от употреба моторни превозни средства ще бъде допълнително затруднено през следващите години, поради вноса на голям брой автомобили втора употреба и дългия срок за използване на МПС.

Автомобилите следва да се събират в площадките за временно съхранение, на територията на съответната община и след това ще бъдат предавани в центровете за разкомплектоване, които ще бъдат съоръжени със специализирани инсталации за демонтаж.

С Постановление № 311 на МС от 17.11.2004г. е приета Наредба за изискванията за третиране на отпадъците от МПС.

С наредбата се определят редът и начините за събирането, временното съхраняване и разкомплектуването на излезли от употреба моторни превозни средства (ИУМПС) и за оползотворяването и/или обезвреждането и изпълнението на целите за повторната употреба, рециклиране и/или оползотворяване на отпадъците от моторни превозни средства (МПС), посочени в чл. 21, и изискванията към пусканите на пазара материали и компоненти за тях.

Организации, които са получили разрешение от МОСВ по чл. 64, ал. 1 във връзка с чл. 62, ал. 1 от Закона за управление на отпадъците за оползотворяване на **отпадъци от моторни превозни средства** са:

1. “ЕКОБУЛКАР” АД – РЕШЕНИЕ № ООп - 17 - 00/08.12.2006 г.
2. “АВТОЕКОБУЛ” АД - РЕШЕНИЕ № ООп -07 - 00/29.04.2005 г.
3. “АВТОРЕЦИКЛИРАНЕ” АД – РЕШЕНИЕ № ООп -31 - 00/01.06.2009г.
4. “ЕКОРЕКАР” АД – РЕШЕНИЕ № ООп -33 - 00/01.06.2009г.

Общинският съвет определя с наредбата по чл.19 от ЗУО реда за събиране и управление на отпадъците от излезли от употреба моторни превозни средства / ИУМПС/, които се намират върху държавна или общинска собственост, в случай ,че собствениците им не изпълнят задълженията си по чл.1 и 2 от Наредба за изискванията за третиране на отпадъци от моторни превозни средства /ДВ бр.104/ 2004 г./- това са излезли от употреба МПС или компоненти от тях от категориите L 2 , L 4, M 1 и N 1 от Закона за движение по пътищата.Същото се отнася и в случаите, когато МПС не може да бъде идентифицирано, поради липса на регистрационен или идентификационен номер и при невъзможност собственикът да бъде установен по надлежния ред от контролните органи.

За третиране на излезли от употреба моторни превозни средства /ИУМПС/, изоставени на общински терени Община Шумен има сключени договори с фирми, притежаващи разрешителни по чл. 37 от ЗУО както следва:

- Договор № 25-01-344/25.06.2007 г. между Община Шумен и “Метарекс” ООД за площадка в с. Мадара – УПИ 644, кв. 45 по регулационния план на с. Мадара – за събиране и транспортиране.

- Договор № 25-01-562/26.09.2007 г. между Община Шумен и “ЕКОМАКС” ООД за площадка в гр. Шумен, УПИ LXVIII, УПИ LXIX, УПИ LXX и УПИ LXXV в кв. 340 по регулационния план на гр. Шумен, бул. “Мадара” № 42 за дейностите по събиране, транспортиране, временно съхранение и разкомплектуване.

- Фирми, притежаващи разрешително по ЗУО за третиране на отпадъци от ИУМПС на територията на Община Шумен са: са “Метарекс” ООД София – площадка в с. Мадара, ЕТ “Георги Христов” Шумен, “Моби Трейд” ООД Шумен, “Екомакс” ООД Шумен, “Евро Метал” ООД Шумен, “Метарекс” ООД Шумен.

Електрическо и електронно оборудване

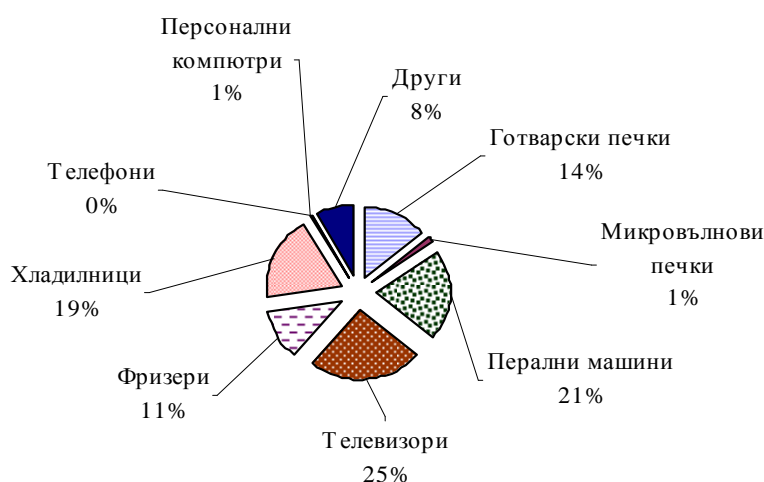
Изискванията към пусканото на пазара електрическо и електронно оборудване (ЕЕО) и задълженията за събирането, транспортирането, временното съхраняване, предварителното третиране, повторното използване, рециклирането, оползотворяването и/или обезвреждането на излязло от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО) са нормативно регламентирани с *Наредбата за изискванията за пускане на пазара на електрическо и електронно оборудване и третиране и транспортиране на отпадъци от електрическо и електронно оборудване (Наредбата)* (обн., ДВ,

бр. 36 от 2006 г.; изм. и доп., бр.53 от 2008 г.). Наредбата транспонира изискванията на Директива 2002/96/ЕС за отпадъците от електрическо и електронно оборудване и Директива 2002/95/ЕС за ограничаване използването на някои опасни вещества в електрическото и електронно оборудване (RoHS Директивата).

Електрическото и електронно оборудване е съставено от приблизително 50 % желязни сплави, 25 % пластмаси и 12,5 % цветни метали. Малките уреди съдържат приблизително 2,3 % опасни за здравето субстанции се съдържат в малките уреди, а големите уреди (с изключение на монитори и хладилници) - по-малко от 1 %.

Останалите материали са стъкло, дърво, кабели и др. От направените проучвания за относителния дял на всеки вид уред в общото количество ЕЕО е видно, че над 90% от теглото се формира от няколко основни за домакинството уреди. Това са готварски печки, хладилници, перални машини, фризери, микровълнови печки и телевизори.

Процентно разпределение на уредите в домакинствата по видове и тегла:

С наредбата се определят изискванията за пускане на пазара на електрическо и електронно оборудване (ЕЕО) и за събирането, транспортирането, временното съхраняване, предварителното третиране, повторното използване, рециклирането, оползотворяването и/или обезвреждането на излязло от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО).

В глава четвърта на Наредбата са записани задълженията на кмета на общината, които са:

1. Кметът на общината определя места за разполагане на съдове, за разделно събиране и площадки за временно съхраняване на ИУЕЕО върху общински имоти на територията на общината в съответствие с програмата по чл. 29, ал. 1, т. 1 ЗУО, без да възпрепятства дейността на лицата по чл. 25, сключили договор с организация по оползотворяване, с ПУДООС и/или с лицата, които пускат на пазара ЕЕО, изпълняващи задълженията си индивидуално;

2. Организира дейностите по събиране и временно съхраняване на ИУЕЕО и предаването му за предварително третиране, повторно използване, рециклиране, оползотворяване и/или обезвреждане при наличие на сключен договор, финансиран от:

- а) организация по оползотворяване на ИУЕЕО, или
- б) лицата, които пускат на пазара ЕЕО, които изпълняват задълженията си индивидуално, или
- в) предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда.

Кметът на общината изготвя и утвърждава график за събиране на ИУЕЕО, образувано в бита, включващ не по-малко от две дати годишно. Графикът се обявява чрез местните средства за масово осведомяване и по друг подходящ начин.

В Община Шумен са постъпили предложения за сключване на договор от няколко Организации за оползотворяване на излязло от употреба **електрическо и електронно** оборудване, но сключване на договор предстои.

Фирми, притежаващи разрешилно по ЗУО за третиране на отпадъци от ИУЕЕО на територията на Община Шумен са: “Метарекс” ООД София – площадка в кв. Мътница, ЕТ “Георги Христов” Шумен, “Моби Трейд” ООД Шумен, “БИАНА” ЕООД Шумен, “Екомакс” ООД Шумен, “Евро Метал” ООД Шумен, “Метамакс” ООД Шумен – площадка в с. Царев брод, “Метарекс” ООД Шумен.

VI. Почви и нарушени терени

1. Нарушени и замърсени терени

Развитието на промишлени дейности в района на гр. Шумен, интензивното селско стопанство и животновъдството са източници на замърсяване на почвите в района.

Почвите могат да бъдат замърсени от:

- инфилтрация на замърсени води от промишлеността и бита
- отлагане на замърсители от прахоунос и аерозоли от промишлеността и транспортното замърсяване
- замърсяване с битови отпадъци

В зависимост от типовете замърсители и техните свойства – киселинно-основни, окислително-редукционни, комплексобразуващи, йонообменни и други могат да бъдат променени и генетично обособените почвени условия. Като следствие се изменя въздушно-водния режим на почвата и микробиологичните процеси в нея, като и могат да настъпят физикохимични и биохимични трансформации. Замърсителите се натрупват в повърхностните почвени слоеве, където реактивоспособността е най-силно изразена. Замърсителите, след попадането им в почвата, образуват нови вещества: утаечни форми и продукти от взаимодействието с твърдата фаза; разтворими и неразтворими минерални и органични комплекси, адсорбирани обменни

форми и свободни йони в разтвор. Най-честите промени в почвите са свързани с изменения в сорбционните и киселно-основни изменения, които дестабилизируют биологичната усвоимост на макро и микро елементите и предизвикват явления на хранителен дефицит.

В същото време почвата има роля на универсален сорбент и неутрализатор, обусловена от поглъщателната способност на органогенните колоиди и почвените микроорганизми. Тази способност на самоочистване е ограничена при насищане с вредни вещества и при съществени изменения възстановяването и е почти невъзможно.

- замърсяване от унос на газове и прах

Най-голям принос в замърсяването на градската среда и респективно на почвите има автомобилният транспорт, изхвърлящ ~ 50% от замърсителите, като при определени климатични условия се включва и вторично замърсяване от праха по уличната мрежа. Приноса в замърсяването, влияещо върху почвите от промишлени дейности също е значително.

Замърсяването на въздуха от автомобилния транспорт е основен фактор, влияещ натрупването на тежки метали в повърхностните почвени слоеве в близост до натовярени транспортни потоци – градски магистрали, булеварди и натоварени улици.

Средното съдържание на олово в почвите за страната ни е 25 мг/кг.

В почвата оловото има следното поведение: закрепва се в октаедрите и поради големия си йонен радиус се свързва активно с органичното вещество; разпределението му в почвения профил се характеризира с акумулиране в хумусно-акумулативния хоризонт; съединенията на оловото – фосфати, карбонати, хидроокиси и други са слабо разтворими. Установено, е че оловото при незамърсени почви е равномерно разпределено между всички гранулометрични фракции, а при замърсени почви участието на оловото нараства в илестата фракция. Важна особеност при замърсяването на почвите с олово е постоянният процес на акумулация, което означава, че процесът на замърсяване е прогресивен. Почвата има слаба самоочистваща способност по отношение на тежките метали, като оловото може да остане в нея над 1 000 години. Пречистването се ускорява с отглеждане на растения, които го натрупват в корените си. Растенията усвояват най-вече онази част от оловото, която се намира в разтворено състояние в почвения разтвор. Натрупването на олово в различните органи на растенията е следното: най-много олово акумулират корените, след това листата и най-малко семената. По тази причина с конкретни изследвания е доказано, че при замърсени почви с олово отглеждането например на житни /ечемик/ не води до замърсяване на растителната продукция – семената, сокато отглеждането на кореноплодни – моркови, картофи и други е свързано със силно замърсяване на продукцията.

- замърсяване от инфилтрирани замърсени води

Почвени проби в близост до зауствени производствени води не са правени. Не е провеждан и мониторинг по протежението на градския канал,

където са заустените непречистени в достатъчна степен води от промишлеността и други източници с органични замърсители. От промишлеността е възможно да постъпят – органични вещества, утайки, сулфати, фосфати, общ азот, масла, нефтопродукти, специфични токсични вещества, нитрати, тежки метали и други. Инфилтрирането на замърсени води от р. Поройна и Енчова води до локални изменения в почвата след постъпване на замърсителите. Районът на влияние на замърсяването е в рамките на съществуващите естествени и създадени растителни зелени пояси.

- заблатени терени

Локални заблатявания се оформят предимно през влажния сезон, в ниските участъци. Временните и локални заблатявания се дължат на високите подпочвени води. Възможностите за подобряване на почвените и градските условия са свързани с възможни благоустройствени мероприятия насочени към – отводняване на терените с високи подпочвени води.

- ерозирали терени

В откритите земеделски равнинни райони почвите са изложени на ветрова ерозия и водна ерозия при поливните земи. Затова е допринесло намаляване на горските площи и екстензивното полевъдство. Изграждането на защитни пояси, ограничаването на пашата на животни в тях, могат да спомогнат за органичаване на ветровата ерозия.

2. Свлачища, пропадания и заблатявания

Свлачищата се причисляват към групата “природни бедствия”. Тяхното проявяване застрашава сигурността на селищата, пътища, ж.п. линии, нанася непоправими щети на обработваемите земи. Факторите влияещи за проявата на свлачищните процеси са предимно глинестия строеж, подпочвените води и стръмните терени. Като се изходи от тези съображения свлачища могат да се развият по стръмните склонове на Шуменското плато и склоновете на овразите, при извършване на изкопни работи, изсичане на растителността и др.

На територията на Община Шумен са регистрирани 6 бр. свлачища - на ул." Антим" I и ул."Отец Паисий", ул".Ален мак", кв.Дивдядово- ул."Млада гвардия"и депото за ТБО, ромската махала в с.Ивански, с.Вехтово. През лятото на 2003 год. е регистрирано ново свлачище в района на пътя между селата Салманово и Р. Димитриево. В момента се извършват геоложки проучвания и предстои изготвяне на проект за възстановителни работи на пътя. След изготвяне на проекта община Шумен ще кандидатства за финансиране на обекта от Националния фонд за "Защита на населението от крупни промишлени аварии и природни бедствия".

Пропадането е характерно за лъсовите отложения, но е по-слабо изразено, т.к. лъсовите отложения са предимно глинести, а не типични.

Заблатените участъци са локализирани в терасите на реките, при наличието на плитък водоупор от хортривски мергел и глинеста тераса. Такива заблатявания са установени източно от гр. Шумен в ниската тераса на река Поройна в местностите “Куванлъка” и “Сусурлука”.

От ветровата и водна ерозия са обхванати склоновете на Шуменското плато, района на с.Черенча, Овчарово, Вехтово и Друмево. В тази връзка община Шумен трябва да работи за :

- изясняване проблемите и причините за ерозионните процеси;
- райониране;
- укрепителни мероприятия за преустановяване на процесите.
- превантивни мерки за недопускане на нови процеси.

За всички нарушени терени от добивни дейности на територията на общината - кариери са изготвени проекти за експлоатацията им и за поетапна рекултивация.

3. Изводи

Министерство на земеделието и горите носи главната отговорност за политиката по отношение земите от земеделския и горския фонд. Съгласно действащото законодателство в МЗГ и неговите регионални органи са сформирани комисии за разрешаване промяна на предназначението на земите от земеделския и горския фонд. Тези процедури са значителен превантивен инструмент за недопускане безвъзвратно отнемане на висококачествени земеделски и горски земи за други цели.

Контролът на качеството на земите и почвите е част от националната автоматизирана система за екологичен мониторинг. До момента не съществува екологичен кадастър за земите и почвите, включително и в Община Шумен.

Замърсяването на почвата от автотранспорта с тежки метали – Cd, Cr, Cu, Ni, Pb и Zn се контролира от РИОСВ в два пункта – път Шумен – Карнобат и път София – Варна. За всички метали и за всички пунктове след 1992 г. не се регистрира превишение на ПДК, което показва липса на източници на емисии в атмосферата и водите.

За киселяването на почвите, по мониторинга не се вземат проби.

За химизацията на почвите, се вземат проби от площи заети с трайни насаждения, като не са регистрирани превишения на ПДК.

За предотвратяване замърсяването на земите с пестициди Община Шумен е предприела съответните действия - с активното сътрудничество на Междуведомствената експертна комисия, действаща от 1998 г. (състояща се от представители на МОСВ, Министерството на земеделието и горите, Министерството на здравеопазването, Министерство на вътрешните работи) бе разгледан и одобрен разработеният от Община Шумен проект за “Събиране, обезвреждане и безопасно съхраняване на негодните за употреба пестициди в контейнери “Б-Б куб” на територията на Община Шумен”, общо

73 m³. НФООС е финансирал одобреният проект. /подробно е разгледан в т.3 – Отпадъци/

Всъщност липсващото звено към момента е разработването на локални програми за предотвратяване на възможността продукция от замърсени територии да се предлага на пазара. В това отношение имаме опит и апаратура и е необходимо отново да се възобнови дейността на Лабораторията за контрол съдържанието на нитрати в селскостопанската продукция, предлагана на кооперативните пазари.

В Закона за почвите /обн. В ДВ бр. 89 от 06.11.2007 г./ са уредени обществените отношения, свързани с опазването на почвите и техните функции, както и тяхното устойчиво ползване и трайно възстановяване като компонент на околната среда.

Почвите са национално богатство, ограничен, незаменим и практически невъзстановим природен ресурс и опазването им е приоритет и задължение на държавните и общинските органи и на физическите и юридическите лица.

Целите на закона са:

- предотвратяване увреждането на почвите и нарушаването на техните функции;

- трайно запазване на функциите на почвите;

- възстановяване на нарушените функции на почвите.

Опазването, ползването и възстановяването на почвите се основават на следните принципи:

- екосистемен и интегриран подход;

- устойчиво ползване на почвите;

- приоритет на превантивния контрол за предотвратяване или ограничаване увреждането на почвите и на техните функции;

- прилагане на добри практики при ползването на почвите;

- замърсителят плаща за причинените вреди;

б. информираност на обществеността за екологичните и икономическите ползи от опазването на почвите от увреждане и за мерките за опазването им.

Процесите, които увреждат почвите, са:

- ерозия; киселяване; засоляване; уплътняване; намаляване на почвеното органично вещество; замърсяване; запечатване; свлачища.

Кметът на общината отговаря за опазването, устойчивото ползване и възстановяването на почвата на територията на общината с цел:

1. предотвратяване увреждането на почвите и нарушаването на функциите им

2. трайно запазване на многофункционалната способност на почвата

3. възстановяване на нарушените функции на почвата

Съгласно закона за почвите Община Шумен ще разработи програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите след приемане на Националната програма от Министерски съвет и след изготвяне на указания за разработване на общински програми.

VII. Защитени територии, видове растения и биоразнообразие

1. Гори

Територията на Държавно лесничейство “Шумен” попада в източната част на Дунавската равнина и заема южните краища на Лудогорието, известни в морфоструктурно отношение като Севернобългарска подутина. Според горскорастителното райониране попада в Мизийска горскорастителна област, подобласти на Шуменско-Провадийските плата и Лудогорие. Горският фонд се състои от отделни комплекси, пръснати сред работните земи, с различна форма и големина.

Общата площ на Държавно лесничейство “Шумен” е 16532,4 ха, от която 15841,7 ха дървопроизводителна и 690,7 ха недървопроизводителна.

Преобладаващи за лесничейството са равнинно-хълмистите терени. Най-високата кота в района на лесничейството – 502 м н.в. се намира на Шуменското плато – м. “Търнов табия”, а най-ниската – 60 м н.в., при течението на р. Голяма Камчия, южно от с. Ивански.

Територията на Държавно лесничейство “Шумен” попада изцяло в Долния равнинно-хълмист и хълмисто-предпланински пояс на дъбовите гори /0-600 м н.в./ и по конкретно в Подпояса на равнинно-хълмистите дъбови гори /0-400 м н.в./

На територията на шуменската община се срещат над 600 вида висши растения. Почти 90% от площта на платото е заета от дървесни и храстови фитоценози. От дървесните видове най-често се срещат обикновен бук, обикновен габър, келяв габър, цер, благун, горун. По-рядко се срещат обикновен клен, планински ясен, сребролистна липа и др.

От храстите са разпространени обикновен и кучешки дрян, обикновена леска, европейски чашкодрян, обикновен глог, шипка, драка и др.

Обособяването на горите със защитни и рекреационни функции и защитените гори и земи е направено въз основа на одобрени документи, изцяло съобразени със Закона за горите. Режимът на стопанисване и опазване е определен в Закона за защитените територии.

2. Защитени видове растения и животни

В Природен парк “Шуменско плато” са установени следните защитени, застрашени и редки растителни видове, включени в “Червената книга на България”:

• Защитени:

1. Горска съсънка – *Anemone sylvestris L.*
2. Гръцка ведрица – *Fritillaria graeca Boiss.*
3. Давидов мразовец – *Colchicum davidovi Stef.*
4. Пролетно ботурче /циклама/ - *Cyclamen coum Mill.*
5. Пясъчно подрумиче – *Anthemis regis-borisi Stoj. Et Acht.*
6. Румелийско подрумиче – *Anthemis rumelica Vel.*
7. Седефче – *Ruta graveolens L.*

8. Снежно кокиче – *Galanthus nivalis* L.
9. Черноморска ведрица – *Fritillaria pontica* Wahl.

• **Застрашени:**

1. Каdifено великденче – *Veronica spicata* L.

• **Редки:**

1. Българско еньовче – *Galium bulgaricum* Vel.
2. Източен миск – *Jurinea Ledebourii* Bunge.
3. Кавказка копривка – *Celtis caucasica* Willd.
4. Ленолистен целolist – *Haplophyllum thesioides* G. Don.
5. Степен пащърнак – *Pastinaca umbrosa* Stef. Ex DC.
6. Хьофтианово часовниче – *Erodium hoeffianum* C. A. Mey.
7. Червен хедизариум – *Hedysarum tauricum* Pall. Ex Willd.
8. Щитовидна фибигия – *Fibigia clypeata* L. Medic

Застрашени и редки растителни видове в Природен парк “Шуменско плато”, включени в “Червената книга на Шуменски регион”:

• **Застрашени:**

1. Петров кръст – *Lilium martagon* L.
2. Черноморска камбанка – *Campanula enxina*

• **Редки:**

1. Обикновена пърчовка – *Himantoglossum hircinum* L.
2. Обикновен анакамптис – *Anacamptis pyramidalis* L.
3. Подезичен залист – *Ruscus hypoglossum* L.
4. Стамбулско еньовче – *Galium paschale* Forsskal

Защитените гръбначни животни в Природен парк “Шуменско плато” са:

• **Видове от Националната Червена книга:**

1. Смок мишкар - *Elaphe longissima longissima*
2. Урсиниева усойница – *Vipera ursinii racosiensis*
3. Египедски лешояд – *Neophron pernoterus*
4. Голям ястреб – *Accipiter gentilis*
5. Малък креслив орел – *Aquila pomarina*
6. Бухал – *Bubo bubo*
7. Осояд – *Pernis apivorus*
8. Черен кълвач – *Driocopus martius*

9. Добруджански хомяк – *Mesocricetus newtoni*

10. Вълк – *Canis lupus*

11. Пъстър пор – *Vormela peregusna*

• Видове от Световната Червена книга:

1. Гръцка костенурка - *Testudo hermani*

2. Вълк - *Canis lupus*

3. Пъстър пор - *Vormela peregusna*

Видове, обект на ловен туризъм

Ловната площ на общината включва всички земи, гори и водни площи, които са обитавани от дивеч или в които има условия за съществуването му, извън населените места. Организацията на ловната площ, управлението на ловното стопанство и контролът по стопанисването на дивеча се осъществяват от Министерство на земеделието и горите. Не се обособяват ловностопански райони върху природни резервати. В защитените територии стопанисването на дивеча се извършва съобразно техния режим и план на управление.

Площта на ловностопанските райони зависи от основния вид дивеч. При основен вид благороден елен площта е не по-малка от 2000 ха, за дива свиня и сърна – 1500 ха, а при смесен характер на местообитанията (едно- и дребнодивечов) не по-малко от 1000 ха. В землището на едно населено място – село, не се обособява повече от един ловностопански район.

На територията на община Шумен няма Държавна дивечовъдна станция.

Билки с търговско значение, находища, използване

Голямото растително богатство на Шуменския край се допълва от находищата на лечебни растения. Те съдържат голямо количество биологично активни вещества, на които се дължи тяхното лечебно действие. Съдържанието на лечебните вещества се обуславя от специфичните почвени и климатични дадености. Нашите билки са богати на разнообразни химични съединения: полизахариди, гликозиди, алкалоиди, кумарини, витамини, терпеноиди, флавоноиди, въглехидрати и др.

Билките съпътстват живота на хората още от дълбока древност. Наименованието им идва от старобългарската дума *биле*, означаваща бурен. В речника на Найдено Геров първото значение на думата е предадено като “трева лечебна, целебно растение”.

В резултат на нарасналия през последните години интерес, се увеличава както броят на видовете билки, които се събират, така и тяхното количество. Това може да доведе до намаляване или унищожаване на редица билкови находища. С цел да се ограничи безотговорното събиране на лечебни растения е въведено райониране на билкосъбирането, за да се даде възможност за съхраняване и възстановяване на естествените находища.

На територията на Шуменската община са описани повече от 120 вида лечебни растения. Тези от тях които имат по-широко разпространение са: бял равнец, горска ягода, мащерка, жълт кантарион, комунига и др.

**VIII. АНАЛИЗ НА СИЛНИТЕ И СЛАБИТЕ СТРАНИ,
ВЪЗМОЖНОСТИТЕ И ЗАПЛАХИТЕ (SWOT-анализ)**

ВЪТРЕШНИ ФАКТОРИ	ВЪНШНИ ФАКТОРИ
Силни страни	Възможности
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Относително чист район – почти липсват замърсяващи производства; ✓ Въведен и ефективно действащ стандарт ISO 14 0001 ✓ Добре изградена зелена система в ЦГЧ, в ~ 70% от натоварените транспортни потоци, оформени квартални паркове и градини, озеленяване чрез компенсационни програми; ✓ Изградена и действаща мрежа за електротранспорт; ✓ Подменено улично осветление с енергоспестяващи осветителни тела; ✓ 100% изградена водопроводна мрежа; ✓ Наличие на добре подготвени технически кадри и ресурси; ✓ Газификация на промишления сектор, общинските сгради, нарастваща битова газификация; ✓ 100% обхваната територия на общината от системата за организирано събиране и извозване на отпадъците; ✓ Въведена в експлоатация нова клетка на депо за ТБО при с. Богдан; ✓ Наличие на работещи документи, свързани с управление на околната среда: <ul style="list-style-type: none"> ○ Програма за снижаване нивата на замърсителите, ○ Програма за управление на 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Разширяване на мрежата от велосипедни алеи; ✓ Разработване на шумови карти и изпълнение на плановете за действие с цел снижаване нивата на шум; ✓ Ограничаване разпространението на атмосферните замърсители чрез изолиране на строителните площадки; ✓ Модернизирване на ГПСОВ; ✓ Разширяване и доизграждане на инженерната инфраструктура; ✓ Развитие на леката и хранително-вкусовата промишленост, неоказващи вредно въздействие върху състоянието на околната среда; ✓ Създаване на условия за блокиране миграцията на тежки метали, отделяни от транспорта чрез използване на устойчиви растителни видове; ✓ Изграждане на регионално депо за ТБО; ✓ Реални действия за обезвреждане на негодните за употреба пестициди.

<p>отпадъците,</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Общ градоустройствен план, ○ Насоки за развитие на градския транспорт, ○ Общински план за развитие, ○ Общинска програма за енергийна ефективност 	
Слаби страни	Заплахи
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Недобро състояние и недалновидни проектантски решения при изграждането на градската транспортна система; ✓ Разположение на града спрямо подветрената страна по отношение източниците на замърсяване; ✓ Не е решен проблема с обезвреждането на излезлите от употреба пестициди; ✓ Неизградена канализационна мрежа; ✓ Остаряло оборудване на ГПСОВ; ✓ Лошо състояние на дерето на река Поройна и река Ечова, преминаващи през града; ✓ Недостатъчна степен на благоустрояване и озеленяване на крайните квартали; ✓ Липса на цялостен почвен мониторинг; ✓ Наличие на порьозна земна основа с карстови процеси. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Рестартиране на спрени производства с висок потенциал на замърсяване на околната среда; ✓ Запазване тенденцията за увеличаване на шумовото натоварване в общината; ✓ Продължаваща тенденция за внос на стари автомобили; ✓ Завишаване делът на транспорта като замърсител на въздуха и почвите; ✓ Липса на средства за поддържане и доизграждане на Зелената система; ✓ Недостатъчен контрол по отношение отрицателните въздействия върху околната среда; ✓ Забавяне решаването на проблема с управление на опасните отпадъци на национално ниво; ✓ Преждевременно изчерпване капацитета на депото за ТБО; ✓ Липса на управленски решения за решаване проблемите, свързани с опазване на околната среда на територията на общината.

IX. ВИЗИЯ ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНАТА

Общинското ръководство на град Шумен работи сериозно за подобряване на икономическото, битово-социалното, културното и демографско състояние на жителите на града. Всички тези дейности са пряко или косвено свързани и с решаването на проблемите на околната среда. Гражданите на община Шумен са относително добре запознати с екологичните проблеми, но общинската администрация недостатъчно добре ги информира за предприеманите по решаването им мерки. Задължително е да се

организируют срещи с гражданите по райони на общинските кадри, да се информира гражданството за екологичните мероприятия и да бъде привлечено по различни начини да прави предложения за решаване и се ангажира в изпълнението им.

Визията за бъдещото развитие и състояние на община Шумен се формулира така:

<p style="text-align: center;">ШУМЕН НАЙ ДОБЪР ГРАД ЗА ЖИВЕЕНЕ с условия за пълноценен труд и активен отдих</p>
--

X. ЦЕЛИ

1. ГЕНЕРАЛНА СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ

Въз основа на резултатите от извършените анализи и проучвания за характерните дадености и проблеми на община Шумен в областта на околната среда, са определени и идентифицирани силните и слабите страни на общината, възможностите и заплахите, стоящи пред нея.

Въз основа на резултатите от извършените анализи и проучвания за характерните дадености и проблеми на община Шумен в областта на околната среда, са определени и идентифицирани силните и слабите страни на общината, възможностите и заплахите, стоящи пред нея.

След избора на визия на общината, са формулирани целите, които населението и общинското ръководство смятат за определящи и с чието изпълнение ще се реализират очакванията на хората за едно по-добро бъдеще на община Добрич.

Генералната стратегическа цел може да бъде формулирана по следния начин:

Да се подобри качеството на околната среда в общината като гаранция за живот без рискове за човешкото здраве и с възможности за пълноценен труд и отдих.

2. СПЕЦИФИЧНИ СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ

За постигане на генералната стратегическа цел на Общинската програма за опазване на околната среда са формулирани следните специфични стратегически цели:

Стратегическата цел на Община Шумен в областта на околната среда е да се ангажира и съдейства за опазване и предотвратяване на замърсяването на

околната среда по всичките ѝ компоненти и фактори на въздействие, за намаляване на риска за здравето на населението.

Формулираните по-долу цели са базирани върху приоритетите на Община Шумен в областта на околната среда за следващите години, както и на формулираната визия за развитие на град Шумен:

1. Подобряване качеството на атмосферния въздух в съответствие със стандартните норми

1.1. Редуциране замърсяването на атмосферния въздух чрез намаляване на емисиите на вредни вещества от промишлеността, автомобилния транспорт и битовия сектор

1.2. Намаляване на емисиите от оловни аерозоли, получени в резултат употребата на оловни бензини;

1.3. Усъвършенстване системата за мониторинг и контрол на околната среда

1.4. Информираност на населението, повишаване на екологичната култура

2. Подобряване на системата за управление на отпадъците

2.1. Доизграждане на депото за твърди битови отпадъци

2.2. Изграждане на система за събиране и обезвреждане на опасни отпадъци от хуманната и ветеринарна медицина

2.3. Значително подобряване чистотата на населените места на територията на Община Шумен

3. Въвеждане на политика за управление на околната среда интегрирана в дейностите на стопанските отрасли на местно ниво

3.1. Разработване на система за екологична оценка и разрешителни за действащи предприятия

3.2. Прилагане на превантивните инструменти за недопускане на замърсяване /ОВОС, Разрешителни режими, ISO 14001 и др./

3.3. Производство на безопасни за здравето на човека растителни и животински продукти

3.4. Запазване на околната среда в натоварените туристически райони

4. Осигуряване на необходимото количество и качество вода за населението и промишлеността

4.1. Преодоляване недостига на питейна вода за някои селища на територията на Община Шумен

4.2. Обхващане и пречистване на отпадните води от бита и промишлеността

4.3. Формиране на съзнание и интерес за икономии на водни ресурси.

4.4. Запазване и подобряване качеството на подземните и повърхностните води.

5. Намаляване шумовото замърсяване

5.1. Намаляване шумовото замърсяване в населените места от стопански обекти

5.2. Намаляване шумовото замърсяване предизвикано от транспорта

6. Опазване и подържане на богатото биологично разнообразие

6.1. Съхраняване, укрепване и възстановяване на екосистемите в защитените територии

6.2. Осигуряване на условия за устойчиво ползване на биологичните ресурси

7. Участие на обществеността при решаване на проблемите на околната среда

7.1. Повишаване на обществената култура и съзнание по проблемите на околната среда

7.2. Привличане на обществеността в процеса на вземане на решения и съставяне на екологична политика

8. Повишаване на екологичното образование на населението в т.ч. екологична култура, екологични знания, екологичното мислене и екологично оправдано поведение

8.1. Създаване условия за включване на населението в инициативи по опазване на околната среда;

8.2. Въвеждане на система за интегрирано екологично образование в предучилищните, училищните, средните и висши учебни заведения на територията на Община Шумен .

8.3. Запознаване на жителите на общината с най-актуалните насоки в сферата на глобалната екология, социалната и приложна екология.

8.4. Координация и сътрудничество със секторите на образованието за въвеждане на адекватни педагогически технологии за осигуряване на системно екологично образование.

Формулираните по-горе цели на Програмата по Околна Среда на Община Шумен представят не само посоката на развитие в политиката на общината в тази област през следващите няколко години, но са и базирани на бъдещата стратегия за устойчиво развитие на общината.

Постигането на целите, заложи в настоящата програма сама по себе си е следваща стъпка към систематичното решаване на екологичните проблеми в Община Шумен. Това е съществена част от интегрираният процес на планиране, заложен в Общинската Стратегия за развитие на град Шумен. Целите предоставят основата за формулиране и осъществяване на пакет от последователни задачи и действия, представени детайлно в следващия “План за Действие” от програмата.

XI. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

ДЕЙНОСТ	ЗАДАЧА	СРОК	ФИНАНСИРАНЕ	НЕОБХОДИМИ СРЕДСТВА	ЕФЕКТ
1	2	3	4	5	6
I. Да се намалят нивата на замърсителите в атмосферния въздух с цел достигане на установените норми за вредни вещества					
ОГРАНИЧАВАНЕ НА ЕМИСИИТЕ ОТ БИТОВО ОТОПЛЕНИЕ	Проучване и възможна схема за доставка на въглища със съдържание на сяра под 2% или дърва или за подмяната им с алтернативни горива	2014 г.	Собствени средства, ПУДООС, Осигуряване на условия за ползване на кредити, ОП Регионално развитие	1 000 лв.	Повишаване на енергиината ефективност и намаляване количествата използвани горива и съответно намаляване емисиите от SO ₂ и прах в димните газове
	Провеждане на инф. кампания сред населението за приноса на въглищата към замърсяването на атмосферния въздух в приземния въздушен слой	ежегодно		2 000 лв./год.	
	Реализация на проекти за газифициране на жилищните сгради	ежегодно		6 000 лв./обект	
	Ограничаване използването на твърди горива с високо съдържание на сяра – въглища (брикети) със сяра на работната маса над 2%	2014 г.			
	Изготвяне проекти за саниране на същ. сграден фонд за повишаване ефективността на сградите	ежегодно		50 000 лв./проект	
	Реализиране на проектите за енергийна ефективност на читалища, училища и детски градини.	ежегодно		10 000 лв./проект	
	ОГРАНИЧАВАНЕ НА ЕМИСИИТЕ ОТ	Основен ремонт на най-натоварените от транспортния поток централни пътни артерии		ежегодно	
	Почистване на основните пътни артерии от натрупан прах и осигуряване на поддържането им в добро техническо състояние	ежегодно	100 000 лв./год.		
	Благоустрояване на крайпътните и междублокови пространства	ежегодно	50 000 лв./обект.		

ТРАНСПОРТА	Редовно миене на уличното платно през летните дни	постоянен	по ОП Регионално развитие, от такса смет	50 000 лв./год	въздуха с емисии, изпускани с автомобилните газове (прах, азотни, серни и въглеродни оксиди, сажди, летливи органични съединения)
	Изпълнение на задължителните условия при транспорт на прахообразуващи товари за наличие на покривало на всеки автомобил	постоянен			
	Формиране на растителни пояси по протежение на натоварените автомобилни пътища	2014 г.		100 000 лв./обект	
НАМАЛЯВАНЕ СЪДЪРЖАНИЕТО НА ОБЩ СУСПЕНДИРАН ПРАХ И ФПЧ₁₀ В АТМОСФЕРНИЯ ВЪЗДУХ	Въвеждане на оптимизиран режим на почистване и миене на улиците, междузаводските пътища и заводските площадки	постоянен	Собствени средства	Съгласно сключения договор	Намаляване емисиите на прах и предотвратяване на замърсяване на въздуха с общ прах и ФПЧ ₁₀
	Определяне на критерии за ранжиране на улиците по принос в запрашаването на атмосферния въздух	2013 г.			
	Определяне обхвата и честотата на миене по райони с отчитане на екологичните и финансовите условия	ежегодно		Съгласно сключения договор	
II. ОБОГАТЯВАНЕ И ДОИЗГРАЖДАНЕ НА ЗЕЛЕНАТА СИСТЕМА					
ПОПЪЛВАНЕ НА ОЗЕЛЕНЯВАНЕТО В ЖИЛИЩНИ КВАРТАЛИ И МЕЖДУБЛОКОВИ ПРОСТРАНСТВА, ДОИЗГРАЖДАНЕ НА САНИТАРНО ЗАЩИТНИТЕ ПОЯСИ	Поетапно предприемане на действия за обогатяване на растителността в жилищните квартали и междублоковите пространства	ежегодно	Собствени средства	10 000 лв./год.	По-добри условия на обитаване за гражданите, основен фактор за пониски нива на шум и прах в жилищните зони
АКТУАЛИЗИРАНЕ ПАСПОРТИТЕ НА ЕЛЕМЕНТИТЕ НА ЗЕЛЕНАТА СИСТЕМА И ИЗГОТВЯНЕ НА ЗЕЛЕН КАДАСТЪР	Да се проведе конкурс за сключване на договор с фирма за актуализация на паспортите на елементите на Зелената система	2012 - 2013	Собствени средства	10 000 лв.	Актуални данни за наличните елементи на зелената система, тяхното състояние и разположение
	Да се проведе конкурс за сключване на договор с фирма за изработване на Зелен кадастър	2013 - 2014	Собствени средства, външно финансиране	10 000 лв.	
РАЗВИТИЕ НА					Постигане на

СИСТЕМАТА ОТ КВАРТАЛНИ ПАРКОВЕ	Изграждане (изцяло или частично) на поне един квартален парк	2014 г.	Собствени средства, външно финансиране	50 000 лв.	устойчивост на Зелената система
III. Да се подобри състоянието на река Добричка					
ПОЧИСТВАНЕ ДЕРЕТА НА РЕКА ПОРОЙНА И РЕКА ЕНЧОВА	Ежегодно възлагане на машинно и ръчно почистване на участъците с най-ниска проводимост от деретата	ежегодно	Собствени средства	50 000 лв. за година	Подобрен отток на водното течение, почистено дърво от наноси, прорасла растителност и битови отпадъци
IV. Да се подобри ефективността на дейностите по управление на отпадъците на територията на общината					
ОПТИМИЗИРАНЕ НА ДЕЙНОСТИТЕ ПО ЕКСПЛОАТАЦИЯ НА ДЕПОТО ЗА ТБО В КВ. ДИВДЯДОВО	Изготвяне на проект за инсталация за предварително третиране на отпадъците – сепариране и компостиране	2012 г.	Собствени средства, външно финансиране	200 000 лв.	Изпълнение изискванията на ЗУО и удължаване живота на депо
	Изготвяне на правила и разчет на таксата за приемане на отпадъци от групи общини	2012 г.	Собствени средства		Изпълнение на Решение на МОСВ
ПОДОБРЯВАНЕ ЕФЕКТИВНОСТТА НА ДЕЙНОСТИТЕ ПО СМЕТОСЪБИРАНЕ (В Т.Ч. И РАЗДЕЛНО СЪБИРАНЕ), СМЕТОИЗВОЗВАНЕ И ПОЧИСТВАНЕ ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНАТА	Ежедневен контрол по изпълнение на договорите за сметосъбиране, сметоизвозване и почистване на улици, тротоари и пешеходни зони	постоянен	Собствени средства		По-добра ефективност на изпълнението и контрола по качеството на предоставяната услуга
	Провеждане на информационни кампании съвместно с ЕКОПАК АД и с БУЛЕКОПАК АД с цел повишаване дяла на разделно събраните отпадъци	съгласно годишната програма	ЕКОПАК АД, БУЛЕКОПАК АД		По-добра ефективност в разделното събиране на отпадъците
	Ежегодно почистване на нерегламентирани замърсявания в междублокови пространства и в покрайнините на град Шумен	ежегодно	Собствени средства	150 000 лв./год.	Отстраняване на замърсяванията
	Организиране и провеждане на кампании за почистване	ежегодно	Собствени средства	3 000 лв./год.	Ангажиране на обществеността
ПОДОБРЯВАНЕ ЕФЕКТИВНОСТТА НА ДЕЙНОСТИТЕ ПО УПРАВЛЕНИЕ НА	Сключване на договор с организация по оползотворяване на излезли от употреба моторни превозни средства	2012 – 2013 г.	Собствени средства, ООИУМПС		Решаване на проблемите, свързани с разположените на общински площи

МАСОВО РАЗПРОСТРАНЕНИТЕ ОТПАДЪЦИ	Сключване на договор с организация по оползотворяване на излязло от употреба електрическо и електронно оборудване	2012 г.	Собствени средства, ООИУЕЕО		ИУМПС Предоставяне на възможност за предаване за рециклиране на ИУЕЕО
	Сключване на договор с организация по оползотворяване на излязли от употреба батерии и акумулатори	2012 г.	Собствени средства, ООНУБА		Предоставяне на възможност за предаване за рециклиране на НУБА
	Актуализиране на Наредбата за управление на дейностите по отпадъците на територията на Община Шумен	2010 г.	Собствени средства	200 лв.	
АДМИНИСТРИРАНЕ НА ТАКСАТА ЗА БИТОВИ ОТПАДЪЦИ	Актуализиране на таксата за битови отпадъци	при необходимост	Собствени средства		Осигурени средства за обезпечаване на дейностите по събиране и обезвреждане на отпадъците, депониране и поддържане на чистотата
V. Да се подобри състоянието на водопроводната и канализационната система					
АКТИВНО УЧАСТИЕ НА ОБЩИНА ГРАД ДОБРИЧ ПРИ РЕАЛИЗАЦИЯТА НА ИНТЕГРИРАН ПРОЕКТ ПО ВОДИТЕ НА ДОБРИЧ С МЕРКИ ВОДОПРОВОДИ, КАНАЛИЗАЦИИ И РЕКОНСТРУКЦИЯ НА ГПСОВ	Реализация на проект "Подобряване водния цикъл на гр. Шумен – II етап"	2014 г.	Програми на ЕС		Реконструирани В и К мрежа и модернизирана ГПСОВ
РЕМОНТ НА УЧАСТЪЦИ ОТ В И К МРЕЖАТА	Ремонт на водопроводи	ежегодно, съгласно заложеното в Програмата за папиталови разходи	Собствени средства	100 000 лв.	Намаляване на загубите при доставката на питейна вода
	Ремонт на амортизирани участъци	ежегодно,	Собствени средства	100 000 лв.	Повишаване

	от канализационната мрежа	съгласно заложеното в Програмата за папиталови разходи			ефективността на отвеждане на отпадъчните води до ПСОВ
VI. Да се разработят шумови карти и съответните планове за действие в съответствие с изискванията на Закона за защита от шума в околната среда.					
РАЗРАБОТВАНЕ НА ШУМОВИ КАРТИ	Провеждане на процедура и избор на изпълнител за разработване на шумови карти	2012 г.	Собствени средства, външно финансиране	120 000 лв.	Изпълнение изискванията на Закона за защита от шума в околната среда, изпълнение на мерки за намаляване на шума в населеното място
	Одобряване на стратегическите карти за шум	2012 г.	Собствени средства		
	Представяне на шумовите карти в МЗ и МОСВ	2012 г.	Собствени средства		
ИЗГОТВЯНЕ НА ПЛАНОВЕ ЗА ДЕЙСТВИЕ КЪМ СТРАТЕГИЧЕСКИТЕ КАРТИ ЗА ШУМ	Провеждане на процедура и избор на изпълнител за изготвяне на план за действие	2012 – 2013 г.	Собствени средства, външно финансиране	35 000 лв.	
	Одобряване	2013 г.	Собствени средства		
	Представяне на плановете за действие в МЗ и МОСВ	2013 г.	Собствени средства		

Х. ОРГАНИЗАЦИЯ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПРОГРАМАТА

По отношение реализацията на заложените в Програмата цели и действия, основната дейност за координация и отчет е задължение на Дирекция “Строителство и екология” и в частност на старши експерт “Екология и чистота” на Община Шумен.

В съответствие с изискванията на Закона за опазване на околната среда до 30 март всяка година е необходимо Кмета да внася отчет за изпълнение на програмата пред Общинския съвет, който да бъде изпращан и в РИОСВ – Шумен.

Настоящата Общинска програма за опазване на околната среда е отворен документ, който следва да бъде актуализиран при възникване на нови обстоятелства и документи.